2025

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KOZAN DOĞAR

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ELEKTRİK PİYASASI PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KOZAN DOĞAR

ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

Ankara, 2025

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ELEKTRİK PİYASASI PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KOZAN DOĞAR

ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Akın ÜNAL

Ankara, 2025

ONAY SAYFASI

Merve KOZAN DOĞAR tarafından hazırlanan "Elektrik Piyasası Perakende Satış Sözleşmeleri" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi	**Kabul / Red**	**Kurumu**	**İmza**
Doç. Dr. Akın ÜNAL	Kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Hukuk Fakültesi	
Dr. Öğr. Üyesi Ümmühan KAYA	Kabul	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi / Hukuk Fakültesi	
Dr. Öğr. Üyesi Emre KÖROĞLU	Kabul	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi / Hukuk Fakültesi	

Tez Savunma Tarihi: 29/11/2024

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Doç. Dr. Muhammet Enes KALA
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü V.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. (…/…./……)

İmza

Merve KOZAN DOĞAR

TEŞEKKÜR

Bu teze başlarken beni her zorlukta cesaretlendiren, bilimsel düşünceyi yaşam biçimi olarak algılamamı sağlayan, kıymetli desteklerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Akın ÜNAL'a gönülden teşekkürü borç bilirim. Sevgili hocam ve diğer tez jüri üyelerime sabrı, katkıları, ilgi ve alakaları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam sürecinde yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen, bana sabır gösteren eşim İbrahim'e, hayatım boyunca beni destekleyen, haklarını asla ödeyemeyeceğim annem ve babama teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Elektrik Piyasası Perakende Satış Sözleşmeleri

Elektrik piyasasında yaşanan teknolojik gelişmeler, elektrik enerjisinin hemen hemen her alanda ve sektörde kullanılabilir bir hal almasına sebep olmuştur. Elektrik enerjisinin her alanda zaruri ihtiyaç haline gelmesi ve temel yaşam gereksinimi taşıması elektrik iletim dağıtım ve üretiminin kamu hizmeti olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. Kamu hizmeti özelliği sebebiyle elektrik piyasası uzun yıllar devlet tekelinde faaliyet yürütmüştür. Zamanla elektriğe duyulan talebin artması, üretim faaliyetinin yüksek maliyetler gerektirmesi, ekonomide yaşanan gelişmeler elektrik piyasasının rekabete ve özel piyasaya açılmasını sağlamıştır.

Özel Hukukun temel taşı sözleşmelerdir. Sözleşmeler kuruluş türlerine, taraflarına, amaçlarına, hak ve sorumlulukların yüklenilmesine göre çeşitlilik gösterirler. Elektrik enerjisinin her alanda kullanılır hale gelmesi ve özel piyasanın bir parçası olması piyasadaki sözleşme türlerinin artmasını ve yaygınlaşmasını da beraberinde getirmiştir

Bu sözleşmelerden birisi de tüketicilerin elektrik enerjisi tedarik ederken yaptıkları perakende satış sözleşmeleridir. Bu sözleşmeler, bazı şartları taşıdığı durumlarda 6502 sayılı Kanun kapsamında abonelik sözleşmeleri olarak nitelendirilse de elektrik piyasasının kendine has yapısı gereği farklı özelliklere de sahiptir. Bu kapsamda çalışmamızda perakende satış sözleşmesi, elektrik enerji piyasasındaki mevzuatlar ile Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve genel hükümler kapsamında ele alınarak incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde perakende satış sözleşmelerinin elektrik piyasasına özgü bir sözleşme türü olması nedeni ile öncelikle elektrik piyasasına genel bir bakış ile piyasaya dair genel bilgilere değinilmiştir. İkinci bölümde perakende satış sözleşmesine ilişkin temel bilgiler anlatılarak sözleşmenin içeriği, tarafları ve sona erme şekillerine yer verilmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise perakende satış sözleşmesinin taraflara yüklediği yükümlülükler ve sahip olunan haklar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Elektrik, Enerji, Elektrik Piyasası, Görevli Tedarik Şirketi, Tüketici, Perakende Satış Sözleşmesi.

ABSTRACT

Electricity Market Retail Sales Contracts

Technological developments in the electricity market have led to the fact that electric energy has become available in almost every field and sector. The fact that electrical energy has become a necessary need in every field and carries a basic life requirement has enabled the transmission, distribution and production of electricity to be characterized as a public service. Due to the public service feature, the electricity market has been operating under the state monopoly for many years. Over time, the increasing demand for electricity, the fact that the production activity requires high costs, and the developments in the economy have enabled the opening of the electricity market to competition and the private market.

The cornerstone of private Law is contracts. Contracts vary according to the types of organizations, parties, purposes, obligations of rights and responsibilities. The fact that electrical energy has become used in every field and is part of the private market has also brought about an increase and spread of contract types in the market.

One of these contracts is the retail sales contracts that consumers make when supplying electrical energy. Although these contracts are classified as subscription contracts within the scope of Law No. 6502 in cases where they meet certain conditions, they also have different characteristics due to the unique structure of the electricity market. In this context, in our study, retail sales contracts were tried to be examined by considering the retail sales contract within the scope of the legislations in the electricity and energy market, as well as the Laws and general provisions on Consumer Protection.

Our study consists of three parts. In the first part, due to the fact that retail sales contracts are a type of contract specific to the electricity market, first of all, general information about the electricity market is mentioned with an overview of the electricity market. In the second part, basic information about the retail sales contract is explained and the content, parties and termination forms of the contract are included. In the third and last section, the obligations imposed on the parties by the retail sales contract and the rights owned have been tried to be explained.

Keywords: Electricity, Energy, Electricity Market, Supply Company, Consumer, Retail Contract.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI i

BEYAN ii

TEŞEKKÜR iii

ÖZET iv

ABSTRACT v

İÇİNDEKİLER vi

KISALTMALAR DİZİNİ x

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
ELEKTRİK PİYASASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1. ELEKTRİK PİYASASINA GİRİŞ 3

1.1. Genel Olarak 3

1.2. Elektrik Piyasasının Kamu Hizmeti Özelliği 5

1.3. Elektrik Piyasasının Doğal Tekel Özelliği 6

2. ELEKTRİĞİN HUKUKİ NİTELİĞİ 7

3. ELEKTRİK PİYASASININ TARİHİ GELİŞİMİ VE PİYASA FAALİYETLERİ 11

3.1. Elektrik Piyasasının Tarihi Gelişimi 11

3.1.1. Özelleştirme Çalışmaları Öncesi Dönem 11

3.1.2. Özelleştirme Çalışmaları Dönemi (3096 sayılı Kanun Dönemi) 14

3.1.3. 4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu Dönemi 18

3.1.4. 6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu Dönemi 19

3.2. Elektrik Enerji Piyasa Faaliyetleri 21

3.2.1. Genel Olarak 21

3.2.2. Üretim Faaliyeti 21

3.2.3. İletim Faaliyeti 24

3.2.4. Dağıtım Faaliyeti 26

3.2.5. Toptan ve Perakende Satış Faaliyeti 28
3.2.5.1. Perakende Satış Faaliyeti 28
3.2.5.2. Toptan Satış Faaliyeti 29
3.2.6. Piyasa İşletim Faaliyeti 31
3.2.7. İthalat ve İhracat Faaliyeti 32
3.3. Lisans Alma Zorunluluğu 33

İKİNCİ BÖLÜM
PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİ

1. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER 35
1.1. Genel Olarak 35
1.2. Perakende Satış Sözleşmesi Kavramı ve Tanımı 35
1.3. Perakende Satış Sözleşmesinin Özellikleri 37
1.3.1. Genel Olarak 37
1.3.2. Tüketici Sözleşmesi Olması 38
1.3.3. Rızai Sözleşme Olması 39
1.3.4. İltihaki Sözleşme Olması 40
1.3.5. Genel İşlem Koşulları İçeren Sözleşme Olması 41
1.3.6. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Olması 43
1.3.7. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması 44
1.4. Perakende Satış Sözleşmesinin Hukuki Niteliği 45
2. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI VE TARAFLARI 49
2.1. Perakende Satış Sözleşmesinin Unsurları 49
2.1.1. Tarafların Anlaşması 50
2.1.2. Elektrik Enerjisinin ve/veya Kapasitesinin Tedarik Edilmesi 52
2.1.3. Ücret / Bedel 53
2.2. Perakende Satış Sözleşmesinin Tarafları 54
2.2.1. Görevli Tedarik Şirketi 55
2.2.2. Tüketici 55

2.2.2.1. TKHK Kapsamında Tüketici 55
2.2.2.2. EPK Kapsamında Tüketici 58
2.2.2.2.1. Serbest Tüketici 58
2.2.2.2.2. Serbest Olmayan Tüketici 60
2.2.2.2.3. Son Kaynak Tedarik Tarifesi Kapsamında Tüketici 61
3. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI VE ŞEKLİ 62
3.1. Perakende Satış Sözleşmesinin Kurulması ve Şekli 62
3.1.1. Sözleşmenin Kurulması 62
3.1.2. Sözleşmenin Şekli ve Şekle Aykırılık 63
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ, TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ
1. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ 66
1.1. Sözleşmenin Kendiliğinden Sona Ermesi 67
1.1.1. Ölüm Hali, Fiil Ehliyetinin Kaybı veya Kısıtlanması 67
1.1.2. Sürenin Sona Ermesi 68
1.1.3. İmkansızlık Hali 68
1.2. Sözleşmenin Hukuki Bir İşlemle Sona Ermesi 71
1.2.1. Sözleşmenin Feshi 71
1.2.1.1. Olağan Fesih 71
1.2.1.2. Olağanüstü Fesih 72
1.2.2. Tarafların Anlaşması 74
2. TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ 74
2.1. Görevli Tedarik Şirketinin Hak ve Yükümlülükleri 75
2.1.1. Güvence Bedeli Talep Etme Hakkı 75
2.1.2. Elektrik Enerjisini Tedarik Etme Yükümlülüğü 76
2.1.3. Sözleşme Yapma Yükümlülüğü 78
2.1.4. Bilgilendirme ve Bildirimde Bulunma Yükümlülüğü 80

2.1.5. Fatura Gönderme Yükümlülüğü 81
2.1.6. Gizlilik Yükümlülüğü 82
2.1.7. Ayıptan Doğan Sorumluluk 84
2.2. Tüketicinin Hak ve Yükümlülükleri 86
2.2.1. Tüketicinin Hakları 86
2.2.2. Tüketicinin Yükümlülükleri 87
2.2.2.1. Ücret Ödeme Yükümlülüğü 87
2.2.2.1.1. Ücreti Oluşturan Kalemler 90
2.2.2.1.2. Ücret Ödeme Yükümlülüğüne Aykırılık 94
2.2.2.2. Bizzat Kullanım Yükümlülüğü 95
2.2.2.3. Teçhizatı Özenli Kullanma Yükümlülüğü 96
SONUÇ 98
KAYNAKÇA 103

KISALTMALAR DİZİNİ

ASY : Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği
AYM : Anayasa Mahkemesi
Bkz. : Bakınız
C. : Cilt
DSİ : Devlet Su İşleri
E. : Esas
EİE : Elektrik İşleri Etüt İdaresi
EPDK : Elektrik Piyasası Denetleme Kurulu
EPİAŞ : Elektrik Piyasası İşletme Anonim Şirketi
EPK : Elektrik Piyasası Kanunu
EPLY : Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği
EPPSS : Elektrik Piyasası Perakende Satış Sözleşmeleri
EPTHY : Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği
EÜAŞ : Elektrik Üretim Anonim Şirketi
HD. : Hukuk Dairesi
İHD : İşletme Hakkı Devir
K. : Karar
KCETAŞ : Kayseri ve Civarı Elektrik Türk Anonim Şirketi
KDV : Katma Değer Vergisi
KHK : Kanun Hükmünde Kararname
KVKK : Kişisel Verileri Koruma Kanunu
kW : Kilowatt
LPG : Sıvılaştırılmış Petrol Gazları
m. : Madde
MTA : Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü
OSB : Organize Sanayi Bölgesi
R.G. : Resmi Gazete
s. : Sayfa
S. : Sayı
s.e.t : Siteye Erişim Tarihi
T. : Tarih
TBK : Türk Borçlar Kanunu

TCK : Türk Ceza Kanunu

TDK : Türk Dil Kurumu

TEAŞ : Türkiye Elektrik Üretim Anonim Şirketi

TEDAŞ : Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi

TEİAŞ : Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi

TEK : Türkiye Elektrik Kurumu

TETAŞ : Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi

THH : Tüketici Hakem Heyeti

TKHK : Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun

TMK : Türk Medeni Kanunu

TRT : Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

TTK : Türk Ticaret Kanunu

TÜFE : Tüketici Fiyatları Endeksi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

YEKDEM : Yenilenebilir Enerji Kaynaklarını Destekleme Mekanizması

YHGK : Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

Yİ : Yap-İşlet

YİD : Yap-İşlet-Devret

GİRİŞ

Elektrik enerjisi, hayatımızda her geçen gün daha fazla yer kaplayan bir ihtiyaç haline dönüşmüştür. Önceleri kısıtlı alanlarda kullanılırken yaşanan gelişmeler elektriksiz gündelik hayatın yürütülemez bir hal almasına sebep olmuştur. Bu yüzden de toplumda elektrik enerjisinin tedariği temel ihtiyaç niteliğinde kabul edilmektedir. Elektrik enerjisinin kamu hizmeti niteliğine haiz olması sebebiyle yıllarca devlet tarafından tedariki gerçekleştirilmiş ise de yaşanan gelişmeler ile elektrik piyasası özel sektörün dahil olduğu büyük bir piyasa halini almıştır. Bu piyasada da elektrik enerjisini tedarik eden kesimin hukuki anlamda korunması devletin temel prensipleri arasında yer almıştır. Bunun için piyasadaki sözleşmelerin hukuki anlamda düzenlemelerinin yapılması zaruri bir durum haline gelmiştir.

Çalışmanın temel amacı, elektrik enerji piyasasına ilişkin genel bilgiler verilerek piyasanın işleyişini anlatmak, piyasada tüketici sıfatıyla isimlendirilen kişilerin yapmış olduğu elektrik tedarik sözleşmelerinden olan perakende satış sözleşmelerini incelemek ve bu sözleşmenin hukuki niteliği, unsuru, tarafları, şekli, sona ermesi ile doğurduğu hakları ve yükümlülükleri açıklamaktır. Elektrik piyasasında her geçen gün yaşanan gelişmeler doğrultusunda uygulamada en sık kullanılan sözleşme türlerinden birisi olan perakende satış sözleşmelerine dair güncel bir çalışma yapılmamıştır. Bu doğrultuda çalışmamızın bir diğer amacı da piyasanın güncel durumundan bahsedilerek, perakende satış sözleşmelerinin genel itibariyle ne tür sözleşmeler olduğu, sözleşme taraflarının kimlerden oluşabileceği hususlarının derlenmesidir.

Çalışmamızda perakende satış sözleşmelerinin taraflarının kimler olduğu üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda elektrik tedarik sözleşmeleri türleri arasında yer alan perakende satış sözleşmelerinin yalnızca dağıtım bölgelerinde görevlendirilmiş tedarik şirketleri ile yapılabileceği vurgulanmıştır. Zira bu sözleşmeler görevli tedarik şirketlerinin görüşleri alınarak, tek taraflı bir şekilde önceden hazırlanıp Elektrik Piyasası Denetleme Kurulunun onayı ile Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren sözleşmelerdir. Dolayısıyla bu sözleşme elektrik tedarik etmek isteyen herkes ile imzalanan bir standart sözleşme niteliğine sahiptir. Bu sözleşmelerin karşı tarafını oluşturan kişiler elektrikten faydalanmak isteyen kişilerden oluşur. Elektrik Piyasası Kanunu'nda bu kişiler, serbest olmayan tüketiciler ve son kaynak tedariki kapsamında elektrik enerjisini başka birisinden tedarik edemeyen tüketiciler şeklinde ifade edilir.

Elektrik piyasasında tüketici terimi, elektrik enerjisini tedarik eden herkesi kapsayan genel bir terim olarak kullanılmıştır. Oysa tüketici terimi ile hukukumuzda ilk akla gelen kişiler, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında, bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla tedarik eden kişilerdir. Ancak elektrik piyasası bakımından tüketiciler geniş kapsamlı ele alınmıştır. Bu nedenle çalışmamızda her ne kadar elektrik piyasası perakende satış sözleşmeleri inceleniyor olsa da bu sözleşmeyi imzalayan kişilerin TKHK kapsamında tüketici sıfatına sahip olduğu hallerde sözleşmeye elektrik piyasa mevzuatlarının yanı sıra TKHK hükümlerinin de uygulama alanı bulduğundan bahsedilmiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünde elektrik piyasasının genel özellikleri, piyasanın işleyişi, piyasanın tarihi ve geçmişten günümüze kadar uygulanan mevzuat hükümleri hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümde ise, elektrik enerjisi tedarik sözleşmelerinden perakende satış sözleşmelerinin tanımı, özellikleri, hukuki niteliği, unsurları, tarafları, şekli ve sözleşmenin sona ermesinden bahsedilmiştir. Üçüncü ve son bölümde de perakende satış sözleşmelerinin taraflara yüklediği hak ve yükümlülüklerden bahsedilerek elektrik piyasası mevzuatı, TKHK hükümleri ve genel hükümler bir arada ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
ELEKTRİK PİYASASINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1. ELEKTRİK PİYASASINA GİRİŞ

1.1. Genel Olarak

Enerji, madde içerisinde var olan, ısı ve ışık biçiminde ortaya çıkan güç olarak tanımlanmaktadır.[1] Bu güç kendi içlerinde çeşitli gruplara ayrılarak isimlendirilmektedir.[2] Yapılan gruplandırmalar arasında enerjinin dönüştürülebilme imkanına göre tasnif edilen birincil ve ikincil enerji kaynakları bulunmaktadır. Birincil enerji kaynakları; doğada kendiliğinden var olan, kendisinden enerji elde edilebilmesi için herhangi bir işleme dönüşüme veyahut değişime gerek duyulmaksızın enerji verimi sağlayan kaynak grubuna verilen isimdir.[3] Örneğin; petrol, kömür, doğalgaz, nükleer enerji, biyo kütle, hidrolik, güneş, rüzgar gibi kaynaklar birincil enerji kaynağı grubu içerisinde yer almaktadır. İkincil enerji kaynakları ise, doğada kendiliğinden var olan birincil enerji kaynaklarının çeşitli işlemlere uğraması sonucu ortaya çıkan yeni enerji kaynaklarına verilen isimdir.[4] Benzin, mazot, LPG, elektrik, havagazı vb. enerji kaynaklar birincil enerji kaynaklarının işlenmesi neticesinde kullanıma hazır hale getirilen enerji kaynaklarına örnektir.

---

[1]Türk Dil Kurumu, enerji kelimesi, <https://sozluk.gov.tr>, s.e.t. 13.10.2022.

[2]Bu gruplandırmalar içerisinde tükenebilirlik (yenilenebilirlik) ayrımına tabi tutulan grup da yer almaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları, doğada kendiliğinden oluşmuş, var olduğundan bu yana aynı kalan, kullanıldığı halde doğada bulunmaya devam edip tükenmesi mümkün olmayan enerji kaynaklarına tükenmeyen yani "yenilenebilir" enerji kaynakları denir. Örneğin, hidrolik, rüzgar, güneş, gel-git gibi fosil halde bulunmayan enerji kaynakları yenilenebilmektedir. Yenilenemeyen enerji kaynakları ise kullanılması ile birlikte zamanla tükenen enerji kaynaklarına verilen isimdir. Bunlara verilebilecek örnekler ise petrol, kömür, doğalgaz gibi fosil yakıtlar olacaktır. Bu türden fosil yakıtlar zaman içerisinde kullanılarak tükenebilen kaynak çeşitleridir. Konuya ilişkin detaylı bilgi için bkz. **YAVUZ, Mustafa** (2022), Elektrik Tedarik Sözleşmeleri, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.16; **KOÇ, Erdem/ KAYA, Kadir** (2015), "Enerji Kaynakları-Yenilenebilir Enerji Durumu", Mühendis ve Makine, C:56, S:668, s.37; **SİPAHİ, H. Bihter** (2019), "Elektrik Enerjisi Sektöründe Serbest Tüketici ile Perakende Satış Sözleşmesinin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi", (Yüksek Lisans), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.5; **CAN, Mustafa Erdem** (2006), Hukuki Açıdan Elektrik Piyasasında Rekabet, Ankara, Turhan Kitapevi, s.13; **KENT, Bülent** (2012), Türk ve Alman Hukukunda Elektrik Piyasasının Düzenlenmesi ve Düzenleyici Kurumları, Ankara, Adalet, s.13.

[3] **KOÇ/ KAYA**, s.37; **YAVUZ**, s.17; **SİPAHİ** s.5.

[4] **KOÇ/ KAYA**, s.37; **YAVUZ,** s.17; **SİPAHİ** s.5.

İkincil enerji kaynakları grubu içerisinde yer alan önemli bir enerji kaynağı ise elektrik enerjisidir. Elektrik enerjisi,[5] doğada kendiliğinden var olan birincil enerji kaynaklarının üretim tesislerinde çeşitli işlemlerden geçmesi ile ortaya çıkan enerji türüne verilen isimdir.[6]

Elektrik enerjisinin günümüzde kullanım alanı büyük bir çeşitliliğe sahiptir. En temel ihtiyaçlardan ısınma, barınma, iletişim gibi alanlarda kullanılmasının yanı sıra özellikle sanayi, savunma, otomotiv, ulaşım gibi ülke ekonomisine ciddi katkı sağlayan alanlarda kullanımı oldukça fazladır. Bu tür gelişim gösteren alanlarda elektrik enerjisi kullanımının artması, elektrik enerjisine duyulan ihtiyacı ve buna bağlı olarak talebi de arttırmaktadır. Artan taleplerin karşılanabilmesi için de elektrik enerjisinin aynı oranda üretilme gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Enerjinin üretildiği andan itibaren çok kısa bir süre zarfında tüketime hazır hale getirilmesi ve kullanıma sunulması gerekmektedir.[7] Bu sebeple üretilen elektrik enerjisinin talep ile doğru orantılı olması beklenir. Elektrik enerjisinin talebi karşılamayacak şekilde az üretilmesi halinde elektrik kesintileri meydana gelecektir. Keza talep fazlası üretimin söz konusu olması durumunda ise üreticiler için önemli mali zararlar ortaya çıkacak ve depo edilmesinin de mümkün olmamasından ötürü fazla üretilen elektrik enerjisi topraklanarak doğada kaybolacaktır.[8] Elektrik enerjisinin niteliği gereği teknik anlamda depolanması mümkün olsa da ticari anlamda depo edilmesi mümkün olmamaktadır.[9] Bu nedenle üretim ile talep arası dengenin düzgün kurulması önem arz eder.

---

[5] Elektrik kelimesinin sözlük anlamı; *"Maddenin elektron, pozitron, proton vb. parçacıklarının hareketiyle ortaya çıkan enerji türü, bir enerjinin günlük hayatta kullanılan biçimi, bu enerjiden elde edilen aydınlatma"*, Türk Dil Kurumu, elektrik kelimesi, <https://sozluk.gov.tr>, s.e.t. 13.10.2022.

[6] **TÜRKMEN, Efe** (2014), "Elektrik Piyasası ve Tarifeler", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, s.6; **YAVUZ,** s.17; **GÖNEN, Yakup** (2010), Elektrik Piyasası Faaliyetlerinin Kamu Hizmeti Niteliğine İlişkin Bir Değerlendirme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:14, S:2, s.362; **SİPAHİ,** s.5; **YILDIRIM DİNDAR, Aylin** (2020), Elektrik Piyasasında Abonelik Sözleşmeleri ve Tüketicinin Korunması, Ankara, Seçkin, s.15; **AYRANCI,** Hasan (2010), Enerji Sözleşmeleri, Ankara, Yetkin, s.38.

[7] **SİPAHİ,** s.6; **YAVUZ,** s.17; **AYRANCI,** s.45; **CAN,** s.26; **YALÇIN, Türkan İrem** (2022), "Elektrik Enerjisi Satış Sözleşmeleri", 1.Baskı, Ankara, Yetkin Yayıncılık, s.12; **ATİYAS**, İzak (2006), "Elektrik Sektöründe Serbestleşme ve Düzenleyici Reform, TESEV Yayıncılık, İstanbul, s.27.

[8] **SİPAHİ,** s.6; **ARPACIK, Duygu Dijan** (2023), Elektrik Dağıtım ve Perakende Satış Sektöründe Hakim Durumun Kötüye Kullanılması (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.4-5; **YAVUZ,** s.18.

[9] **ARPACIK,** s.4; **SİPAHİ,** s.6; **YILDIRIM DİNDAR,** s.15, **YAVUZ,** s.17; **TÜRKMEN**, s.7; **CAN,** s.25; **YÜCEL, Cemal Ökmen** (2012), Elektrik Üretiminde Hakim Durum Tespiti, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, s.10.

Günümüz elektrik piyasasında üretim ile talep arasındaki dengeyi sağlayacak mekanizma çeşitli piyasa faaliyetleri ile sağlanmaktadır. Genel hatları ile elektrik piyasa faaliyetleri; üretim faaliyeti, iletim faaliyeti, tüketicilere dağıtım faaliyeti ve en nihai olarak tüketim faaliyeti olmak üzere dört ana başlıktan oluşmaktadır.[10] Her bir faaliyetin kendi içerisinde çeşitli özelliklere sahip olması elektrik enerji piyasasının da kendine has birtakım özellikler taşımasını beraberinde getirmektedir.

Aşağıda elektrik enerjisinin özellikleri arasında yer alan, elektrik enerjisinin kamunun denetimi altında yürütülmesi ve kamuya hizmet yönünün ağır bastığı kamu hizmet özelliği ve arz-talep dengesinin kamu kontrolüyle yürütülmesini sağlayan doğal tekel özelliği incelenecektir.

1.2. Elektrik Piyasasının Kamu Hizmeti Özelliği

Kamu hizmeti kavramı, devlet veya kamu tüzel kişileri tarafından bizzat veya onların denetim, gözetimi altında yürütüldüğünden idare hukuku bakımından önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda idarenin sorumlulukları arasında da sayıldığı görülmektedir.[11] Ancak bu denli önemli bir kavramın ne niteliğine dair ne de tanımına dair bir uzlaşma sağlanamadığı görülmektedir.

Kamu hizmeti için bir faaliyetin kamuya yararlı olması için kamunun genel ve ortak gereksinimlerini karşılama amacı güdülerek bir hizmetin yapılması gerekmektedir. Bu hizmet sunumu da yalnızca devlet eliyle değil aynı zamanda devletin gözetim ve denetimi altında olan özel hukuk kişileri tarafından da yapılabilmektedir.

Doktrinde ağırlıklı olarak kabul gören kamu hizmeti tanım şu şekildedir; *"kamu hizmeti, siyasal organlar tarafından kamuya yararlı olarak kabul edilen, bir kamu kuruluşunun ya kendisi ya da yakın denetimi ve gözetimi altında özel kesim tarafından yürütülen faaliyetler bütünüdür."*[12] Benzer bir tanım da Anayasa Mahkemesinin bir

---

[10] **YILDIRIM DİNDAR,** s.15; **SİPAHİ,** s.6; **YALÇIN**, s.5; **AYRANCI** (2010), s.49; **ÖZEL Çağlar / ÖZCAN BÜYÜKTANIR Burcu G. / ÖZEL, Fatma** (2013), Elektrik Piyasalarında Elektrik Sağlama Amaçlı Sözleşmeler, Yaşar Üniversitesi E-dergi, 8(Özel), s.2079.

[11] "*Kamu hizmeti, umuma arz edilen, sürekli ve kesintisiz bir biçimde işlemesi zorunlu, toplumun genel ve ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla kanunla kurulan idarenin, doğrudan ya da yakın gözetim ve sorumluluğu altında kamusal yetki ve usuller kullanılarak yürüttüğü faaliyetlerdir."* Danıştay 1. Dairesi E:2000/29, K:2000/59, T:17.04.2000;

[12] **YILDIRIM DİNDAR,** s.16-17; **AYRANCI** (2010), s.47; **YILMAZ, Dilşat (2008),** Türk Hukukunda Kamu Hizmeti Kavramı ve Kriterleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:12, S:1-2, s.1224; **SİPAHİ** s.8;

kararında yer almaktadır.[13] Bahsi geçen kararda Anayasa Mahkemesi de kamu hizmetinin, devlet veya kamu tüzel kişileri tarafından ya da gözetim ve denetimleri altında yürütülerek toplumun ihtiyaçlarını karşılayan faaliyetlerden oluştuğunu vurgulamıştır. Yine aynı kararında "*"...kişilerin su, elektrik, havagazı gibi ihtiyaçlarının karşılanması önemli kamu hizmetlerindedir"* diyerek elektrik enerjisinin de kamu hizmeti kapsamında olduğunu kabul etmiştir. [14]

Görüldüğü üzere hem doktrin hem Danıştay ve Anayasa Mahkemesi'nin tanımında kamu hizmeti kavramının temel kriterleri ortaya konulmaktadır. Bunlardan ilki, hizmetin kamunun eliyle veya onun denetimi ve gözetimi altında yürütülmesi gerektiğidir. Bir diğeri ise kamu hizmetinin, kamu yararı gözetilerek kamunun ortak ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğidir. Söz konusu kriterlerden yola çıkıldığında kamu hizmet kapsamına elektrik enerjisinin üretimi, iletimi ve dağıtımının dahil olduğunun kabulü gerekmektedir.[15] Nitekim doktrindeki ağırlıklı görüş, elektriğin kamunun ortak ihtiyacı olması ve üretim, iletim ve dağıtım faaliyetlerinin kamu gözetim ve denetimi altında yürütülmesi bir bütün olarak elektrik enerjisini kamu hizmeti kapsamına dahil etmektedir.[16]

1.3. Elektrik Piyasasının Doğal Tekel Özelliği

Doğal tekel kavramı, piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin en düşük maliyet ile tek bir firmanın hizmeti karşılaması anlamına gelmektedir.[17] Dolayısıyla bir faaliyetin doğal

---

YAVUZ, s.100; **YALÇIN,** s.17; **KEÇELİGİL, Hasan Tahsin** (2018), Kamu- Özel İş Birliği: Esasları ve Türkiye Uygulaması, Terazi Hukuk Dergisi, C:13, S:145, s.160.

[13] "*En geniş tanımı ile kamu hizmeti, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararı sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir."* AYM E.2004/114, K.2007/85, T:22.11.2007

[14] *"Elektrik Üretimi, iletimi ve dağıtımı gibi stratejik öneme sahip kamu hizmetlerinin yabancılar eline geçmesi, ülke savunması, güvenliği ve bağımsızlığı yönünden sakıncalıdır……. Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı ile ilgili etkinlikler kamu hizmetidir. Çünkü bu etkinlikler, kamu yararına dönük, toplumun ortak gereksinmesinin karşılanmasına yönelik, düzenli ve sürekli etkinliklerdir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi'nin 26.3.1974 günlü, Esas 1973/32, Karar 1974/11 sayılı kararında, "...kişilerin su, elektrik, havagazı gibi ihtiyaçlarının karşılanması önemli kamu hizmetlerindendir" denilerek, elektrik hizmetlerinin kamu hizmeti olduğu açıkça vurgulanmıştır."* Anayasa Mahkemesi T.9.12.1994 E.1994/42-2 R.G.24.01.1995 S.22181.

[15]**YALÇIN**, s.18; **ERMENEK, İbrahim/ KIL, İlker Fatih** (2014), Elektrik Piyasası Hukuku Alanında Tüketicilerin Karşılaştıkları Hukuki Problemler ve Çözüm Önerileri, Enerji Hukuku Dergisi, C:1, s.38; **SİPAHİ**, s.8; **YILDIRIM DİNDAR**, s.17; **KENT,** s.24-27; **DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR, ÖZLEM** (2011), "Elektriğin Hukuki Niteliği", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:15, S:3-4, s.259; **GÖNEN, Yakup** (2011), Türkiye'de Elektrik Kamu Hizmetinin Yürütülmesi ve Lisans Usulü, Ankara, Adalet Yayınevi, s.368; **AYRANCI** (2010), s.47; **YAVUZ**, s.100.

[16] **YALÇIN,** s.18; **ERMENEK/ KIL**, s.38; **YILDIRIM DİNDAR**, s.17.

[17] <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Yayinlar/rekabet-terimleri-sozlugu/terimler-listesi> s.e.t 15.11.2022; **YILDIRIM DİNDAR**, s.19; **ARPACIK,** s.22; **PAŞALIOĞLU, M. Ömür** (2003), Doğal Tekellerde Regülasyon ve Rekabet Bir Örnek: İngiliz Elektrik Sektörünün Yeniden Yapılandırılması, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, s.13.

tekel kapsamında kabul edilebilmesi için hizmetin tek kişi tarafından sunulması ve maaliyet açısından da en avantajlı olması gerekmektedir.

Yapısal özellikleri itibariyle elektrik piyasasının da doğal tekel özelliği taşıdığının kabulü gerekmektedir. Zira elektriğin üretim aşamasında yüksek maliyetlerle kurulan tesisler, dağıtım ve iletim aşamasının yapılabilmesi için şebeke ağının kurulması büyük bütçeler gerektirmektedir.[18] Bu nedenle de elektrik piyasa faaliyetleri olan üretim, iletim, dağıtım ve tüketim uzun yıllar boyunca yalnızca kamu eliyle yürütülmüştür. Zamanla piyasada özel sektör katılımının artması için bazı teşvikler yapılsa da beklenilen ölçüde katılım sağlanamamıştır.[19]

Mevcut piyasada iletim ve dağıtım faaliyetleri bakımından iletim faaliyetinin Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi bünyesinde yürütülmesi, dağıtım faaliyetinin ise Enerji Piyasaları Denetleme Kurulu tarafından belirlenen 21 bölgede görevli dağıtım şirketleri eliyle yürütülmesi söz konusu olduğundan bu alanlarda alternatif firmalar piyasada bulunmamaktadır.[20] Dolayısıyla elektrik piyasa faaliyetlerinden iletim ve dağıtım faaliyetleri kamu gözetimi altında tek bir şirket eliyle yürütüldüğünden piyasada halihazırda doğal tekel özelliğinin hakim olduğunun kabulü mümkündür.[21]

2. ELEKTRİĞİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Elektriğin hukuki niteliğinin tespiti, ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hüküm ve ilkeler açısından önem arz etmektedir.[22] Özellikle elektrik faaliyetleri arasında yer alan tüketim faaliyeti yönünde yaşanan ihtilaflarda elektrik

[18] **YILDIRIM DİNDAR**, s.20; **ARPACIK**, s.22; **AYRANCI** (2010), s.53; **PAŞALIOĞLU,** s.13.
[19] **KOÇ**, **Hilal** (2021), "Elektrik Enerjisi Toptan Satış Sözleşmeleri" (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.32; **TATLI, Burçak** (2018), Türkiye Elektrik Pazarında Güncel Gelişmeler ve Avrupa Birliği Komisyonunun CEZ Kararı, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:9, S:1, s.84.
[20] **KOÇ**, s.32.
[21] **YILDIRIM DİNDAR,** s.19-20; **SİPAHİ,** s.7; **KARAKILIÇ, Hasan** (2006), "Hukuki Açıdan Elektrik Piyasası", İzmir, Yetkin, s.9; **CAN**, s.28-30; **DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR** (2011), s.250; **DALKA, Şüheda** (2016) Elektrik-Doğal Gaz Piyasaları Abonelik Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının Denetimi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.103; **ARPACIK**, s.22; **AYRANCI** (2010), s.54.
[22] **KOÇ**, s.6; **AYRANCI** (2010), s.143; **ASLAN, Yılmaz/ ALTINAY, Galip/ AKÇAOĞLU, Can/ ARDIYOK, Şahin/ GÜLTEKİN, Banu/ ILICAK, Ali/ KATIRCIOĞLU, Erol/ ÖNAL, Emre** (2007), "Elektrik Piyasasında Rekabet ve Regülasyon, 1. Baskı, Ankara, Ekin Yayınevi, s.284; **SİPAHİ**, s.8; **ARPACIK**, s.6; **DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR** (2011), s.250; **YILDIRIM DİNDAR**, s.44.

enerjisinin hukuki niteliğinin tespitine göre sözleşme hükümlerinden sonra kanun hükümlerine başvurulması gerekmektedir.

Tüketim faaliyeti esnasında yaşanan elektrik kesintileri, voltaj dalgalanmaları gibi aksaklıklar sonucu tüketiciler birtakım zararlar ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu gibi durumlarda zararın tazmini için gidilebilecek çözüm yollarından bir tanesi 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) [23] hükümlerine başvurmaktır.[24] Ancak TKHK'da ayıp hükümleri mal ve hizmet nitelendirmesine göre farklı düzenlemelere sahiptir.[25] Bu durumda uygulanması gerekli olan hükümlerin belirlenebilmesi için ilk olarak elektrik enerjisinin hukuki niteliğinin tespit edilmesi gerekmektedir.

Elektrik enerjisinin çeşitli aşamalardan geçmesi sonucu kullanıma hazır hale getirilmesi, ticari anlamda depo edilmesinin mümkün olmaması ve üzerinde tam manasıyla hakimiyet kurulma imkanının bulunmaması gibi kendine özgü özellikleri nedeniyle hukuki niteliğinin tespit edilmesi zorlaşmaktadır. Özellikle 6502 sayılı TKHK hükümlerinin hizmet ve mala ilişkin farklı düzenlemeler içermesi nedeniyle hukuki niteliğin tespitinin iyi yapılması gerekmektedir. TKHK'da yer alan tanıma göre mal, "*alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi mallar"* şeklinde ifade edilirken hizmet, *"bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işlemi"* şeklinde tanımlanmaktadır.

Söz konusu tanımlamalara bakıldığında çalışmamızın temel konusunu oluşturan elektrik enerjisinin hukuki niteliğine ilişkin tespitte bulunulmadığı görülmektedir. Bu nedenle elektrik enerjisinin hukuki niteliğini tespit ederken hukukumuzda yer alan diğer düzenlemelerin de dikkate alınarak tespitin yapılması gerekmektedir.

İlk olarak ele alınması gereken husus, elektriğin taşınabilir özelliği sebebiyle 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) m.762 hükmünde düzenlenen taşınır mülkiyeti kavramıdır. Taşınır mülkiyeti TMK m.762 hükmünde; *"nitelikleri itibariyle taşınabilen maddi şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyeti kapsamına girmeyen doğal*

[23]6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun R.G: 28.11.2013 S:28835.
[24] **SİPAHİ,** s.9; **TÜRKMEN,** s.9.
[25]**ERGİN, Emre** (2018), "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Abonelik Sözleşmeleri" (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.48 vd.; **ARPACIK,** s.6; **SİPAHİ,** s.8; **TİRYAKİ, Betül** (2007), "Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, 1.Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s.49.

güçler" şeklinde tanımlanmaktadır.[26] O halde elektriğin taşınır mülkiyeti kapsamına girebilmesi için taşınabilme özelliği olması veya edinmeye elverişli olmakla birlikte taşınmaz mülkiyeti kapsamına girmeyen doğal güçlerden olması gerekmektedir. [27] Elektrik enerjisinin de uygulamada bir yerden başka bir yere nakledilerek tüketime hazır hale getirilmesi ve üzerinde tam anlamıyla hakimiyet kurulamasa dahi ondan yararlanma imkanının bulunması edinmeye elverişli olduğunun kabulünü ortaya koymaktadır.[28] Keza TMK m.762 hükmünün yanı sıra 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) m.209 hükmü[29] de taşınmaz mal kapsamına girmeyen şeylerin taşınır satışı olarak değerlendirileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla kanun lafzının mefhumu muhalifinden, taşınmaz mal dışında kalan şeylerin taşınır mal satışına konu olabileceği ve taşınmaz malların kanunda tahdidi olarak belirtilmesi nedeniyle bu kapsama girmeyen şeylerin taşınır mülkiyetinin kapsamında değerlendirileceği kabul edilir. Benzer şekilde 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK)[30] Malvarlığına Karşı Suçlar kısmında yer alan m.142/3 ve 163/3 hükümleri birlikte ele alındığında elektriğin hukuki niteliğinin TCK kapsamında da mal olarak kabul edildiğini göstermektedir.[31]

---

[26] 4712 sayılı Türk Medeni Kanunu R.G.:08.12.2001 S:24607

[27] **YILDIRIM DİNDAR**, s.44-46; **YAVUZ,** s.180-181; **KAMA, Musa** (2019), Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.23; **CEVLAN, Durmuş** (2012), Elektrik Tedarik Sözleşmelerinde Bedel (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.61; **AYRANCI** (2010), s.145-146; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri,** s.297; **KÖSTEKÇİ, Yaşar/ KÖSTEKÇİ, Özge** (2012), "Elektrik Enerjisi Hukuku (Dağıtıcı-Satıcı-Tüketici İlişkileri Kaçak Usulsüz Elektrik Enerjisi Tüketimi)", İstanbul, Vedat Yayıncılık, s.3; **CAN** s.33; **ÇANKAYA DEMİR,** s. 36-37; **ZENGİN, Yasemin** (2012) "Elektrik Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda İşlem Görmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.6; **ERGİN**, s.48 vd.; **EDİS, Enes** (2022), Tüketicinin Korunması Hukukunda Taahhütlü Abonelik Sözleşmesi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,s.44 vd.; **TUTUMLU, Akif** (2021), Ayıplı Mal Hukuku, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.37; **AÇIKGÖZ, Osman** (2013), Tüketicinin Korunması Çerçevesinde Mobil Haberleşme Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşulları, 1. Baskı, İstanbul, s.74; **ÖKTEM ÇEVİK, Seda** (2015), "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Abonelik Sözleşmeleri", Yeni Tüketici Hukuku Konferansı Makaleler Tartışmalar, Derleyen; M. Murat İNCEOĞLU, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.348; **ERGÜNE, Mustafa Serkan** (2017), Taşınır Mülkiyeti, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.18; **OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ OKTAY ÖZDEMİR, Saibe** (2020), Eşya Hukuku, 22. Baskı, İstanbul, Filiz Yayıncılık, s.848; **SİPAHİ,** s.9;
ÇAPRAK COŞKUN, Yağmur (2021), "Abonelik Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşullarının Denetimi" (Yüksek Lisans Tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.24; **GÖNEN,** s.10.

[28] **YILDIRIM DİNDAR**, s.44; **YALÇIN,** s.13-14; **KOÇ**, s.7; **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR**, s.848.

[29] TBK m.209 hükmü; *"Taşınır satışı, Türk Medeni Kanunu uyarınca taşınmaz sayılanlar dışında kalan ve diğer kanunlarda taşınır olarak belirtilen şeylerin satışıdır."*

[30] 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu R.G. 12.10.2004 S:24607

[31] **YILDIRIM DİNDAR**, s.45; **KOÇ**, s.10-12; **SİPAHİ,** s.10; **YALÇIN,** s.14.

Yargı kararlarında yer alan ifadeler, Yargıtay'ın da elektriğin hukuki niteliğini taşınır mal olarak kabul ettiğini göstermektedir.[32] Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun verdiği bir kararda; *".... Taşınmaz mülkiyetine dahil olmayan ve temellüke elverişli bulunan elektrik, su, havagazı, doğalgaz, elektrik gibi tabii kuvvetlerin satımı da taşınır satımı niteliğindedir..."*[33] şeklinde bir değerlendirmede bulunarak, elektriği taşınır satışı kapsamında ele almaktadır.

Elektriğin hukuki niteliği, Avrupa Birliği hukuku ve üye ülkelerin hukuklarında mal olarak kabul edilmektedir.[34] Uluslararası Adalet Divanı'nın vermiş olduğu önemli kararlardan "*Almelo"*[35] , *"Commission v Italy"* [36] kararı ile Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın verdiği *"Costa v ENEL"* [37] ve *"Preussen Elektra AG v Schhleswag AG*"[38] kararlarında elektrik enerjisinin hukuki niteliği mal olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Avrupa

[32] Yargıtay 2018 yılında verdiği bir kararında TCK m.141/2 hükmünün mülga edilmiş olmasının elektriğin hukuki niteliğini değiştirmeyeceği ve mal olarak kabul edilmesinin devam edilmesi gerektiğini belirtecek şekilde hüküm kurmuştur. Yargıtay 17. Ceza Dairesi E. 2018/2096 K. 2018/4906 T. 09.04.2018; "*Bu şekilde gerçekleşen eylemde rıza olmadan kullanılarak yarar sağlanan elektrik enerjisinin TCK m.141/1 fıkrasında belirtilen ve hırsızlık suçunun konusunu oluşturan "Taşınır Mal" olup olmadığına bakmak gerekir. TCK m.141/2 fıkrasının 6352 s. Kanun ile yürürlükten kaldırılması elektrik enerjisinin taşınır bir mal olmakta çıkarmış mıdır? Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş maddelerde geçen ancak başka kanunlarda içerik ve niteliği düzenleme konusu yapılmış konularda içerik ve niteliği tespit amacıyla kavram ve müesseselerin düzenlendiği temel kanunlara bakmak gerektiği aşikardır. Örneğin, paydaş hakkında TMK'nın 688. Ve 701. Madde, sahipsiz mallar hakkında TMK 767. Madde, zilyedin kim olduğu hakkında TMK 973. Maddeye başvurduğumuz gibi Ceza Kanun'u 141. Maddesinde geçen taşınır mal kavramının ne olduğunun içerik ve niteliği tespit içinde TMK 762. Maddesinde "Taşınır mal mülkiyetinin konusu, nitelikleri itibariyle taşınabilen maddi şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçler" şeklinde düzenlenmiştir. Sorumuzun cevabını TCK'nın mülga 141/2 fıkrasında değil taşınır maldan ne anlaşılması gerektiğini düzenleyen TMK'nın 762. Maddesinin son kısmında yer alan "....Edinmeye elverişli olan..... Doğal güçler kavramında aramak gerekecektir. Bu konudaki doktrindeki görüşlere göre; Bunlar edinmeye elverişli olmalıdır. Bundan maksat kişilerin hakimiyet altına alarak yararlanabilme imkanıdır. Elektrik enerjisi de bu niteliktedir. TMK bu düzenleme ile taşınır mal kavramına ikinci bir tür olarak doğal güçleri de sokmaktadır. Ancak birinci türdeki maddi mallarla taşınır mal niteliği bunların doğal yapıları icabı mevcutken elektrik, su, atom ve radyoaktif enerji gibi doğal güçlerde bu nitelik kanundan doğmaktadır. İstenilen maksat dahilinde kullanılabilen ve gayrimenkule dahil olmayan tabi kuvvetler menkul eşya hükmünde kabul edilmektedir. TMK'nın 762.maddesi doğal güçlerin sosyal ve özellikle teknik bakımdan taşıdıkları önemi dikkate alarak onları düzenlemek istemiş ve TMK'nın 762'deki hüküm bu sebeple getirilmiştir. Enerjinin de ekonomik değeri vardır. Onun için kanun koyucu ekonomik değeri olan tabi kuvvetler, doğal güçler üzerinde mülkiyet hakkının kurulabileceğini kabul etmekle, hak sahibine aynı haklara benzer bir tasarruf ve koruma imkanı sağlamış olmaktadır. Sonuç olarak TMK'nın 762.maddesi ile doğal güçler ve doğal güçlerden olduğu doktrinde açıkça kabul edilen elektrik enerjisi taşınır mal niteliğinde olup, bu halde TCK'nın 141/11 ve 142.maddelerde koruma altına alınan taşınır mallara yönelik suçunda konusunu oluşturacağı açıktır.";* Verilen diğer kararlar, YHGK E. 2002/4-608, K. 2003/643, 25.09.2002 T; Yargıtay 13. Ceza Dairesi E. 2014/8008 K. 2014/24124; Yargıtay 13. HD. E. 2004/4334 K. 2004/6637 T. 04.05.2004.

[33] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.2019/1289, K. 2017/505, T. 05.12.2020

[34]**YILDIRIM DİNDAR**, s.45; **DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR** (2011), s.251-253; **YAVUZ**, s.156; **AYRANCI** (2010), s.145; **KAMA,** s.20-21; **ASLAN, Yılmaz** (2015), Tüketici Hukuku, 5.Baskı, Bursa, Ekin Yayıncılık, s.12; **YALÇIN,** s.16.

[35] Case C. 393-92 Gementee Almelo And Others (1994), ECR I-01477

[36] Case C. 158-94 Commission v Italy (1997), ECR I-5789

[37] Case C. 6-64 Costa v E.N.E.L (1964), ECR 585

[38] Case C. 379-98 Preussen Elektra AG v Schhleswag AG (2011), ECR I-2099

Birliği Topluluğu Gümrük Şemasında da elektrik enerjisinin mal kapsamına dahil edildiği görülmektedir.[39]

Görüldüğü üzere hukukumuzda yer alan çeşitli düzenlemeler, elektriğin genel özellikleri ve uygulama, elektrik enerjisinin hukuki niteliğinin taşınır mal kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Doktrinde de ağırlıklı olarak kabul edilen görüş, elektriğin mal olarak nitelendirilmesi gerektiği yönündedir.[40]

3. ELEKTRİK PİYASASININ TARİHİ GELİŞİMİ VE PİYASA FAALİYETLERİ

Elektrik piyasası, geçmişten bugüne çeşitli değişimlere uğrayarak teknolojinin büyük etkisi ile önemli gelişim göstermiş ve günümüz elektrik enerji piyasasını meydana getirmiştir. Bu tarihi gelişim esnasında Türkiye çeşitli siyasi, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeler yaşamıştır. Yaşanan gelişmeler elektrik enerji piyasasında önemli sonuçlar doğurmuştur. Çalışmamızın bu başlığında ilk olarak elektrik enerji piyasasının tarihi gelişimi incelenecek ardından da piyasa faaliyetleri kısaca ele alınacaktır.

3.1. Elektrik Piyasasının Tarihi Gelişimi

3.1.1. Özelleştirme Çalışmaları Öncesi Dönem

Dünya çapında kurulan ilk elektrik santrali 1882 yılında Londra'da kurulmuştur.[41] Elektrik enerjisinin ülkemizde ilk üretimi ise, 1902 yılında II. Abdülhamit döneminde Tarsus'ta 2 kW gücünde bir su değirmeninden gerçekleşmiştir.[42] Üretilen elektrik enerji miktarı şu an için çok küçük bir miktar gibi gözükse de o dönem içerisinde elektrik piyasası için oldukça önemli bir gelişme olarak tarihe geçmiştir. Keza üretilen elektrik miktarı çok kısa bir süre zarfında 60 kW gücüne ulaşarak Tarsus ilçesinin elektrik ihtiyacını gidermiştir.

---

[39] Topluluk Gümrük Şeması bkz; Kod CN 27.16.

[40] **YILDIRIM DİNDAR**, s.44; **ÇANKAYA DEMİR, Büşra** (2018), "Elektrik Piyasasında Tüketici ve Tüketiciye Yansıtılan Maliyet Unsurları" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, s.36; **YALÇIN**, s.15; **ARPACIK**, s.7; **SİPAHİ,** s.8.

[41] **SİPAHİ,** s.10; **CAN**, s.3; **YAVUZ,** s.41; **BAŞÇIL, Aykut** (2008), Elektrik Dağıtım Şirketlerinin Özelleştirilmesi Öncesi ve Sonrası Yükümlülükleri, Ankara, Babıali Kültür Yayıncılık, s.13.

[42] **YILDIRIM DİNDAR**, s.20; **SİPAHİ,** s.11; **YAVUZ**, s.41; **TÜRKMEN**, s.19; **KENT**, s.28; **ÖZDEMİR, Naziye** (2016), "İmparatorluktan Cumhuriyete Türkiye'de Elektriğin Tarihsel Gelişimi, Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, C:2, S:3, s.44; **KOÇ**, s.26

Osmanlı Devleti tarafından elektrik enerjisine ilişkin 1910 yılında *"Menafi-i Umumiye Müteallik İmtiyazat Hakkında Kanun"* çıkartılarak elektrik tesislerinin kurulması amaçlı ilk kanuni düzenleme yapılmıştır.[43] Bu kanunun çıkarılış amacı, ülkemize ekonomik anlamda katkı sağlaması için yabancı ülke şirketlerine bazı imtiyazlar verilerek Türkiye topraklarında elektrik tesisleri kurmalarına imkan sağlamaktır. Nitekim kanunun amacına uygun bir şekilde özel şirketler, elektrik piyasasına çeşitli yatırımlar yapmaya başlamışlardır. Bu bağlamda ilk imtiyaz *"Mazar Ganz Anonim Şirketi'ne"* yapılmıştır.[44] Bu şirket ile üç şirket[45] daha katılım göstererek *"Osmanlı Anonim Elektrik Şirketini"* kurmuşlardır.[46]

Osmanlı Anonim Elektrik Şirketi'nin kurulması ile ülkemizdeki imtiyazlı yabancı şirketlerin elektrik enerjisi üretiminde etkileri artmış, üretim kapasiteleri genişlemiştir. İlk büyük üretim 14 Şubat 1914 yılında İstanbul'da kurulan Türkiye'nin ilk büyük elektrik enerji santrali olan "Silahtarağa Santrali'nin" kurulması ile olmuştur. [47] Bu santral 1952 yıllarına kadar İstanbul'un elektrik enerji ihtiyacını tek başına karşılamıştır.

Elektrik enerji sektöründe yabancılara tanınan imtiyazlar Cumhuriyetin ilk yıllarında da devam etmiştir. Her ne kadar o dönemlerde yerli ve milli sermaye ile bir şirket kurulamamışsa da 1926 yılında imzalanan İmtiyaz Sözleşmesi ile Kayseri ve Civarı Elektrik Türk Anonim Şirketi (KCETAŞ) kurulmuş olup o dönemden günümüze kadar faaliyet gösterebilen tek şirket olarak karşımıza çıkmaktadır.[48]

1930'lu yıllara gelindiğinde, dünya çapında yaşanan ekonomik kriz piyasalarda dalgalanmalara sebep olmuştur. Özellikle yabancı şirketlerin faaliyet gösterdiği elektrik enerji piyasasında fiyatlar fahiş bir şekilde artış göstermiştir. Fiyatların artması, ekonomik bunalımlar nedeniyle ülkeler politikalarında değişikliklere gitmiş, devletçi politika modeli etkili olmaya başlamıştır.[49]

---

[43] "Menafi-i Umumiye Müteallik İmtiyazat Hakkında Kanun" 10.06.1326 tarihinde kabul edilmiş, 24.06.136 tarih 576 sayılı Takvim-i Vakayi, C:2'de yayımlanmıştır. **KOÇ**, s.27; **YILDIRIM DİNDAR**, s.20; **SİPAHİ,** s.11; **ÖZDEMİR**, s.44; **CAN,** s.53.

[44]**SİPAHİ,** s.11; **YILDIRIM DİNDAR**, s.20; **ÖZDEMİR,** s.44; **CAN**, s.53.

[45] *"Banque Generale de Credit Hongrois", "La Banque Bruxelles"* ve *"Sofina Holding";* **SİPAHİ**, s.11; **YILDIRIM DİNDAR**, s.20.

[46]**YILDIRIM DİNDAR,** s.20-21; **SİPAHİ,** s.11; **KOÇ,** s.27; **ARPACIK,** s.9; **ÖZDEMİR,** s.24.

[47] **SİPAHİ,** s.11; **YILDIRIM DİNDAR**, s.21; **KULALI, İhsan** (1997), Elektrik Sektöründe Özelleştirme ve Türkiye Uygulaması, Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezi, Ankara, s.83.

[48] KCETAŞ 2009 yılına kadar devletin kendisine sağladığı ayrıcalık sayesinde elektrik piyasası faaliyetlerin de bulunmuştur, 2009 yılı sonrası uygulamaya gelen lisans usulü ile dağıtım lisansı alacak faaliyetlerine devam etmiştir. Detaylı bilgi için bkz; **KULALI,** s.83 vd.

[49] **KOÇ,** s.27; **YILDIRIM DİNDAR**, s.21.

Devletçi politikanın benimsenmesi ile elektrik enerji piyasasında yabancı şirketler bertaraf edilmek istenmiştir. Bu doğrultuda yapılan ilk çalışma 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun[50] çıkartılması olmuştur. Böylelikle artık yabancı sermayelerin etkin olduğu elektrik üretim ve dağıtımı hizmetlerinde belediyelere elektrik tesisi kurma ve işletme yetkisi verilmiştir. 1935 yılına gelindiğinde ise artık tüm yabancı sermayeli şirketler devletleştirilmiş, gerçekleştirdikleri faaliyetler belediyeler tarafından üstlenilmiştir.[51]

1932 yılına gelindiğinde elektrik enerji piyasasına ilişkin çalışmalar Bayındırlık Bakanlığı'nca sürdürülmüştür. Bakanlık, elektrik enerji piyasasına ilişkin çalışmaların çeşitli kollar ile bir bütün halinde yürütülmesi gerektiğine karar vermiştir. Bu amaç ile 1933 yılında Belediyeler Bankası[52], 1935'te Maden Tetkik Arama (MTA), 1953'te Devlet Su İşleri, 1935'te elektrik faaliyetlerinde mühendislik çalışmalarının yürütülmesi için Elektrik İşleri Etüt İdaresi (EİE) kurulmuştur.[53]

Devletçi politika modeli 1950 yılına kadar etkisini göstermiş, 1950 sonrası karma ekonomi politikası anlayışı benimsenmiştir. Bu politika ile elektrik enerji piyasasında özel sektör katılımının artması amaç edinilmiştir. Böylelikle piyasada özel sektör etkisi görülecek ve rekabetin söz konusu olduğu bir piyasa ortamı oluşturulacaktır. Nitekim bu değişim beklenildiği gibi olumlu bir etki yaratmıştır. Özel sektör elektrik enerji piyasasına giriş yaparak, rekabetçi bir ortamın oluşmasına ve elektrik enerji fiyatlarında düşüşün yaşanmasına neden olmuştur. [54]

1953 yılında Birinci İstişare Enerji Kongresi düzenlenmiştir. Bu kongrede Türkiye'deki elektrik enerji faaliyetlerinin tek bir elden yürütülmesinin daha verimli sonuçlar ortaya çıkaracağı fikri ileri sürülmüş ve Türkiye Elektrik Kurumu yani TEK'in kurulması teklif edilmiştir.[55] Ancak TEK'in kurulma fikri o dönemde teklif aşamasında kalmıştır.

1960'lı yıllara gelindiğinde Birinci ve İkinci "Beş Yıllık Kalkınma Planları" devlet politikasına dahil edilmiştir ve ilk toplantıda Birinci İstişare Enerji Kongresi'ndeki konular

[50] 1580 Belediye Kanunu 03.03.1930 tarihinde kabul edilmiş, R.G: 14.04.1930 S:1471.
[51] **YILDIRIM DİNDAR**, s.21; **ARPACIK**, s.10; **DEVİR, Kenan** (2017), "Türk Elektrik Piyasasının İşleyişi", Bursa, Dora Yayınları, s.91.
[52] 1945 yılında ismi "İller Bankası" olarak değiştirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz; <https://www.ilbank.gov.tr/sayfa/tarihce>, s.e.t. 21.12.2022.
[53] **SİPAHİ,** s.11; **YAVUZ**, s.42; **TÜRKMEN**, s.20; **YILDIRIM DİNDAR**, s.22.
[54] **KOÇ,** s.28; **ARPACIK**, s.10; **AYRANCI** (2010), s.53.
[55] **SİPAHİ,** s.12; **YAVUZ**, s.42; **CAN**, s.54.

tekrar gündeme gelmiştir. Geçen süre boyunca benimsenmiş olan karma politika anlayışı ile çeşitli kurumlar eliyle yürütülen piyasa faaliyetlerden yeterli verimin alınamadığı, devletin tek bir elden piyasaya hakim olması gerektiği fikirleri ileri sürülmüştür. Bu fikir büyük bir çoğunluk tarafından da kabul görerek çeşitli kurumlar vasıtasıyla yürütülen elektrik piyasa faaliyetlerinden vazgeçilmiş, piyasanın tek bir merkezden yönetilerek senkronize olması ve bu sayede hizmetlerin daha hızlı görülebilmesi için ilk adım atılmıştır. İlk olarak 1963 yılında Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı kurulmuştur.[56] Devamında da elektrik enerji piyasasının tek elden yürütülmesi için 1970 yılında kabul edilen 1312 tarihli Türkiye Elektrik Kurumu Kanunu ile "Türkiye Elektrik Kurumu (TEK)" kurulmuştur.[57]

TEK'in kurulması ile birlikte çeşitli kollardan yürütülen faaliyetler (Etibank, İller Bankası ve DSİ bünyesinde yer alan tüm şebeke ve santraller) TEK'e devredilmiştir. Ancak şehir şebekelerinin yürüttüğü elektrik enerji faaliyeti belediye bünyelerinde kalmaya devam etmiştir. Belediye bünyesinde bırakılan faaliyetten istenilen verimin alınamaması nedeni ile 1982 yılında 2705 sayılı Kanun[58] çıkartılmış ve belediye bünyesindeki faaliyetler de TEK'e devredilerek elektrik hizmetleri tamamen tek elden yürütülmeye başlanmıştır.

3.1.2. Özelleştirme Çalışmaları Dönemi (3096 sayılı Kanun Dönemi)

1980'li yıllara gelindiğinde teknoloji, endüstri, sanayi alanında yaşanan gelişmeler elektrik enerjisine duyulan ihtiyacın artmasına neden olmuştur. Ancak o dönem üretilen elektrik enerjisi, artan talepleri karşılayamaz hale gelmiş ve elektrik kesintileri yaşanmaya başlamıştır. Aynı zamanda ülkede ekonomik anlamda yaşanan sıkıntılar kamu borçlarının artmasına neden olmuştur. Hal böyle iken yaşanan tüm olumsuzlukları ortadan kaldırabilmek adına yeni bir ekonomik politika ihtiyacı gün yüzüne çıkmıştır.[59]

Ülkede yaşanan ekonomik krizin çözülebilmesi ve piyasalardaki durgunluğun yeniden hareketlenmesinin sağlanması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Özellikle elektrik enerji piyasasındaki arz-talep dengesinin yeniden kurulabilmesi için çözüm yolları

---

[56] Detaylı bilgi için bkz; <https://enerji.gov.tr/kurumsal-tarihce>, s.e.t. 15.12.2022

[57] 1312 tarihli Türkiye Elektrik Kurumu Kanunu R.G.: 25.07.1970 S:13555; **SİPAHİ,** s.12; **YAVUZ** s.42; **TÜRKMEN** s.21; **KENT** s.32; **CAN** s.54; **ULUSOY, Ali** (2005), Elektrik Dağıtım Özelleştirmelerine Hukuki Bakış, s.2; **YILDIRIM DİNDAR**, s.22; **ARPACIK**, s.11; **CEVLAN**, s.6.

[58] 1312 Sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, İki Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması, Bazı Madde, Bent ve Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun, R.G: 11.09.1982 S:17809.

[59] **YAVUZ**, s.42-43; **SİPAHİ,** s.12-13; **ARPACIK,** s.13; **KOÇ**, s.28-29; **CEVLAN**, s.6; **YILDIRIM DİNDAR**, s.22.

aranmıştır. Avrupa Birliği ülkelerine çeşitli seyahatler düzenlenerek gözlemler yapılmış, ekonomi politikaları ve elektrik piyasalarının işleyişi hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Yapılan incelemeler neticesinde piyasaların yeniden canlanabilmesi, kamu borçlarının en aza indirgenebilmesi ve elektrik enerji piyasasında taleplerin karşılanabilir hale gelebilmesi amaçlı rekabetçi bir piyasanın oluşturulması gerektiğine kanaat getirilmiştir ve "serbest pazar ekonomisi" [60] benimsenmiştir.

Serbest pazar ekonomisi politikası ile amaçlanan temel gaye, piyasada çeşitliliğin artarak rekabetçi ortamın oluşmasıdır. [61] Böylelikle piyasa faaliyetleri tek elden değil, farklı firmalar aracılığıyla yürütülecektir. Özellikle o dönem elektrik enerji piyasasında tüm yetkilerin TEK'e devredilmesi sonucunda beklenen verimin alınamaması, piyasanın yeniden özel sektöre kapılarını aralamasında etkili olmuştur. Böylelikle serbest pazar ekonomisi ile amaçlanan rekabetçi piyasa oluşacak, ekonomi yeniden canlanacaktır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen ilk çalışma 1984 yılında çıkartılan 3096 sayılı "Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticari ile Görevlendirilmesi Kanunu" olarak karşımıza çıkmaktadır. [62]

3096 sayılı Kanun ile elektrik enerji piyasasında egemen dikey bütünleşik yapı[63] modelinden vazgeçilerek TEK'in tekel gücü kırılmış, piyasada özel sektörün elektrik enerjisi üretimi, iletimi, dağıtımı ve ticaretini yapmasına fırsat verilmiştir.[64] Yapılan düzenlemeye göre; elektrikle ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş olan sermaye şirketlerine Bakanlar Kurulu[65], önceden yönetmelikle belli edilmiş görev bölgelerinde, elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri kurulması ve işletilmesi ile ticaretinin, yaptırılmasına karar verebilecek ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen çerçevede ilgili

[60]Serbest piyasa ekonomisi, ekonomik faaliyetlerin tam rekabet şartları içinde serbestçe yapılabildiği, ekonomik sorunların çözümünün devletin ekonomiye müdahalesiyle değil fiyat mekanizması aracılığı ile gerçekleştirildiği ekonomi. Detaylı bilgi için bkz; <https://tr.wikipedia.org/wiki/Serbest_piyasa_ekonomisi>, s.e.t 11.01.2023

[61] **YILDIRIM DİNDAR**, s.22; **ARPACIK**, s.11; **ÜNAL, Onur** (2007), Elektrik Piyasası Oluşumu, Ankara Barosu Dergisi, S:3, s.8.

[62]3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticari ile Görevlendirilmesi Kanunu, R.G: 09.12.1984, S:18610

[63] Dikey bütünleşik yapı, elektrik enerji piyasasında elektriğin üretimin anından tüketicilerin kullanımı için gerekli tüm faaliyetler olan üretim, iletim, dağıtım ve arz faaliyetlerinin tek bir tüzel kişilik altında yerine getirildiği yapı anlamına gelmekte olup bu yapılanma da tek tüzel kişilik devlettir. Bu yüzden de piyasa da rekabet anlayışı söz konusunu olmamaktadır. Detaylı bilgi için bkz; **YAVUZ**, s.37; **SİPAHİ**, s.18; **YILDIRIM DİNDAR**, s.23.

[64]**YILDIRIM DİNDAR**, s.23; **SİPAHİ,** s.13; **YAVUZ**, s.43; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri,** s.13-14; **KENT,** s.33; **TÜRKMEN,** s.23; **KOÇ,** s.29.

[65] Mevcut sistem ile birlikte Bakanlar Kurulu değiştirilerek "Cumhurbaşkanı" ibaresi getirilmiştir.

görevli şirketlerle sözleşme akdedebilecektir.[66] Ez cümle, yapılan düzenleme ile özel sektörün piyasada faaliyet gösterebilmesi için Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı ile sözleşme imzalaması gerektiği belirtilmiştir.

Bir diğer düzenleme ise 2199 sayılı TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretim Tesisi Kurma ve İşletme İzni Verilmesi Esaslarını Belirleyen Yönetmelik'tir.[67] Bu yönetmelik uyarınca, piyasada faaliyet göstermek amaçlı üretim tesisi kurmak ve işletmek isteyen özel sektörün görev sözleşmesi imzalaması gerekirken ayrıca tesisleri işletebilmesi için de işletme hakkı sözleşmesi imzalaması gerekmektedir. Böylelikle elektrik piyasasında "Yap-İşlet-Devret (YİD)" ve "İşletme Hakkı Devri (İHD)" usullerinin uygulanmasına ilişkin yasal düzenlemeler kısmen de olsa yapılmıştır.[68] 1994 yılında ise 3996 sayılı *"Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun"*[69] çıkartılarak fazla maliyet gerektirecek bazı yatırım ve hizmetlere ilişkin örneğin, köprü, tünel, baraj, elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti vb. yatırım ve hizmetlerin yaptırılması, işletilmesi ve devredilmesi konularında, yap-işlet-devret modeli çerçevesinde yabancı şirketlerin görevlendirilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

YİD modeline ilişkin olarak temel zemin 3096 sayılı Kanun ile atılmışsa da asıl düzenleme 3996 sayılı Kanun ile olmuştur. Çünkü 3096 sayılı Kanun'da açık bir şekilde tanımı yapılmamış olan YİD modeli, 3996 sayılı Kanun ile tanımlanarak tam manasıyla yasal zemine oturtulmuştur. Kanunda yer alan tanıma göre Yap-İşlet-Devret modeli; *"ileri teknoloji veya yüksek maddi kaynak ihtiyacı duyulan projelerin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen özel bir finansman modeli olup, yatırım bedelinin (elde edilecek kar dahil) sermaye şirketine veya yabancı şirkete, şirketin işletme süresi içerisinde*

---

[66] 3096 sayılı Kanun m.3; *"Elektrikle ilgili hizmet vermek üzere kurulmuş olan sermaye şirketlerine; Bakanlar Kurulu öncede yönetmelikle belli edilmiş görev bölgelerinde, elektrik üretim, iletim ve dağıtım tesisleri kurulması ve işletilmesi ile ticaretinin, yaptırılmasına karar verebilir. Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı, Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenen çerçeve içerisinde ilgili görevli şirketler sözleşme akdeder."*

[67] 2199 sayılı TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretim Tesisi Kurma ve İşletme İzni Verilmesi Esaslarını Belirleyen Yönetmelik R.G.:04.09.1985; **ARPACIK,** s.15; **CAN,** s.56.

[68] **SİPAHİ**, s.13; **YILDIRIM DİNDAR**, s.13; **ARPACIK**, s.14; YİD modeli her ne kadar kanun maddesinde açık bir şekilde yer almamış olsa da özel sektör şirketleri ile elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticaretine ilişkin yeni bir üretim tesisi kurarak işletilmesi amaçlanmaktadır. Bunun sonucunda işletme hakkının devrinin gerçekleşmesi adına İHD sözleşmeleri imzalanmaktadır. Detaylı bilgi için bkz; **PEKGÜÇLÜ KARABULUT, Güzin** (2007), Türk Özel Hukukunda Yap-İşlet-Devret Sözleşmesi, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, s.20. Bu konuya ilişkin olarak YAVUZ, YİD ile yalnızca işletme hakkının devrinin yapıldığını, mülkiyete ilişkin bir devir yapılmamasından ötürü tam manasıyla bir özelleştirmeden bahsedilemeyeceğini belirtmiştir. Detaylı bilgi için bkz; **YAVUZ,** s.46.

[69] 3996 sayılı "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun R.G.:13.06.1994, S:21959.

ürettiği mal veya hizmetin idare veya hizmetten yararlananlarca satın alınması suretiyle ödenmesi" anlamına gelmektedir.

Yap-İşlet-Devret modelinin uygulanabilmesi için 1994 yılında 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun[70] yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda özelleştirme uygulama esas ve usulleri düzenlenmiştir. Devamında ise 1997 tarihli 4283 sayılı "Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerjinin Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un[71]" yürürlüğe girmesi, YİD modelinden sonra yeni bir model olan Yap-İşlet (Yİ) modelinin benimsenmesini sağlamıştır.

4238 sayılı Kanun kapsamında yeni uygulama modeli olan yap-işlet; *"elektrik enerjisi santrallarının üretim şirketleri mülkiyetlerinde kurulmalarını, işletilmelerini, üretilen elektrik enerjisinin belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde satışını içeren modeli"* ifade etmektedir. Bu kanun sayesinde elektrik enerji üretimi için özel sektöre üretim tesislerinin kurulması, işletilmesi ve üzerlerinde mülkiyet kurulması ile teşvik amaçlı üretilen elektrik enerjisine devletin alım garantisi vermesi söz konusu olmuştur.[72]

Uygulanan YİD, Yİ modelleri ve işletme hakkının devri gibi hususların elektrik enerji piyasasında özel sektörün katılım oranının artmasına, yatırımlarla piyasanın kalkınmasına önemli etkileri olmuştur. Ancak teknolojik gelişmelerin yaşanması elektrik enerjisine duyulan ihtiyacı da aynı oranda arttırmıştır. Her ne kadar özel sektör katılımının teşviki için çeşitli çalışmalar yapılmış ve olumlu sonuçlar alınmışsa da piyasa faaliyetlerinin ayrıştırılarak iki ayrı koldan yürümesinin daha avantajlı sonuçlar doğuracağına kanaat getirilmiştir. Bu amaçla 1993 yılında Bakanlar Kurulu'nun 93/4789 sayılı Kararı[73] ile TEK'in yapısında değişikliğe gidilmiş ve piyasa faaliyetlerinin ayrıştırılarak Türkiye Elektrik Üretim, İletim A.Ş. (TEAŞ) ve Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ) olacak şekilde ikiye ayrılmıştır.[74]

---

[70] 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun, R.G.27.11.1994 S:22124

[71] 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerjinin Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun, R.G.16.07.1997, S:23054

[72] 4283 sayılı Kanun m.3 "Garanti"; *"TEAŞ'ın sözleşmenin enerji satışına ilişkin hükümlerinden kaynaklanan ödeme yükümlülükleri için Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığınca üretim şirketine Hazine garantisi verilebilir."*; **YAVUZ,** s.48; **SİPAHİ,** s.16; **TÜRKMEN,** s.27; **ARPACIK,** s.17.

[73] R.G. T:15.9.1993 S.21699

[74] **SİPAHİ,** s.17; **CEVLAN**, s.9; **YILDIRIM DİNDAR**, s.24; **TÜRKMEN**, s.29; **CAN**, s.66; **KENT,** s.33; **ARPACIK**, s.12; **KOÇ,** s.29.

3.1.3. 4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu Dönemi

2000'li dönemlerde ülkemiz Avrupa Birliği uyum çalışmaları içerisinde yerini almıştır. Özellikle uyum çalışmaları esnasında Avrupa Birliği hukukunda yapılan gözlemler, elektrik piyasasında yaşadığımız sıkıntıların çözümü için yeni yollar benimsenmesi noktasında yol gösterici nitelikte olmuştur.

Yapılan çalışmalar sonucu elektrik piyasasında rekabet ortamının oluşmasının piyasayı daha aktif hale getirebileceği ve piyasa faaliyetlerinde bazı ayrışmalara gidilmesinin özel sektör katılımını daha fazla artırabileceği gibi önemli sonuçlar elde edilmiştir.[75] Bu kapsamında gerekli çalışmaları başlatmış ve elektrik enerji piyasası için reform hareketi olarak kabul edilen 4628 sayılı "Elektrik Piyasası Kanunu"[76] kabul edilerek elektrik enerji piyasasında yeniden yapılanma süreci başlamıştır.

4628 sayılı Kanunu'nun temel amacı, elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevre ile uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımlarına sunulması adına piyasanın rekabet ortamı içinde, özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilen, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir şekilde olması ve bu bağlamda piyasanın bağımsız olarak düzenlenmesi ve denetlenmesinin sağlanabilmesidir.[77] Kanunun amacının ortaya konulduğu söz konusu 1.madde, ilgili kanunun önceki dönemlerden farklı olarak serbest piyasa ekonomisi anlayışının daha fazla benimsendiğini, özel sektör katılımına daha çok önem verildiğini, piyasanın bir düzenleme ve denetleme kurulunca denetim altına alınmasının sağlandığını ve piyasa faaliyetlerinde egemen olan dikey bütünleşik yapıdan tam anlamıyla dönülmesinin amaçlandığı yeni bir döneme girildiğini ortaya koymaktadır.[78]

Kanun ile gerçekleştirilen ilk düzenleme, elektrik enerji piyasa faaliyetlerinin birbirlerinden ayrıştırılması olmuştur. Bu bağlamda, TEAŞ kendi içerisinde; Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ), Elektrik Üretim Anonim Şirketi (EÜAŞ) ve Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ) olmak üzere üç ayrı gruba ayrılmıştır.[79] Devamında da piyasa faaliyetleri, "üretim, iletim, dağıtım, toptan satış, perakende satış, perakende satış hizmeti ile ihracat ve ithalat" olmak üzere çeşitli gruplara

[75] **YILDIRIM DİNDAR,** s.24; **SİPAHİ,** s.17; **YAVUZ**, s.51; **TÜRKMEN,** s.30.
[76] 4628 sayılı "Elektrik Piyasası Kanunu", R.G: 03.03.2001 S:24335.
[77] 4628 s. EPK 1.madde, kanunun amacı başlığında bahsedilmiştir.
[78] **AYRANCI** (2010), s.52; **SİPAHİ,** s.17; **TÜRKMEN**, s.31; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri,** s.298; **YILDIRIM DİNDAR**, s.24-25; **ARPACIK,** s.19; **KOÇ,** s.29; **CEVLAN**, s.16.
[79] Bakanlar Kurulu'nun 2000/1312 sayılı Kararı ile gerçekleşmiştir.

ayrıştırılmıştır. Bu türden bir ayrışma ile her bir faaliyet türünde yatırım yapmak isteyen özel sektörün lisans alma şartıyla lisansta yazılı faaliyetleri yapabilme imkanı doğmuştur.[80]

Bir diğer çalışma ise, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı ancak ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan Elektrik Piyasası Denetleme Kurumu'nun (EPDK) kurulmasıdır.[81] Avrupa Birliği hukukunda yapılan gözlemler neticesinde bu türden bağımsız düzenleme ve denetleme gücüne haiz bir kurumun varlığının piyasadaki rekabet ortamını kontrol altına alarak dengeyi ve düzeni sağlayacağı düşüncesi ile hareket edilmiştir.[82] Bu bağlamda bağımsız bir regülasyon[83] kurumu olan EPDK kurulmuştur.

4628 sayılı EPK yaklaşık olarak on yıl kadar yürürlükte kalmıştır. Bu süre zarfında elektrik piyasasında teknoloji ile çeşitli değişim ve gelişimler yaşanmıştır. Aynı zamanda uluslararası birtakım gelişmeler artık uygulamada boşluklar oluşturmaya başlamış ve yeni bir düzenleme gereksinimi ortaya çıkmıştır.[84]

3.1.4. 6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu Dönemi

Yeni bir kanun ihtiyacı doğrultusunda daha düzenli, sistemli bir kanun oluşturularak 2013 yılında 6446 sayılı Elektrik Piyasa Kanunu kabul edilmiştir.[85] Bu Kanun mülga EPK'nun eksikliklerini göz önüne alarak ve güncel gelişmeler ışığında bazı yenilikleri piyasaya kazandırmıştır.

---

[80] 4628 s. EPK m.2 uyarınca; "*Piyasada faaliyet gösterecek özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişilerin 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda anonim şirket ya da limited şirket olarak kurulmaları ve anonim şirket olarak kurulmaları halinde, hisselerinin tamamının nama yazılı olması şarttır.";* Lisans alma zorunluluğu, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak ele alınacaktır.

[81] Elektrik Piyasası Denetleme Kurumu'nun ismi 2018 yılında 4646 sayılı Kanun ile "Enerji Piyasası Denetleme Kurulu" olarak değiştirilmiştir. Kanaatimizce yapılan bu değişiklik Türkiye'nin enerji sektöründe yaşadığı gelişmeler neticesinde oldukça yerinde bir düzenleme olmuştur. Zira ülkemiz enerji kaynakları bakımından oldukça zengin bir ülke olduğundan diğer enerji kaynaklarının da denetiminin sağlanabilmesi adına EPDK'nin faaliyet göstermesi uygun olmuştur.

[82] **AYRANCI** (2010)**,** s.53; **SİPAHİ,** s.18-19; **YILDIRIM DİNDAR**, s.25; **TÜRKMEN,** s.34.

[83] TDK anlamına göre regülasyon, ayarlama/düzenleme anlamına gelmektedir;<https://sozluk.gov.tr/>, s.e.t. 13.01.2023. Ayrıca regülasyon, bir faaliyete ilişkin olarak kuralların düzenlenmesi ve bu kurallara uyulmasının denetim vasıtasıyla sağlanması anlamına da gelmektedir. Detaylı bilgi için bkz; **KARAKILIÇ, Hasan** (2005) Hukuki Açıdan Elektrik Piyasası- Avrupa Birliği ve Türkiye Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.56; **SİPAHİ,** s.19; **TÜRKMEN**, s.39; **YAVUZ**, s.51.

[84] **ARPACIK**, s.25; **DEVİR,** s.105

[85] 6446 sayılı Elektrik Piyasa Kanunu, R.G.:30.03.2013, S:28603.

6446 sayılı EPK'nun genel gerekçesi[86] incelendiğinde Kanun'un amaç edindiği hususun, elektrik piyasasında rekabet ortamının oluşabilmesi için tüm engellerin kaldırılması ve bu sayede tüketicilere daha düşük maliyetler ile elektriğin tedarik edilmesi, arz güvenliğinin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.[87] Bu anlamda yapılan ilk değişikliklerden birisi, piyasa faaliyetlerinde olmuştur. Eski faaliyetlere ek olarak piyasa işletim faaliyeti getirilmiştir.[88] Bu faaliyeti yürütmekle görevli Enerji Piyasaları İşletme A.Ş. (EPİAŞ), kurulmuştur. [89] Böylelikle yeni piyasa faaliyet türleri; üretim faaliyeti, iletim faaliyeti, dağıtım faaliyeti, toptan satış faaliyeti, perakende satış faaliyeti, piyasa işletim faaliyeti, ithalat faaliyeti ve ihracat faaliyeti olarak düzenlenmiştir.

Getirilen düzenlemelerden bir diğeri ise, lisanslara ilişkindir. Piyasa faaliyetlerinin "lisans alma zorunluluğu" ile yürütülmesi hususu bir önceki kanunda da yer almakla birlikte yeni kanun toptan ve perakende satış faaliyetleri için ayrı ayrı lisans alınması yerine tek bir "tedarik lisansı" ile her iki faaliyet türünün de yapılabileceğini düzenlemiştir.[90] Bu sayede tedarik lisans sahipleri, tek lisans ile ithalat ve ihracat faaliyetinde bulunma imkanına sahip olmuştur.

Yalnızca üretim faaliyeti bakımından getirilen önemli bir diğer yenilik ise, faaliyeti yürütmek için öncelikle *"ön lisans"* alma zorunluluğunun gelmiş olmasıdır. Artık üretim

---

[86] *"Elektrik piyasası reformu 2001 yılında yapılmış olup, reformun ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun ana amaçlarının rekabetin mümkün olduğu sektör sekmenlerinde bu rekabetin önündeki engellerin kaldırılması ve rekabetin oluşacağı bir piyasa yapısının ve kurallarının hüküm süreceği bir çerçevenin oluşturulması; rekabetin mümkün olmadığı sektör sekmenlerinde ise tüm taraflara eşit yaklaşımı temin eden tarafsız bir düzenleme olduğu ve nihai amacın da bu şekilde tüketicilere en düşük maliyetli elektriği kullanma imkanı sağlaması ile arz güvenliğini garanti altına alacak bir yatırım ortamının temini olduğu göz önünde bulundurulduğunda; 4628 sayılı Kanunun mevcut haliyle ve içerdiği düzenlemeler ile piyasa aktörlerinin ve düzenleyici kurumların 2001 yılından beri kat ettiği bazı gelişmeleri kapsamadığı görülmüştür. Ayrıca enerji konusunun Dünya gündemine oturduğu ve ülkemiz gündemindeki ağırlığını koruduğu son on yıl içinde, ülkemiz enerji ve özellikle elektrik piyasası büyük ve hızlı bir gelişme kaydetmiştir. Birincil düzenleme olması nedeniyle piyasa aktörlerine geleceğe yönelik yol gösterici olması ve ikincil mevzuata da dayanak teşkil etmesi gereken Kanunun reformun hedefleri doğrultusunda piyasa gelişmelerinin önünde olması gerektiği açıktır. Diğer taraftan müktesebatını uyumlaştırmakla yükümlü olduğumuz Avrupa Birliği, mevcut Kanunun yürürlük tarihi olan 2001 yılından sonra üç defa yönerge çıkarmış, enerji ve özellikle elektrik piyasası mevzuatında yeni amaç ve hedeflere yönelen yeni bir piyasa yapılanması öngörmüştür. Bu çerçevede ulusal mükellefiyetlerin yerine getirilmesi hususundaki tereddütleri gidermek amacıyla bazı hususların kanunda düzenlenmesinde hem yatırım ortamının geliştirilmesi hem de hukuki belirlilik ilkesinin temini bakımından gereklilik olduğu değerlendirilmelidir."*; <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss312.pdf>, s.e.t. 13.12.2022.

[87] **KOÇ**, s.31; **TÜRKMEN**, s.44; **ARPACIK**, s.24.

[88] 6446 sayılı Kanun m.11; "*Piyasa işletim faaliyeti, organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve bu piyasalarda gerçekleştirilen faaliyetlerin mali uzlaştırma işlemleri ile söz konusu faaliyetlere ilişkin diğer mali işlemlerdir."*

[89] **YILDIRIM DİNDAR**, s.27; **ARPACIK,** s.27; **GÖZEN, Mustafa** (2013), "6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunun Getirdiği Yeni Düzenlemeler", Enerji Piyasası Bülteni, Ankara, s.5; **KOÇ**, s.30.

[90] **YILDIRIM DİNDAR**, s.27; **ARPACIK**, s.26; **KOÇ**, s.36.

faaliyeti göstermek isteyen tüzel kişiler ilk olarak ön lisans başvurusunda bulunacak, gerekli şartları taşıdıkları takdirde üretim lisansına sahip olabileceklerdir.[91]

Görüldüğü üzere 6446 sayılı Kanun ile elektrik enerji piyasa faaliyetleri, gelişmeler ışığında yenilenmiş, eksiklikler giderilerek piyasa da gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu kanun halen yürürlükte olmakla birlikte piyasada yaşanan gelişmelere bağlı olarak ara ara Kanun'da düzenlemeler yapılabilmekte ve bu sayede piyasanın dinamik tutulması hedeflenmektedir.

3.2. Elektrik Enerji Piyasa Faaliyetleri

3.2.1. Genel Olarak

6446 sayılı EPK'nda elektrik piyasa faaliyetleri tahdidi olarak; üretim, iletim, dağıtım, toptan ve perakende satış, piyasa işletim, ithalat ve ihracat faaliyeti olmak üzere toplamda 6 ana başlık altında sayılmaktadır. Uygulamada ise bu faaliyetler üretim, iletim, dağıtım ve satış faaliyeti şeklinde 4 ana başlıkta ele alınmaktadır.[92] Bunun sebebi ise üretim, iletim ve dağıtım faaliyetlerinin elektrik enerjisinin satışa hazır hale gelmesinde etkili temel faaliyetler olarak kabul edilmesi, geriye kalan diğer faaliyetlerin ise bir bütün olarak satış faaliyetinin alt başlıkları olarak değerlendirilmesidir.[93] Bu sebeple konunun daha iyi anlaşılabilmesi amaçlı piyasa faaliyetleri 6 başlıkta ele alınarak anlatılmaya çalışılmıştır.

3.2.2. Üretim Faaliyeti

Elektrik piyasa faaliyetlerinin ilk basamağı, üretim faaliyetidir. 6446 sayılı EPK m.3/1-öö'de yer alan tanıma göre üretim faaliyeti; "*enerji kaynaklarının, elektrik üretim tesislerinde elektrik enerjisine dönüştürülmesi"* anlamına gelmekte, üretimi gerçekleştiren şirketler ise, *"sahip olduğu, kiraladığı, finansal kiralama yoluyla edindiği veya işletme*

[91] **YILDIRIM DİNDAR**, s.27; **ARPACIK,** s.26; **KOÇ,** s.32.
[92]**ARPACIK,** s.28; **SİPAHİ**, s.20; **YAVUZ**, s.52; Rekabet Kurulu Kararı'nda, *"...sektör yapısının genel olarak, üretim, iletim, dağıtım ve perakende arzı olarak dört bölüme ayrıldığı görülmektedir..."* T:30.04.2002 K:02-26/262-102,<https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=679d2809-07d8-43f8-9b24-70ffbde67128>, s.e.t. 28.02.2023.
[93] **YILDIRIM DİNDAR**, s.28; **SİPAHİ,** s.20; **YALÇIN,** s.8-9.

hakkını devraldığı üretim tesisi ya da tesislerinde elektrik enerjisi üretimi ve ürettiği elektriğin satışıyla iştigal eden özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişiyi" ifade etmektedir.

Üretim faaliyetini gerçekleştirebilecek tüzel kişiler; kamu tüzel kişisi, özel hukuk tüzel kişisi ve organize sanayi bölgesi tüzel kişisinden oluşmaktadır.[94] Bu tüzel kişilerin diğer faaliyet türlerinde olduğu gibi üretim faaliyetini gerçekleştirebilmeleri için üretim lisansına sahip olmaları gerekmektedir. Bu lisansı alabilmelerinin ön koşulu ise ön lisans sahibi olunmasıdır.

Ön lisans, 6446 sayılı Kanun ile hukukumuza dahil olmuş yeniliklerden birisi olup EPDK tarafından üretim faaliyetlerinde bulunmak isteyen tüzel kişilere, üretim tesisi yatırımları için gereken onay, izin, ruhsat vb. hususların alınabilmesi için belirli süreli izne verilen isimdir.[95] Bu ön izin sayesinde üretim faaliyetini gerçekleştirmek isteyen tüzel kişilerin elektrik enerjisi üretmek için altı yapı ve tesisi kurmadan önce gerekli şartları taşıyıp taşımadığının EPDK tarafından denetimi yapılacaktır. Bu sayede Kurul, elektrik üretimi yapması için gerekli şartları taşımayan tüzel kişiliklere lisans vermeyecek ve en önemlisi faaliyeti gerçekleştirebilmek adına tüzel kişilerin büyük maliyet gerektiren tesis, bağlantı ve alt yapı kurmalarının önüne geçmiş olacaktır.[96]

Üretim şirketleri, EPK m.7/2 ve EPLY m.30'de düzenlendiği üzere lisans kapsamında üretim faaliyetinde bulunabilmelerinin yanı sıra üretim tesisleri kurma ve işletme, ürettikleri elektrik enerjisini tedarik şirketlerine, serbest tüketicilere[97] ve özel direkt hat tesis ettiği kişilere satma, organize toptan elektrik piyasalarında elektrik enerjisi ticareti yapma gibi çeşitli başka haklara da sahiptirler.[98]

---

[94] 6446 sayılı EPK m.7/1; *"Üretim faaliyeti, lisansları kapsamında kamu ve özel sektör üretim şirketleri ile organize sanayi bölgesi tüzel kişiliği tarafından yürütülebilir."*; Eski EPK döneminde otoprodüktör ve otoprodüktör grupları da üretim şirketi olarak faaliyet gösterebilmekteydi. Otoprodüktörler, yalnızca kendi elektrik enerji ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla elektrik üretimi yapan tüzel kişiliklere verilen isim olup yeni EPK'nın Geçici m.7 ile Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren 6 ay içerisinde hepsine üretim lisansı sahibi olma hakkı verildiğinden kavram, kanundan çıkartılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz; **YAVUZ,** s.64-65.

[95] **SİPAHİ**, s.34; **YAVUZ**, s.60; **ÇINAR, Hacı Yusuf** (2017), Elektrik Piyasasında Önlisans Müessesi Üzerine Bazı Değerlendirmeler, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:21, S.4, s.199.

[96] **ÇINAR,** s.200.

[97] Serbest tüketici, EPK m.3'te yer alan tanıma göre; Kurul tarafından belirlenen elektrik enerjisi miktarından daha fazla tüketimi bulunduğu veya iletim sistemine doğrudan bağlı olduğu veya organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini haiz olduğu için tedarikçisini seçme hakkına sahip gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. (Bkz. II.1.5)

[98] **CEVLAN,** s.29; **YAVUZ**, s.79; **SİPAHİ,** s.22; **YILDIRIM DİNDAR**, s.28.

Üretim faaliyeti, rekabetin yoğun olarak yaşandığı piyasa faaliyetleri arasında yer almaktadır.[99] Özellikle ülkemizde birincil enerji kaynaklarının yoğun olması enerji üretimine yönelik taleplerin ve bu alanda yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı sermaye şirketlerinin artmasını sağlamaktadır. Her ne kadar rekabet ile birlikte piyasanın hareketlenmesi tüketicilere olumlu olarak yansısa da üretim faaliyeti gibi bir alanda üretim fazlalığına, piyasa tutarsızlığına ve buna bağlı olarak haksız rekabete sebep olabilmektedir. Bu olumsuzluğun yaşanmaması için kanun koyucu, piyasayı kontrol altında tutabilmek amacıyla her bir şirketin üretebileceği elektrik enerji miktarını, Türkiye'nin bir önceki yıla yayımlanmış toplam elektrik enerji üretim miktarının yüzde yirmisini geçemeyecek şekilde sınırlandırmıştır.[100]

Mevcut piyasada üretim şirketlerinin faaliyete katılım oranı incelendiğinde 2021 yılı için özel sektörün %78,11, kamu tüzel kişiliği olan EÜAŞ'ın %16,18, lisanstan muaf olanların %3,6, sözleşme ile faaliyet gösteren santrallerin ise %2,12 oranında piyasada yer aldığı görülmektedir.[101] Özel sektörün piyasada bu denli yüksek orana sahip olmasının temelinde yatan sebeplerin; üretim faaliyetinin getirdiği kar oranı, özelleştirme faaliyetleri ve devletin yerli doğal ve yenilenebilir kaynak kullanımının artması için yaptığı teşvik edici çalışmalar olduğu düşünülmektedir.[102]

Üretim faaliyeti kapsamında üzerinde durulması gereken önemli bir diğer husus ise yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına yönelik yapılan çalışmalardır. Yenilenebilir enerji kaynaklarının teşviki amacıyla, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) oluşturulmuştur. Bu mekanizma sayesinde yerli doğal ve yenilebilir enerji kaynaklarının kullanım oranı artacak, çevre kirliliği önlenecek, dışa bağımlılık azaltılacak ve daha az maliyetler ile elektrik üretimi gerçekleştirilebilecektir.

5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun[103] ve Elektrik Piyasası Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği[104]

---

[99] **SİPAHİ,** s.22; **TÜRKMEN**, s.48; **YAVUZ,** s.63-65; **ARPACIK,** s.31; **YÜCEL,** s.7.

[100] EPK m.7/5; *"Herhangi bir gerçek veya özel sektör tüzel kişisinin kontrol ettiği üretim şirketleri aracılığıyla üretebileceği toplam elektrik enerjisi üretim miktarı, bir önceki yıla ait yayımlanmış Türkiye toplam elektrik enerjisi üretim miktarının yüzde yirmisini geçemez."*

[101] EPDK, Elektrik Piyasası Yıllık Rapor, 2021; <https://epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-0-102/yillik-rapor-elektrik-piyasasi-gelisim-raporlari>, s.e.t 28.02.2023. Açıklanan yıllık rakamlar gözlemlendiğinde her sene bir önceki yıla oranla özel sektörün üretim faaliyetinde payı giderek artmaktadır.

[102] **YILDIRIM DİNDAR**, s.30; **YAVUZ**, s.66.

[103] 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun, R.G.:18.5.2005 S:25819

[104] Elektrik Piyasası Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği, R.G.:12.5.2019 S:30772.

uyarınca yenilenebilir üretim kaynaklarının kullanılması halinde lisans muafiyetinin tanınması, üretilen elektriğe ilişkin alım garantisi imkanı verilmesi, yatırım hedefi olan üretici şirketlerin üretim tesisi kurmaları için gerekli hibe desteğinin ve kredi imkanının sunulması gibi çeşitli teşvikler getirilmiştir. Bu sayede tüzel kişilerin bu alana daha çok yatırım yapmaları hedeflenmektedir.[105]

3.2.3. İletim Faaliyeti

İletim faaliyeti, elektrik enerjisinin gerilim seviyesi 36 kW üzerindeki hatlar üzerinden nakli anlamına gelmektedir.[106] Bu nakil faaliyeti, üretilen elektrik enerjisinin tüketim anına kadar iletim sistemleri üzerinden iletilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

İletim faaliyeti, devletin elektrik enerji piyasasına ilişkin amaç edindiği serbest piyasa ekonomisinden uzak tuttuğu, adeta "tekel gücünü" korumaya çalıştığı bir faaliyet alanı olarak kabul edilmektedir.[107] Nitekim elektrik iletim faaliyetinin münhasıran TEİAŞ tarafından yürütülmesi gerektiği EPK m.8'de belirtilerek faaliyetin devlet eliyle yürütülmek istendiğini açık bir şekilde göstermektedir.

İletim faaliyetinin devlet tekelinde olmasının temel sebebi, elektrik enerji piyasasında iletim faaliyetinin, piyasanın bel kemiği niteliğinde olmasından kaynaklanmaktadır.[108] Çünkü elektrik enerjisi depolanamayan, üretildiği an tüketilmesi gerekli bir enerji türüdür. Üretildikten sonra güvenilir bir şekilde nakledilmesi oldukça önemlidir.[109] Aksi takdirde üretilen elektrik, sabit gerilim ve frekansta nakledilemez ya da kontrolsüz bir şekilde kullanılmaya çalışılırsa hem sistemde aksaklıklara hem de kamunun zarara uğramasına sebep olacaktır.[110] Bu sebeple üretilen elektrik enerjisinin nakil faaliyetinin tek bir koldan ve devlet kontrolü altında yürütülmesi faaliyetin niteliği gereği isabetli gözükmektedir.[111]

---

[105] **YILDIRIM DİNDAR**, s.30; **YAVUZ**, s.64-66; **KOÇ,** s.33.
[106] EPK m.3/1, iletim faaliyeti tanımı.
[107] **KOÇ,** s.34; **DALKA,** s.102; **YILDIRIM DİNDAR**, s.30; **SİPAHİ,** s.23-24; **ARPACIK**, s.33; **AYRANCI** (2010)**,** s.89.
[108] **YILDIRIM DİNDAR**, s.30; **KARAKILIÇ** (2006), s.16; **DALKA,** s.103; **AKÇOLLU, F. Yeşim** (2003) Elektrik Sektöründe Rekabet ve Regülasyon, Rekabet Kurumu Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, s.13.
[109] **KOÇ,** s.34; **ARPACIK**, s.32; **YILDIRIM DİNDAR**, s.31; **ASLAN/ ALTINAY/ ILICAK ve diğerleri**, s.320.
[110] **ARPACIK** s.32; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri,** s.320.
[111]**YILDIRIM DİNDAR**, s.30; **KOÇ,** s.35; **ŞAHİN, Selen** (2012) Enerji Sektöründe Ayrışma, Yayımlanmamış Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara, s.71.

Diğer faaliyetlerde olduğu gibi iletim faaliyetinin yürütülebilmesi için TEİAŞ'ın iletim lisansına sahip olması gerekmektedir. TEİAŞ'ın iletim faaliyeti gerçekleştirmesinin yanı sıra diğer hak ve yükümlülükleri EPK m.8/2[112] ve EPLY m.31'de düzenlenmiştir. İlgili hükümler kapsamında TEİAŞ'ın iletim tesisleri için gerekli yatırım planları yapma, yeni iletim tesisleri kurma, iletim faaliyetlerini rekabete uygun bir şekilde işletme, kapasite artırımı için gerekli yatırımları yapma gibi sorumlulukları bulunmaktadır. Sayılanlar arasında piyasanın rekabete uygun bir şekilde işlemesini sağlamak gibi bir görevi olduğu da belirtilmektedir. Bu sebeple elektrik enerji arz ve talep dengesini sağlamak için denge mekanizma faaliyeti yürütmek ve bir uyuşmazlık çıktığında sorunun çözümlenmesini sağlama amaçlı uzlaştırma görevinin olduğu da kabul edilmektedir.[113]

İletim faaliyetinde TEİAŞ'ın münhasıran yetkili kılınması keyfiliğe sebebiyet vermemelidir. Bu sebeple TEİAŞ'ın diğer faaliyet türlerinde katılım gösteren tüzel kişiler ile ilişkilerinde hiçbir tereddüte yer vermeyen, adil bir yaklaşım içerisinde olması beklenmektedir.[114] Aksi halde elektrik piyasasının güvenilirliğini zedeleyecek türden ayrımcılık ve haksız rekabet gibi olumsuz durumların yaşanması söz konusu olabilir.

---

[112] EPK m.8/2; *"(2) TEİAŞ'ın görev ve yükümlülükleri şunlardır: a) Kurulması öngörülen yeni iletim tesisleri için iletim yatırım planı yapmak, yeni iletim tesislerini kurmak ve iletim sistemini elektrik enerjisi üretimi ve tedarikinde rekabet ortamına uygun şekilde işletmek ve gerektiğinde iletim sisteminde ikame ve kapasite artırımı yatırımı yapmak. b) Bu Kanun kapsamında yürüttüğü faaliyetlere ilişkin tarife tekliflerini Kurumun belirlediği ilke ve standartlar çerçevesinde hazırlamak ve Kurumun onayına sunmak. c) Şebeke, dengeleme ve uzlaştırma ve yan hizmetler hakkındaki yönetmeliklerin uygulanmasını gözetmek, bu amaçla gerekli incelemeleri yapmak, sonuçları hakkında Kuruma rapor sunmak ve gerekli tedbirlerin alınmasını talep etmek. ç) Yük dağıtımı ve frekans kontrolünü gerçekleştirmek, piyasa işletim lisansı kapsamında yan hizmetler piyasasını ve dengeleme güç piyasasını işletmek, gerçek zamanlı sistem güvenilirliğini izlemek, sistem güvenilirliğini ve elektrik enerjisinin öngörülen kalite koşullarında sunulmasını sağlamak üzere gerekli yan hizmetleri belirlemek ve bu hizmetleri ilgili yönetmelik hükümleri doğrultusunda sağlamak. d) (Ek:25/11/2020-7257/33 md.) İletim sisteminin normal işletme koşulları içerisinde işletilmesi ile işletme güvenliği ve bütünlüğü üzerinde risk oluşturan durumlara ilişkin olarak bağlantı ve sistem kullanım anlaşmalarında düzenlenen sistem kullanım ihlallerinin takibini yapmak, ihlal durumu tespit edilen tüzel kişilere sistem kullanım anlaşmasında düzenlenen cezai şartları ve diğer yaptırımları uygulamak. e) İletim sisteminde ikame ve kapasite artırımı yapmak. f) Bakanlığın kararı doğrultusunda uluslararası enterkonneksiyon çalışmalarını yapmak, iletim sistemine bağlı veya bağlanacak olan serbest tüketiciler dâhil tüm sistem kullanıcılarına şebeke işleyişine ilişkin mevzuat hükümleri doğrultusunda eşit taraflar arasında ayrım gözetmeksizin iletim ve bağlantı hizmeti sunmak."*

[113] **SİPAHİ,** s.24; **TÜRKMEN,** s.56; **YAVUZ,** s.56; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri, s**.322; **ARPACIK,** s.32-33; **KOÇ,** s.35.

[114] **ARPACIK,** s.33; **TATLI,** s.81; **KOÇ,** s.34; **AYRANCI** (2010)**,** s.69; **ZENGİNOBUZ**, **Ünal** (2000), Türkiye Elektrik Sektöründe Yeniden Yapılanma, Özelleştirme ve Regülasyon, Perşembe Konferansları, S:5, s.113.

3.2.4. Dağıtım Faaliyeti

Dağıtım faaliyeti, elektrik enerjisinin 36 kW ve altındaki hatlar üzerinden naklini ifade etmektedir.[115] Bu nakil faaliyeti iletim faaliyetinden farklı olarak, yüksek güçle trafo merkezlerine gelen elektriğin voltajının düşürülüp kullanıma hazır hale getirilerek 36 kW ve altındaki güce sahip nakil hatları vasıtasıyla nakledilmesidir.[116]

Dağıtım faaliyeti, uzun yıllar TEDAŞ tarafından gerçekleştirilmiştir. Zaman içerisinde piyasa değişimleri ile TEDAŞ özelleştirme kapsamına alınarak özel sektör bu faaliyet alanına da dahil edilmiştir.[117] Bu doğrultuda 17 Mart 2004 tarihinde 2004/3 sayılı Yüksek Planlama Kurul Kararı ile "Elektrik Enerjisi Sektörü Reformu ve Özelleştirme Strateji Belgesi" kabul edilmiştir. Bu belge ile Türkiye'nin coğrafi özellikleri, teknik çalışmaların imkanları, elektrik enerjisinin bölgelere göre tüketim oranları gibi hususlar göz önüne alınarak dağıtım faaliyetinin yürütülmesi adına ülkemiz 21 dağıtım bölgesine ayrılmıştır.[118]

Ayrılan dağıtım bölgelerinde, 02.04.2004 tarihinde 2004/22 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurul Kararı ile faaliyet göstermek amaçlı dağıtım lisans sahibi olarak elektrik dağıtım anonim şirketleri kurulmuştur.[119] Bu şirketlerden 20 tanesinin hissesi bir süreliğine TEDAŞ bünyesinde kalmaya devam etmiştir. [120] 2006 yılına gelindiğinde ise elektrik dağıtım anonim şirketleri ile TEDAŞ arasında işletme hakkı devir sözleşmeleri imzalanmıştır. Böylelikle TEDAŞ, elektrik enerjisi dağıtımındaki mülkiyet hakkını korumaya devam ederek yalnızca işletme hakkını elektrik dağıtım anonim şirketlerine

---

[115] EPK m.3/1; *"Dağıtım, Elektrik enerjisinin 36 kW ve altındaki hatlar üzerinden naklini"* ifade eder. **ARPACIK**, s.40; **TÜRKMEN**, s.66.

[116] **DALKA,** s.103; **SİPAHİ,** s.26**; ARPACIK**, s.40; **CAN**, s.362.

[117] Özelleştirme çalışmalarına ilişkin detaylı bilgi için bknz; **ERDEM, Kaan Mahmut/ ERDEM, Deniz** (2017), Türkiye'de Elektrik Dağıtımının Özelleştirilmesinin Nedenleri ve Amaçlar Özelleştirmede Tedaş Örneği, C:91, S:4, s.215.

[118] **YILDIRIM DİNDAR,** s.31; **CEVLAN,** s.33; **AYRANCI** (2010), s.54; **DALKA,** s.103; **KOÇ**, s.3521; Bu dağıtım bölgelerinde faaliyet gösteren dağıtım şirketleri; BEDAŞ, Toroslar EDAŞ, Başkent EDAŞ, Dicle EDAŞ, Gediz EDAŞ, İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi. Uludağ EDAŞ, Meram Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi, Sakarya Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi, Yeşilırmak Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi, AYDEM EDAŞ, Akdeniz EDAŞ, Osmangazi Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi, Aras EDAŞ, Vangölü EDAŞ, Çoruh EDAŞ, Fırat EDAŞ, Akedaş EDAŞ, Çamlıbel EDAŞ, Trakya EDAŞ, Kayseri ve Çevresi EDAŞ.

[119] **YILDIRIM DİNDAR**, s.31; **SİPAHİ,** s.28; **CEVLAN,** s.33; **DALKA**, s.34.

[120] Söz konusu dağıtım bölgelerinde faaliyet gösteren şirketlerden sadece 20 tanesinin hissesi TEDAŞ bünyesinde kalmaya devam etmiştir. Zira Kayseri ve Civarı Elektrik A.Ş. o tarihlerde hali hazırda özel sektör elinde faaliyet gösteren bir şirket olarak piyasada yer almaktaydı.

devretmiştir.[121] Ancak zaman içerisinde devam eden özelleştirme çalışmaları neticesinde TEDAŞ mülkiyet hakkını da kaybederek 2008 yılı itibariyle tüm hisselerini elektrik dağıtım anonim şirketlerine devretme kararı almıştır.[122] Dolayısıyla günümüz itibariyle dağıtım faaliyeti sadece elektrik dağıtım anonim şirketleri vasıtasıyla yürütülmekte olup TEDAŞ'ın dağıtım faaliyetinde bir etkisi kalmamıştır.

Elektrik dağıtım anonim şirketleri, lisansları kapsamında bölgelerinde elektrik dağıtım faaliyetini yapmanın yanı sıra elektrik tesisatının kurulumu, elektrik bağlanması veya kesilmesi, elektrik sayaçlarının kurulması, okunması, bakımı ve işletilmesi gibi kanun ve yönetmelikte tahdidi olarak belirtilen başkaca yükümlülüklere de sahiptir.[123]

Kanun ve yönetmeliklerde elektrik dağıtım anonim şirketlerinin görev ve sorumluluklarının tahdidi olarak ve detaylı bir şekilde düzenlendiği görülmektedir. Nitekim bu husus EPK m.9'da açıkça düzenleme altına alınmıştır; *"... Dağıtım şirketi, dağıtım faaliyeti dışında bir faaliyetle iştigal edemez..."*[124] Doktrin tarafından ağırlıklı olarak ileri sürülen görüşe göre, bu şekilde düzenlemelere yer verilmesindeki sebepler arasında 12.09.2012 tarihli 4019 sayılı EPDK'nın Kararı'na[125] kadar dağıtım şirketlerinin, perakende satış lisansı alarak bölgelerinde hem dağıtım hem de perakende satış faaliyeti gerçekleştirebilme imkanına sahip olmasından kaynaklanmaktadır. [126] Bu nedenle kanun koyucu görev ve sorumluluk alanını sınırlandırarak şirketlerin lisansları kapsamında başkaca faaliyetler ile ilgilenmelerinin önüne geçmek istemiştir.[127]

Zira iki farklı faaliyet türü olan dağıtım ve perakende satışın dağıtım şirketleri tarafından yürütülmesi, dağıtım şirketleri ile perakende satış şirketleri arasında haksız rekabetin oluşmasına ve buna bağlı sistemsel bozukluklara sebep olmuştur.[128] Örneğin dağıtım şirketleri bir dönem üretilen elektrik enerjisini perakende satış şirketlerine belirli bir oranda devretmiş, geriye kalan enerjiyi tüketicilere kendi tedarik etmeye çalışmıştır. Bu

[121] **SİPAHİ,** s.29; **YILDIRIM DİNDAR**, s.31-32; **CEVLAN,** s.33; **DALKA**, s.103-104; Özelleştirme için detaylı bilgi için bkz; **ERDEM/ ERDEM,** s.220; **AYRANCI** (2010), s.86.
[122] **SİPAHİ,** s.28; **YILDIRIM DİNDAR**, s.32; **ARPACIK,** s.41.
[123] **ARPACIK**, s.41; **KOÇ**, s.35-36; **YILDIZ, İstemi** (2012), Türkiye Elektrik Toptan Satış Piyasasında Uzun Dönemli Fiyat Projeksiyonu (Yayımlanmamış EPDK Uzmanlık Tezi), Ankara, s.12; EPK m.9 ve EPLY m.33'te detaylı bir şekilde diğer yükümlülükleri düzenlenmiştir.
[124] EPK m.9; *"... Dağıtım şirketi, dağıtım faaliyeti dışında bir faaliyetle iştigal edemez..."*
[125]Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerinin Hukuki Ayrıştırılmasında Usul ve Esaslar Kararı, R.G.27.09.2012, S:28424.
[126] **ARPACIK,** s.41; **YILDIRIM DİNDAR**, s.32; **SİPAHİ,** s.28; **KOÇ**, s.36; **YILDIZ,** s.14.
[127] **DALKA**, s.104; **CEVLAN,** s.35; **ARPACIK,** s.40.
[128] **YILDIRIM DİNDAR**, s.32; **SİPAHİ,** s.28; **KOÇ**, s.36.

durum elektrik enerjisini kendisinden temin eden tüketiciler ile perakende satış şirketleri aracılığıyla tedarik eden tüketiciler arasında çifte standart uygulamalara yol açmıştır.[129]

Yaşanan aksaklıkları çözümleyebilmek adına 2012 yılında 4019 sayılı EPDK kararı ile düzenleme yapılmış, 01.01.2013 tarihi itibariyle dağıtım ve perakende satış faaliyeti birbirlerinden tamamen ayrıştırılmıştır.[130] Böylelikle perakende satış faaliyeti, görevli tedarik şirketi adı verilen ayrı tüzel kişiliğe sahip şirketler tarafından yürütülmeye başlanmıştır.[131]

3.2.5. Toptan ve Perakende Satış Faaliyeti

Toptan ve perakende satış faaliyetleri elektrik enerjisinin kullanıma hazır hale getirilerek ticaretinin yapıldığı faaliyet türleridir. Her iki faaliyet türü, 6446 sayılı EPK m.10'da tek başlık altında düzenlenmiştir. Buna göre; *"toptan ve perakende satış faaliyeti, üretim şirketleri ile tedarik lisansı kapsamında kamu ve özel sektör tedarik şirketleri tarafından bu Kanun ve bu Kanuna göre çıkarılan yönetmelikler uyarınca yürütülür."* Görüldüğü üzere, perakende ve toptan satış faaliyeti tek bir lisans ile yürütülebilen iki ayrı faaliyet türüdür.

Toptan ve perakende satış faaliyetleri, tedarik lisansına sahip kamu ve özel sektör tedarik şirketleri eliyle yürütülmektedir. Kanuni tanıma göre tedarik şirketi, *"elektrik enerjisinin ve/veya kapasitenin toptan ve/veya perakende satılması, ithalatı, ihracatı ve ticareti faaliyetleri ile iştigal edebilen tüzel kişi"* anlamına gelmektedir. Bu tüzel kişiler, *"tedarik lisansı"* adı verilen lisans sayesinde elektrik enerjisinin ticareti kapsamında toptan ve perakende satışı, ithalatı ve ihracatı yapabilme imkanına sahip olmaktadır.

3.2.5.1. Perakende Satış Faaliyeti

Perakende satış faaliyeti, elektrik piyasa faaliyetleri arasında elektrik enerjisinin tüketici kullanımına sunulduğu son basamak olarak kabul edilmektedir.[132] EPK 3.maddede perakende satış, elektriğin tüketicilere satışı olarak tanımlanmıştır. EPLY 4.maddede ise

[129] **YILDIRIM DİNDAR**, s.33; **DALKA**, s.105; **KOÇ**, s.36; **SİPAHİ,** s.32-33.
[130] R.G: T.27.09.2012, S:28424; EPDK 4019 Karar Numaralı, 12.09.2012 tarihli Kurul Kararı madde 3, Hukuki Ayrıştırma: *"Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler tarafından dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin ayrı tüzel kişilikler altında yürütülmesini"* ifade eder.
[131] **YILDIRIM DİNDAR**, s.33; **ÖZEL/ ÖZCAN BÜYÜKTANIR/ ÖZEL,** s.2078.
[132] **ARPACIK,** s.43; **ÜNAL,** s.96; **YAVUZ**, s.95; **KOÇ**, s.36.; **SİPAHİ,** s.31

perakende satış faaliyeti, *"görevli tedarik şirketleri tarafından elektrik enerjisi ve/veya kapasite satımı dışında tüketicilere sağlanan faturalama ve tahsilat hizmetleri ile tüketici hizmetleri merkezi aracılığıyla verilen hizmeti"* şeklinde geniş kapsamlı tanımlanmıştır.

Tedarik şirketlerinin yerine getirdiği perakende satış faaliyeti, serbest ve serbest olmayan tüketiciler yönünden ikili ayrıma gidilmiştir.[133] Serbest tüketicilere yönelik perakende satış faaliyeti herhangi bir bölge sınırına tabi tutulmaksızın gerçekleştirilmektedir. Fakat serbest olmayan tüketiciler ve serbest tüketici olmasına rağmen elektrik enerjisini bir tedarikçiden temin edemeyen tüketiciler yalnızca kendi dağıtım bölgelerinde EPDK tarafından görevli kılınan tedarik şirketlerinden elektrik enerjisi tedarik edebileceklerdir.[134]

Serbest olmayan tüketicilere yönelik olan perakende satış faaliyeti, EPDK tarafından belirlenen tarifeler ve perakende satış sözleşmeleri üzerinden gerçekleştirilmektedir.[135] Serbest tüketiciler açısından ise perakende satış faaliyeti, belirli bir tarifeye tabi olmayıp ikili anlaşma[136] adı verilen sözleşmeler ile yürütülmektedir.[137] Bu durum perakende satış faaliyetinin serbest tüketiciler yönünden rekabete açık bir faaliyet olmasına neden olmaktadır.[138] Serbest olmayan tüketicilere yönelik perakende satış faaliyeti bakımından ise, EPDK'nın tarifeler ile piyasayı kontrol altında tutmaya çalışması bu yönüyle rekabeti ortadan kaldırmaktadır.[139]

3.2.5.2. Toptan Satış Faaliyeti

Toptan satış faaliyeti, elektrik enerjisinin ve/veya kapasitesinin tekrar satışı için yapılan satış anlamına gelmektedir.[140] Toptan satış faaliyeti, elektrik enerjisinin alış-

---

[133] **YILDIRIM DİNDAR**, s.32; **YAVUZ**, s.95; **ARPACIK**, s.44-45; **KOÇ**, s.37.

[134] EPK m.10; *"(2) Tedarik şirketleri, herhangi bir bölge sınırlaması olmaksızın serbest tüketicilere toptan veya perakende satış faaliyetlerinde bulunabilir…. (4) Dağıtım şirketi tarafından yürütülmekte olan perakende satış faaliyeti, görevli tedarik şirketi tarafından yerine getirilir. Görevli tedarik şirketi, ilgili dağıtım bölgesinde bulunan serbest tüketici olmayan tüketicilere Kurul tarafından onaylanan perakende satış tarifeleri üzerinden elektrik enerjisi satışı yapar."*

[135] **ARPACIK**, s.44; **YILDIRIM DİNDAR**, s.65; **TÜRKMEN**, s.84; **KOÇ**, s.37; **YAVUZ**, s.165.

[136] İkili anlaşma, EPK m.3'e göre gerçek ve tüzel kişiler arasında özel hukuk hükümlerine tabi olarak, elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin alınıp satılmasına dair yapılan, Kurul onayına tabi olmayan ticari anlaşmaları ifade etmektedir.

[137] **KOÇ,** s.37-38; **ARPACIK**, s.45; **TÜRKMEN,** s.84; **DEVİR**, s.156; **SİPAHİ**, s.32.

[138] **SİPAHİ,** s.32; **YAVUZ**, s.91; **TÜRKMEN,** s.72; **YILDIRIM DİNDAR**, s.34; **ARPACIK**, s.44-45; **KOÇ**, s.37-38.

[139] **SİPAHİ,** s.32; **ÖZEL/ ÖZCAN BÜYÜKTANIR/ ÖZEL**, s.2098.

[140] EPK m.3/1-ll; *"Toptan satış: Elektrik enerjisinin ve/veya kapasitesinin tekrar satışı için satışını"* ifade eder.

verişinin yapıldığı, ticari unsurun ağır bastığı faaliyet türlerinden birisidir.[141] Bu faaliyet kapsamında tedarik şirketleri elektrik enerjisini, üretici şirketlerden alıp ve başka bir tedarikçiye geri satmakta ya da serbest tüketicilere ikili anlaşma kapsamında doğrudan satışını yapmaktadır.[142]

Toptan satış faaliyeti, tedarik lisansına sahip kamu ve özel sektörler tarafından yapılmaktadır. 2018 yılına kadar kamu adına bu faaliyeti Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ) yerine getirmiştir. Ancak 02.07.2018 tarihli 703 sayılı KHK[143] ile EPK'da bulunan ve TETAŞ'ın hak ve yükümlüklerini düzenleyen 27.maddesi mülga edilmiştir. Bu doğrultuda TETAŞ, EÜAŞ bünyesinde birleştirilmiş ve toptan satış faaliyeti, EÜAŞ'ın görevi kapsamına dahil edilmiştir.[144]

EPK m.26'nın 7. ve 8.fıkraları uyarınca EÜAŞ, mülga TETAŞ'ın taraf olduğu mevcut sözleşmeler kapsamında imzalanmış olan enerji alış ve satış anlaşmalarını yürütmekte, elektrik enerjisi mübadele, ithalat ve ihracat anlaşmaları ile mevcut imtiyaz ve uygulama sözleşmeleri kapsamında enerji alış ve satış anlaşmaları imzalamakta, elektrik enerjisi ve kapasitesi alım ve satımına ilişkin ikili anlaşmalar yapmakta ve organize toptan elektrik piyasalarında faaliyette bulunmaktadır.[145]

Görüldüğü üzere EÜAŞ hem üretim faaliyetini yürütmekte hem de elektrik enerjisinin toptan satışını gerçekleştirmektedir. Bu husus perakende satış faaliyetinin hem perakende satış şirketleri hem de dağıtım şirketleri tarafından yürütüldüğü döneme benzetilmekte ve doktrinde eleştirilmektedir. İleri sürülen eleştirilerden ağırlıklı olana göre, kanun koyucu haksız rekabeti engellemek için dağıtım ve perakende satış faaliyetini

---

[141] **YILDIRIM DİNDAR,** s.33; **YAVUZ,** s.91; **SİPAHİ,** s.29; **TÜRKMEN**, s.26; **ARPACIK**, s.42; **DEVİR**, s.17.

[142] **SİPAHİ,** s.29; **ARPACIK**, s.42; **KOÇ,** s.38; **YILDIRIM DİNDAR,** s.33-34; **YAVUZ,** s.91.

[143] 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname R.G.T. 09.7.2018 S:30473

[144] EPK m.26/7,8,9,10; *"EÜAŞ, mülga TETAŞ'ın taraf olduğu mevcut sözleşmeler kapsamında imzalanmış olan enerji alış ve satış anlaşmalarını yürütür. Elektrik enerjisi mübadele, ithalat ve ihracat anlaşmaları ile mevcut imtiyaz ve uygulama sözleşmeleri kapsamında enerji alış ve satış anlaşmaları imzalayabilir. EÜAŞ, bu Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında elektrik enerjisi ve kapasitesi alım ve satımına ilişkin ikili anlaşmalar yapar ve yürütür, organize toptan elektrik piyasalarında faaliyette bulunabilir. EÜAŞ, görevli tedarik şirketine tarifesi düzenlemeye tabi olan tüketiciler için toptan satış tarifesinden elektrik enerjisi satar. EÜAŞ'ın tarifesi düzenlemeye tabi olmayan tüketiciler için görevli tedarik şirketlerine elektrik enerjisi satışına ilişkin fiyat, hüküm ve şartlar taraflar arasında serbestçe belirlenir."*

[145] EPK m.26; *"... (7) (Ek: 2/7/2018-KHK-703/9 md.) EÜAŞ, mülga TETAŞ'ın taraf olduğu mevcut sözleşmeler kapsamında imzalanmış olan enerji alış ve satış anlaşmalarını yürütür. Elektrik enerjisi mübadele, ithalat ve ihracat anlaşmaları ile mevcut imtiyaz ve uygulama sözleşmeleri kapsamında enerji alış ve satış anlaşmaları imzalayabilir. (8) (Ek: 2/7/2018-KHK-703/9 md.) EÜAŞ, bu Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında elektrik enerjisi ve kapasitesi alım ve satımına ilişkin ikili anlaşmalar yapar ve yürütür, organize toptan elektrik piyasalarında faaliyette bulunabilir..."*

ayrıştırmış ancak aynı hassasiyeti bu faaliyet türünde göstermeyerek EÜAŞ'ı hem üretim hem de toptan satışta görevli kılmıştır.[146]

3.2.6. Piyasa İşletim Faaliyeti

Piyasa işletim faaliyeti, organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve piyasa faaliyetlerinin mali uzlaştırma işlemleri ile diğer mali işlemlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla 6446 sayılı EPK ile getirilen yeni bir faaliyet türüdür.[147] Piyasa işletmecisi olarak Elektrik Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPİAŞ) kurulmuştur.[148]

EPİAŞ, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve özel hukuk hükümlerine tabi kurulan, piyasa işletim lisans sahibi tek tüzel kişiliktir. EPİAŞ'ın hisseleri, %30'u TEİAŞ'a, %30,83'u Borsa İstanbul Anonim Şirketine, %39,17'si ise özel sektörden katılım gösteren şirketlere aittir.[149]

EPİAŞ, organize toptan elektrik piyasalarında yeni piyasalar kurulması için çeşitli çalışmaları yapmak, organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi amacıyla oluşturulan uluslararası elektrik piyasalarına taraf olarak katılmak gibi çeşitli görevlere sahiptir.[150] Özellikle ülkemiz elektrik piyasasının daha etkin, güvenilir piyasa haline gelmesi ve örnek piyasa olarak gösterilebilmesi için EPİAŞ'ın her türlü uluslararası programa katılmakta ve uluslararası elektrik enerji piyasası işletmecisi kuruluşlara ortak veya üye olduğu görülmektedir.

---

[146] **YILDIRIM DİNDAR**, s.34; **SİPAHİ,** s.31; **TÜRKMEN**, s.26; **ARPACIK**, s.42.

[147] EPK m.11/1; "*Piyasa işletim faaliyeti, organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve bu piyasalarda gerçekleştirilen faaliyetlerin mali uzlaştırma işlemleri ile söz konusu faaliyetlere ilişkin diğer mali işlemlerdir."*

[148] 14.03.2013 tarihinde 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabi tutularak 12.03.2015 tarihinde resmi olarak kurulmuştur.

[149] Elektrik Piyasaları Anonim Şirketi internet sitesi, Erişim adresi: https://www.epias.com.tr/epias-kurumsal.

[150] EPK m.7; "*EPİAŞ'ın hak ve yükümlülükleri şunlardır:*
a) Piyasanın gelişimi doğrultusunda görev alanına giren organize toptan elektrik piyasalarında yeni piyasalar kurulmasına yönelik çalışmaları yapmak ve Kuruma sunmak.
b) Bakanlıkça uygun görülmesi hâlinde; görev alanına giren organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi amacıyla oluşturulan veya ileride oluşturulabilecek uluslararası elektrik piyasalarına taraf olarak katılmak, bu amaçla kurulan uluslararası elektrik piyasası işletmecisi kuruluşlara ortak veya üye olmak.
c) Kurumun belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde piyasa işletim tarifelerini belirleyerek Kuruma sunmak."

3.2.7. İthalat ve İhracat Faaliyeti

EPK m.12 uyarınca elektrik enerjisinin ihracatı; tedarik lisansına sahip şirketler ve üretim şirketleri tarafından yürütülmekteyken ithalatı, yalnızca tedarik lisans sahibi şirketler tarafından yürütülmektedir.[151] Her iki faaliyet türü de ilgili Bakanlığın görüşü alınarak EPDK onayı ile yapılmaktadır.

İthalat ve ihracat faaliyetlerinin yürütülebilmesi için diğer faaliyetlerde alınan ayrı bir lisans türü bulunmamakta, tedarik lisansı yeterli olmaktadır.[152] Bu sayede tedarik lisans sahibi şirketler, elektrik enerjisinin hem ithalatını hem de ihracatını yapabilmektedir.

Üretim lisans sahibi şirketler EPK m.12 kapsamında elektrik enerjisinin ithalatını yapamamakta, yalnızca elektriğin ihracatını yapabilmektedir. Yalnızca üretim şirketleri bakımından getirilen bu kısıtlama EÜAŞ için geçerli olmamaktadır. EÜAŞ, Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliğinin[153] 5.maddesi gereği; hükümetler arası imzalanmış elektrik enerjisi ithalat ve ihracat anlaşmalarına uygun ithalat ve ihracat faaliyeti gerçekleştirebilir.[154]

EÜAŞ için benimsenen bu istisnanın sebebi, TETAŞ'ın özelleştirilmesi sonucu EÜAŞ bünyesinde faaliyet göstermesinden ileri gelmektedir. Çünkü 703 sayılı KHK ile EÜAŞ, TETAŞ'ın taraf olduğu tüm sözleşmelere taraf olmuş ve bu sayede TETAŞ gibi ithalat ve ihracat faaliyetlerinde bulunabilir hale gelmiştir.[155] Dolayısıyla diğer üretim şirketleri sadece elektrik enerjisinin ihracat faaliyetini yürütürken EÜAŞ hem ihracat hem de ithalat faaliyetini yürütebilir durumda kalmıştır.

---

[151] EPK m.12/1-2; *"Elektrik enerjisi ve/veya kapasitenin uluslararası enterkonneksiyon şartı oluşmuş ülkelere ihracatı, tedarik lisansı sahibi şirketler ve üretim şirketleri tarafından, Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda, bu Kanun ve ikincil mevzuatı uyarınca Kurul onayıyla yapılabilir. (2) Elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin uluslararası enterkonneksiyon şartı oluşmuş ülkelerden ithalatı, tedarik lisansı sahibi şirketler tarafından, Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda, bu Kanun ve ikincil mevzuatı uyarınca Kurul onayıyla yapılabilir."* Kanunda geçen "Enterkoneksiyon" kelimesinin tanımına Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliği'nin 4. Kısmında yer verilmiştir; enterkoneksiyon, iletim ve dağıtım sistemlerinin toplamından oluşan ulusal elektrik sisteminin başka bir ülkenin elektrik sistemine bağlanmasını ifade etmektedir.

[152] **CEVLAN,** s.41; **KOÇ**, s.40.

[153] Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliği R.G.T: 17.05.2014, S:29003

[154] Elektrik Piyasası İthalat ve İhracat Yönetmeliği, m.5

[155] EPK m.26/7; *"EÜAŞ, mülga TETAŞ'ın taraf olduğu mevcut sözleşmeler kapsamında imzalanmış olan enerji alış ve satış anlaşmalarını yürütür. Elektrik enerjisi mübadele, ithalat ve ihracat anlaşmaları ile mevcut imtiyaz ve uygulama sözleşmeleri kapsamında enerji alış ve satış anlaşmaları imzalayabilir."*

3.3. Lisans Alma Zorunluluğu

Elektrik enerjisinin; hukuki niteliği, kendine has yapısı ve kamu hizmeti özelliğinden ötürü piyasa faaliyetlerinin güvenilir bir zeminde yürütülmesi gerekir. Bu zemini oluşturabilmek için kanun, piyasada uyulması gerekli belli başlı kuralların olmasını, bu kuralların da bir denetim mekanizması tarafından denetlenmesini ve uyulmadığı takdirde yaptırımının olmasını amaçlar.[156] Bu amaç için 6446 sayılı Kanun, faaliyette bulunmak isteyen tüzel kişilerin lisans adı verilen yetkiye sahip olmasını istemektedir.[157]

Lisans, elektrik piyasasında faaliyet gösterebilmek için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulacak anonim veya limited şirketlere, piyasa faaliyetlerinde yer alabilmeleri için EPDK tarafından verilen izin anlamına gelmektedir.[158] Bu lisansların alınabilmesi için gerekli usul ve şartlar, Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nde[159] detaylı bir biçimde düzenlenmiştir.

İlgili yönetmelikte her bir faaliyet için lisans alma zorunluluğu olduğu ve faaliyette bulunmak isteyen tüzel kişilerin EPDK'nın başvuru sistemi üzerinden gerekli bilgi ve belgeleri[160] sunarak başvuruda bulunması gerektiği belirtilmiştir. Başvurular, belgelerin

---

[156] **YAVUZ,** s.52; **CAN,** s.454; **ÇINAR**, s.200.

[157] **YAVUZ**, s.52; **SİPAHİ,** s.34; **TÜRKMEN,** s.78; **AYRANCI** (2010), s.57; **ARPACIK**, s.29; **ÖZEL/ ÖZCAN BÜYÜKTANIR/ ÖZEL**, s.2085; **CEVLAN,** s.18.

[158] EPK m.3 "Tanımlar"; Lisans, Tüzel kişilere piyasada faaliyet gösterebilmeleri için bu Kanun uyarınca verilen izni ifade eder.

[159] Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği R.G: 02.11.2013 S:28809

[160] Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği m.20/4; *"Üretim lisansı hariç diğer lisans başvurularında; a) Başvuru sahibi tüzel kişinin esas sözleşmesinde aşağıdaki hususlara yer verilmesi zorunludur;*
1) (Değişik: RG-9/7/2018-30473) Tüzel kişinin anonim şirket olması halinde, sermaye piyasası mevzuatına göre borsada işlem görenler dışındaki paylarının nama yazılı olduğuna ve şirketin borsada işlem görmek üzere ihraç edilecekler hariç hamiline yazılı pay çıkaramayacağına ilişkin hüküm,
2) Pay devirleri ile şirket birleşmeleri açısından bu Yönetmelikte öngörülen hükümler,
3) Tarifesi düzenlemeye tabi faaliyet yürüten tüzel kişiler için, şirket amaç ve konusuna ilişkin hükümlerin, elektrik piyasasına ilişkin ilgili mevzuata uygun hale getirilmesi ile bu hükümlere ilişkin esas sözleşme değişikliklerinde Kurumun uygun görüşünün alınmasına ilişkin hüküm,
b) Şirketin sermayesinin asgari olarak;
1)Tedarik lisansı başvuruları açısından, iki milyon TL tutarında,
2) Dağıtım lisansı ile piyasa işletim lisansı ve görevli tedarik şirketlerinin tedarik lisansı başvurularında Kurul tarafından belirlenen oran ve/veya tutarda, olduğuna ilişkin şirket esas sözleşmesinin sunulması zorunludur. Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler ile görevli tedarik şirketlerinin lisansları süresince sağlamaları gereken sermaye yeterliliğine ilişkin hususlar Kurul kararı ile belirlenir.
c) Lisans alma bedelinin Kurum hesabına yatırıldığına ilişkin belgenin ibraz edilmesi zorunludur.
ç) (Değişik: RG-10/3/2022-31774) Tedarik lisansı başvurusunda bulunan tüzel kişiler, lisanslarına müstakil elektrik depolama tesisi de eklemek istemeleri halinde birinci fıkrada belirtilen şekilde Kuruma başvuruda bulunur. Bu kapsamda başvuruda bulunulması halinde, söz konusu müstakil elektrik depolama tesisinin sisteme bağlantısı ve sistem kullanımı hakkında 15 inci maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır. Bu kapsamdaki tesis için sermaye yeterliliği ile teminat yükümlülüğü aranmaz. Talebin Kurul tarafından uygun bulunması halinde, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında gerekli olan kararın Kurul

eksiksiz biçimde Kuruma sunulma tarihini izleyen on işgünü içinde sonuçlandırılır. Eğer başvuruda bir eksiklik olduğu tespit edilirse, eksiklikler ilgilisine tebliğ edilir ve tebliğden itibaren on beş işgünü içinde giderilmesi istenir. Eksiklikler giderilmez ise başvuru yapılmamış kabul edilir.

Lisans başvurusu eksiksiz bir şekilde yapıldığında EPDK tarafından incelemeye alınan başvurular için temel olarak;[161] lisans başvurusunun tüketici haklarının korunması ile rekabetin ve piyasanın gelişimine olan etkisi, başvuruda bulunan tüzel kişinin piyasadaki deneyim ve performansları, başvuru hakkında ilgili kuruluşlardan alınan görüşler, ilgili tüzel kişi hakkında yürütülmekte olan veya sonuçlandırılmış olan işlemler ve üretim ön lisans başvurusu için gerekli yükümlülükleri süresinde tamamlayıp tamamlamadıkları dikkate alınmaktadır.

EPDK tarafından yapılan değerlendirilme 45 gün içerisinde tamamlanarak şartları sağlayan tüzel kişilere Kurul kararı ile faaliyet lisansları verilmektedir. Aynı zamanda lisans sahibi tüzel kişiliğin ticaret unvanı, aldığı lisans türü ve süresi Resmi Gazete'de yayımlanmakta ve EPDK'nın internet sayfasında duyurulmaktadır.

Her bir lisans yalnızca o faaliyet alanı ile sınırlı olarak verilmektedir ve aynı tüzel kişiliğin başka bir tesisinde kullanılması mümkün olmayarak her tesise ayrı lisans gerekmektedir. Böylelikle piyasadaki rekabet ortamı, piyasa güvenilirliğinin denetim altında tutulması amaçlanmıştır.[162] Lisanslar en çok 49 yıl için verilmektedir. Üretim, iletim ve dağıtım faaliyetleri için verilecek lisansların asgari süresi ise 10 yıldır.

---

kararında belirlenen süre içerisinde Kuruma sunulması hâlinde ilgili ana hizmet birimi tarafından depolama tesisine ilişkin bilgiler tedarik lisansına dercedilir.
d) (Ek: RG-10/3/2022-31774) Müstakil elektrik depolama tesisi kurulmak amacıyla yapılan tedarik lisansı başvurularında depolama tesisinin gerekli teknik kriterlere uygunluğu hakkında TEİAŞ'tan görüş istenir."

[161] EPK m.22; *"(1) Kurumun yaptığı değerlendirmede dağıtım ile tedarik ve piyasa işletim lisansları açısından temel olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınır;*
a) Tüketici haklarının korunması ile rekabetin ve piyasanın gelişimine olan etki,
b) Başvuruda bulunan tüzel kişi ile tüzel kişilikte yüzde on ve üzerinde, halka açık şirketlerde yüzde beş ve üzerinde doğrudan veya dolaylı pay sahibi olan kişilerin varsa, piyasadaki deneyim ve performansları,
c) Başvuru hakkında ilgili kuruluşlardan alınan görüşler ve/veya ilgili tüzel kişi hakkında yürütülmekte olan veya sonuçlandırılmış olan işlemler.
(2) Üretim lisansı başvurusunun değerlendirilmesinde, başvuru sahibi tüzel kişinin önlisansı kapsamındaki yükümlülüklerini önlisans süresi içerisinde tamamlamış olup olmadığı esas alınır."

[162] **CEVLAN**, s.19; **AYRANCI** (2010), s.57; **YAVUZ**, s.58-59.

İKİNCİ BÖLÜM
PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİ

1. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

1.1. Genel Olarak

EPDK tarafından yayımlanan veriler ışığında 2023 yılı elektrik tüketici sayısı 49.726.481 olarak açıklanmıştır. Bu demektir ki bu kadar kişi ile elektrik enerjisi satış sözleşmeleri imzalanmaktadır. Elektrik enerji piyasasında yapılan reform öncesinde tedarik şirketleri[163] adını verdiğimiz şirketler ile tüketiciler bağlantı anlaşması ve tedarik anlaşmasının birlikte olduğu elektrik enerji satış sözleşmesi imzalamakta idi. Daha sonrasında mevzuatta yapılan değişiklikler ile elektrik sağlama sözleşmeleri kendi içerisinde çeşitli sözleşmelere ayrılmıştır. Bu sözleşmeler ikili anlaşma, piyasa katılım anlaşması, son kaynak tedarik sözleşmesi ve perakende satış sözleşmesi olmak üzere elektrik enerjisi tedarikine ilişkin yapılan çeşitli sözleşmelerdir.

1.2. Perakende Satış Sözleşmesi Kavramı ve Tanımı

Perakende satış faaliyeti, elektrik enerjisinin tüketicilere satışı anlamına gelmektedir. Bu faaliyet kapsamında elektrik enerjisinden yararlanmak isteyen tüketicilerin bölgelerindeki görevli tedarik şirketleri ile perakende satış sözleşmesi imzalaması gerekmektedir.[164]

Mülga 4628 sayılı EPK'da perakende satış sözleşmesinin tanımı yer almamaktaydı. O dönem yapılan çeşitli eleştiriler neticesinde 30 Aralık 2012 tarihinde, mülga Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği'nde değişiklik yapılarak perakende satış

[163] EPK m.3/1-ğğ; "*Tedarikçi, elektrik enerjisi ve/veya kapasite sağlayan üretim şirketleri ile tedarik lisansına sahip şirketleri"* ifade etmektedir.
[164] **SİPAHİ,** s.43; **YALÇIN,** s.23; **YAVUZ,** s.210; **DALKA,** s.125.

sözleşmesinin tanımı yönetmeliğe eklenmişti.[165] Bu tanıma göre[166] perakende satış sözleşmesi, Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği hükümleri uyarınca bağlantı anlaşmasının yapıldığı yerlerde görevli perakende satış şirketleri ile müşteriler arasında elektrik enerjisi ve buna bağlı hizmet alımları için yapılan sözleşme anlamına gelmekteydi.

6446 sayılı EPK'da her ne kadar mülga kanun hükümlerindeki eksiklikler giderilmek istenilse de perakende satış sözleşmelerine ilişkin tanıma bu kanunda da yer verilmemiştir. Ancak yeni kanun ile yürürlüğe giren Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği[167] ile perakende satış sözleşmesinin tanımı yapılarak uygulamaya bir tanım yerleştirilmeye çalışılmıştır. Burada yer alan tanıma göre perakende satış sözleşmeleri; bağlantı anlaşmalarının bulunduğu yerlerde görevli tedarik şirketleri ile tüketiciler arasında perakende satış tarifesi veya son kaynak tarifesinden elektrik enerjisi ve buna ilişkin hizmet alımına yönelik yapılan sözleşmeyi ifade etmektedir.

EPTHY'nde yer alan tanım gereğince bu sözleşme türü yalnızca görevli tedarik şirketleri ve tüketiciler arasında yapılan ve Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği çerçevesinde belirlenen tarifelere göre bedelin belirlendiği sözleşmeleri kapsamaktadır. Dolayısıyla bu yönü bakımından perakende satış sözleşmesi ile uygulamada sıklıkla karşılaştırılan ikili anlaşmalar kapsam dışında kalmaktadır. Zira ikili anlaşmalar, özel hukuk hükümlerine tabi olarak gerçek veya tüzel kişiler arasında elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin tedariki amacıyla imzalanan, EPDK onayına tabi olmayan ticari sözleşmelere verilen isimdir.[168] Bu sözleşmelerde bedelin taraflarca kararlaştırılması mümkündür. Oysa perakende satış sözleşmelerini imzalayan tüketiciler, Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği kapsamında belirli tarifelere göre bedelin belirlendiği, EPDK'nın onayından geçerek

---

[165] Mülga Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği, 25.09.2002 tarihli 24887 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. İlgili değişiklik, 30.12.2012 tarihli (2. Mükerrer) 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'te yapılmıştır.; Detaylı bilgi için bkz, **DALKA**, s.126.

[166] Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği m.4/22; "*perakende satış sözleşmesi, bağlantı anlaşması mevcut olan kullanım yeri için, görevli perakende satış şirketi ile müşteriler arasında Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde, elektrik enerjisi ve/veya kapasite temini ile hizmet alımına yönelik yapılan ticari faaliyetlere ilişkin kabul ve hükümleri kapsayan sözleşme" anlamına gelir.*

[167] 6446 sayılı EPK'nun yürürlüğe girmesi ile mülga 4628 sayılı Kanun döneminde yürürlükte bulunan EPMHY kaldırılmış yerine Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. R.G.T: 08.05.2014 S:28994.

[168] EPK m.3/1-j; *"ikili anlaşmalar, özel hukuk hükümlerine tabi olarak gerçek ya da tüzel kişiler arasında elektrik enerjisi ve/veya kapasitesinin tedariki amacıyla imzalanan ve Kurul onayına tabi olmayan ticari sözleşmelerdir."*

kendilerine sunulan sözleşmeleri imzalamaktadır. Dolayısıyla perakende satış sözleşmeleri bu yönüyle diğer elektrik enerji satış sözleşmelerinden ayrı bir özelliğe sahiptir.

Perakende satış sözleşmesinin tanımında, görevli tedarik şirketleri ile tüketiciler arası yapılan sözleşme aracılığıyla elektrik enerjisi temininin yanı sıra bir hizmet alımına ilişkin anlaşmayı da kapsadığı görülmektedir. Hizmet kavramının ise ne olduğu sözleşme tanımda açık bir şekilde belirtilmemiş olsa da EPLY 4.maddede yer verilmiştir. Burada yer alan düzenlemeye göre perakende satış hizmeti, elektrik enerji satışının yanında buna bağlı ortaya çıkan hizmetleri ifade etmektedir. Örneğin, faturalama ve tahsilat gibi işlemler perakende satış hizmeti kapsamında kalmaktadır.

1.3. Perakende Satış Sözleşmesinin Özellikleri

1.3.1. Genel Olarak

Günümüzde, teknolojik gelişmeler hayatımızın birçok alanında etkili olmuştur. Özellikle internet kullanımının yaygınlaşması, yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Söz konusu ihtiyaçların hızlı bir şekilde karşılanabilmesi için de birden çok kişiye yönelik hazırlanan sözleşmeler her alanda kullanılır hale gelmiştir.[169] Bu sözleşmelerden birisi de abonelik sözleşmeleridir. Abonelik sözleşmeleri elektrik, su, doğalgaz gibi temel ihtiyaçların hızlı bir şekilde karşılanması amaçlı birçok alanda kullanılmaktadır.[170]

Elektrik piyasasındaki abonelik ilişkisi ise, tedarik şirketleri ile tüketiciler arasında imzalanan elektrik enerji satış sözleşmeleri aracılığıyla kurulmaktadır.[171] Bu sözleşmeler arasında yer alan perakende satış sözleşmeleri, dağıtım bölgelerinde görevli kılınmış görevli tedarik şirketlerinin elektrik enerjisini tüketicilere sürekli olarak tedarik etmek amacıyla

[169] **YILDIRIM DİNDAR**, s.37; **TÜRKER, Sümeyye** (2020), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.16; **BAL, Yakup** (2020) Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Abonelik Sözleşmeleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s.26; **KARAKAŞ, Seren** (2021), Tüketici Hukukunda Taahhütlü Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, s.3.

[170] **YILDIRIM DİNDAR**, s.37-38; **SİPAHİ**, s.44; **ÇABRİ, Sezer** (2016), 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara, s.857; **ÖZEL, Çağlar/ KELEŞ, Adem** (2017), Elektrik Abonelik Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması (Sektörel Bazda Tüketici Uygulamaları), 6. Tüketici Hukuku Kongresi, Aristo Yayınevi, s.561

[171] **TÜRKER,** s.16; **BAL**, s.26; **AYDOĞDU, Murat** (2014), Tüketici Kılavuzu Hukuk Rehberi, İstanbul, 12 Levha Yayıncılık, s.3-4; **ÇINAR, Hacı Yusuf** (2019), Elektrik Piyasası Mevzuatı Bağlamında Abonelik Sözleşmeleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:28, S:3, s.352.

yapmış olduğu sözleşmelerdir. Bu yönü itibariyle abonelik sözleşmelerinin elektrik piyasasındaki görüntüsünün perakende satış sözleşmeleri olduğunun kabulü mümkündür.[172]

Elektrik piyasasının kendine has yapısı olması sebebiyle bu piyasada önemli bir sözleşme türü olarak karşımıza çıkan perakende satış sözleşmelerinin klasik anlamda bir sözleşme türü olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu sebeple perakende satış sözleşmelerinin taşıdığı özelliklerden bahsedilmesi uygun olacaktır.

1.3.2. Tüketici Sözleşmesi Olması

6502 sayılı TKHK'nun ilk maddesinde kanunun amacının, tüketicilerin sağlık, güvenliği ve ekonomik çıkarlarını koruyabilmek, zararlarını tazmin edebilmek, çevresel tehlikelerden korunmalarını sağlamak için gerekli olan aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemler almak olduğu belirtilmiştir. Bu kanun kapsamında tüketici sıfatını kazanan kişilerin yapmış oldukları iş ve işlemlere karşı TKHK hükümleri geniş korumalar içermektedir. Bunlardan birisi de tüketici işlemleridir.

TKHK 3.maddesine göre tüketici işlemi, ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden kişiler ile tüketiciler arasında kurulan her türlü sözleşme ve hukuki işlemdir.[173] O halde TKHK'da düzenlenen abonelik sözleşmelerindeki işlemi bir tarafının tüketici olması, karşı tarafın mal veya hizmeti ticari ya da mesleki amaçlar ile tedarik eden kişi olması durumunda yapmış oldukları işlemler tüketici işlemi niteliğini haiz olacaktır.[174]

Perakende satış sözleşmelerinde, sözleşmenin tüketici tarafları TKHK kapsamındaki tüketici terimiyle tam manasıyla örtüşmemektedir.[175] EPK, elektrik enerjisi tüketen herkesi tüketici olarak isimlendirmekte ve onları kendi içerisinde çeşitli gruplara ayırmaktadır. Oysa TKHK kapsamında tüketiciler, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişilerdir. Bu nedenle perakende satış sözleşmesinin tarafını oluşturan tüketiciler, elektrik enerjisi tedariki yaparken ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmelidir.

---

[172] **AYRANCI** (2010), s.209; **SİPAHİ,** s.44; **ÖZEL/ KELEŞ,** s.56; **YALÇIN**, s.91-93; **YILDIRIM DİNDAR**, s.38-39.
[173] TKHK m.3/1-l hükmü.
[174] **SİPAHİ**, s.72; **DALKA**, s.113-114; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.346.
[175] TKHK kapsamındaki tüketici grubuna ilişkin çalışmamızın "Sözleşmenin Tarafları" başlığında detaylı bir değerlendirme yapılacaktır.

Tüketici sözleşmesi olarak nitelendirilen sözleşmeler, TKHK hükümlerinden faydalanmaktadır. Bu sebeple perakende satış sözleşmelerini imzalayan tüketicilerin TKHK kapsamında tüketici olması durumunda iş bu sözleşmeler tüketici sözleşmesi; yaptıkları işlem ise tüketici işlemi olarak kabul edilecektir.[176] Bu yönü itibariyle perakende satış sözleşmesi taraflarının TKHK kapsamında kaldığı hallerde sözleşme tüketici sözleşmesi niteliği kazanmış olacaktır.[177] Bu durumun önemli bir sonucu ise, bir ihtilaf halinde elektrik piyasası mevzuatının yanı sıra TKHK hükümlerine başvurulmasının mümkün olmasıdır.

1.3.3. Rızai Sözleşme Olması

Bir sözleşmenin hukuk dünyasında var olabilmesi için sözleşme taraflarının iradelerini karşılıklı ve birbirlerine uygun şekilde açıklamaları gerekmektedir.[178] Abonelik sözleşmeleri bağlamında, tedarikçilerin mal veya hizmeti sunmaya hazır hale geldiğini gösteren sözleşmeleri tüketicilerin onaylaması durumunda bu şart gereği gibi yerine getirilmiş kabul edileceğinden, abonelik sözleşmeleri baskın görüş olarak rızai sözleşme olarak kabul edilmektedir.[179]

Bununla birlikte elektrik piyasası abonelik sözleşmeleri olarak nitelendirilen perakende satış sözleşmelerinin rızai sözleşme özelliği taşıyıp taşımadığı hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre,[180] elektrik enerjisinin temel ihtiyaç

---

[176] **YILDIRIM DİNDAR**, s.38; **SİPAHİ,** s.72.

[177] **DALKA,** s.113; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.346; **SİPAHİ**, s.72; **OZANOĞLU, Seçkin Hasan (**2011), Tüketici Sözleşmesi Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulama Alanı), AÜHFD, C:50, S:1, Ankara, s.65.

[178] **BAL**, s.45; **YAVUZ, Cevdet** (2012), Borçlar Hukuku Dersleri, 10. Baskı (Hazırlayanlar; YAVUZ, Cevdet/ ACAR, Faruk/ ÖZEN, Burak), Beta Yayıncılık, İstanbul; **YILDIRIM DİNDAR,** s.42.

[179]**YILDIRIM DİNDAR**, s.42; **AÇIKGÖZ,** s.162; **BAL**, s.45-46; **AYRANCI** (2010), s.231; **ÖKTEM ÇEVİK, Seda** (2008), Mobil Telefon Abonelik Sözleşmesi, Beta Yayıncılık, İstanbul, s.28; **ERGİN,** s.20; **EDİS,** s.68.

[180]Doktrinde bu yönde görüşe sahip olanlar, perakende satış sözleşmelerinin iltihaki sözleşme grubu içerisinde yer alması gerektiğini, bu tür sözleşmelerin EPDK tarafından standart, önceden ve tek taraflı olarak hazırlanan sözleşmelerden olduğundan görevli tedarik şirketlerinin tüketicileri reddedemediklerinden bu sözleşmelerin rızai sözleşme grubunda yer alamayacağını savunmaktadırlar. Detaylı ilgi için bkz; **SİPAHİ,** s.62,73; **EDİS,** s.68; **ERGİN**, s.20-21; **ALTAŞ, Hüseyin** (2009), Telekomünikasyon Alanında Abonelik Sözleşmeleri, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara, s.162; **OĞUZMAN, M. Kemal/ ÖZ, Turgut** (2020), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C:1, Güncellenip Genişletilmiş 18. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, s.144; **AYRANCI** (2010), s.224-225; **AÇIKGÖZ** s.173-174; **KOCA, Güneş** (2004), Tüketicinin Korunması Açısından Abonelik Sözleşmeleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.64; **YILDIRIM DİNDAR,** s.76-78; **KARAKAŞ,** s.33; **ÇABRİ** (2016), s.865; Yargıtay 13. HD. T.18.04.2002, E.2002/2584 K. 2002/4338*;* Yargıtay 13. HD. E. 2002/2684 K. 2002/4736 *"Borçlar hukukunda, sözleşme yapma hürriyeti kural olmakla birlikte, devlet veya kamu kurumlarının tekelinde bulunan bazı kamu hizmetleri ve zaruri ihtiyaç maddelerini dağıtan kuruluşlarla bunları talep eden kişiler arasında sözleşme yapma mecburiyeti vardır. Bu nedenle davalı TEDAŞ enerji dağıtım tekelini elinde bulunduran bir kurum*

niteliğinde olmasından ötürü görevli tedarik şirketlerinin kendisine başvuruda bulunan tüketiciler ile sözleşme yapma zorunluluğunda olduğunu bu nedenle de bu tür sözleşmelerin rızai sözleşme olmayacağını savunmaktadır. Aksini savunan görüş ise, bir sözleşmenin rızai olarak kabul edilebilmesi için tarafların mal veya hizmetin sunulması ile ücret noktasında ortak irade de buluşması gerektiğinden perakende satış sözleşmeleri için de bu şartın sağlandığını kabul etmektedir.[181] Kanaatimizce perakende satış sözleşmelerinin tüketici onayına sunulması durumu aslında görevli tedarik şirketlerinin sözleşme yapma iradesini ortaya koyarken aynı şekilde tüketicilerin onay vererek sözleşme şartlarını kabul etmesi de bu tür sözleşmelerin karşılıklı rızaya dayalı olarak kurulduğunu ortaya koymaktadır.

1.3.4. İltihaki Sözleşme Olması

Sözleşme serbestisi ilkesinin kabul edildiği hukuk sistemimizde bir sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların karşılıklı olarak sözleşmenin şekli, içeriği ve konusuna dair müzakere ederek anlaşmaya varması beklenmektedir. Ancak yaşanan ekonomik ve teknolojik gelişmeler neticesinde sözleşme ilişkilerinin daha hızlı kurulabilmesi için sözleşme şartlarının önceden, tek taraflı hazırlanarak tüketicilere sunulduğu sözleşme modellerinin tercih edildiği görülmektedir.

Karşılıklı anlaşma neticesinde kurulan bireysel sözleşmeler yerine tercih edilen bu türden sözleşme modelleri uygulamada, *"iltihaki (katılmalı) sözleşme"* ismini almaktadır. Özellikle seri üretime konu olan mal veya hizmetler ile şebeke faaliyetlerinin yürütüldüğü elektrik, doğalgaz, iletişim gibi alanlarda yaygın bir şekilde iltihaki sözleşmeler kullanılmaktadır. [182]

İltihaki sözleşmeler, hukuki veya fiili tekele dayalı ya da devletin verdiği imtiyazla kamu yararına bir mal veya hizmet sunmaya yetkili kişilerin, tek taraflı olarak önceden hazırlamış olduğu, hükümlerin taraflarca müzakere edilmediği ve başvuruda bulunan herkes

---

olarak, sözleşme yapmak zorundadır. Abonelik sözleşmesi yapmak için, alacaklı olmadığı davacıya mükellefiyet gerektirecek şekilde eski borçların, abone olmayan davacıdan istenmesi sözleşme yapma hürriyetine engel teşkil eder."

[181] **YILDIZ, Mustafa Göktürk** (2012), Son Kullanıcıyla Akdedilen Elektronik Haberleşme Hizmeti Sözleşmesi, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s.34.

[182]**ERGİN,** s.21; **EDİS**, s.74; **AÇIKGÖZ**, s.163; **SİPAHİ,** s.73; **EREN, Fikret** (2015), 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara, Yetkin Yayıncılık, s.304; **AYRANCI** (2010), s.279; **AYDOĞDU, Murat** (2014), Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi, 1. Baskı, Ankara, s.42; **YALÇIN**, s.28

ile sözleşmeyi yapma zorunluluğunun söz konusu olduğu sözleşmelere denilmektedir.[183] Nitekim Yargıtay verdiği çeşitli kararlarda iltihaki sözleşmeleri, kamu hizmeti gören ve hukuki ya da fiili tekel pozisyonunda olan kişilerin tüketiciler ile yapmış olduğu standart sözleşmeler şeklinde tanımlamıştır.[184] Devamında da elektrik, doğalgaz gibi sözleşmeleri örnek olarak göstermiştir.

Görüldüğü üzere iltihaki sözleşmeler, mal veya hizmetten faydalanmak isteyen tüketicilerin hepsiyle kullanılabilir nitelikte oluşturulan standart sözleşmeler olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla tüketicilerin tekel niteliğinde olan mal veya hizmetten faydalanabilmesi için sözleşme içeriğine dair müzakere şansı bulunmayıp sözleşmeyi aynen kabul etmesi gerekmektedir. Bu kapsama dahil olan sözleşmelerden birisi de perakende satış sözleşmeleridir. Çünkü bu sözleşmeler EPTHY m.23 gereğince görevli tedarik şirketleri tarafından önceden, tek taraflı hazırlanmış ve EPDK onayı ile yürürlüğe giren sözleşmelerdir. Dolayısıyla elektrik enerjisinden faydalanmak isteyen tüketiciler, görevli tedarik şirketlerine başvurduğunda sözleşme içeriğine dair değişiklik talebinde bulunamamakta, hükümleri aynen kabul etmektedir. Bu açıdan perakende satış sözleşmeleri, iltihaki (katılmalı) sözleşme niteliğinde kabul edilmelidir.[185]

1.3.5. Genel İşlem Koşulları İçeren Sözleşme Olması

Elektrik perakende satış sözleşmeleri, görevli tedarik şirketlerinin önceden, tek taraflı olarak hazırlayıp EPDK onayı ile yürürlüğe giren standart sözleşme niteliğinde olduğundan, tüketiciler elektrik tedarik etmek istediklerinde kendilerine sunulan sözleşme hükümlerini ya kabul etmek ya da sözleşmenin tarafı olmaktan vazgeçmek durumunda kalmaktadır.[186] Bu sözleşme hükümlerini tüketicilerin müzakere etmesi ya da değiştirmesi

[183] **YILDIRIM DİNDAR**, s.39; **AYRANCI** (2010), s.279; **YALÇIN**, s.28; **SİPAHİ,** s.73; **ÖZEL/ KELEŞ** s.561-572; **EDİS**, s.73; **YAVUZ,** s.148; **ERGİN**, s.20; **REİSOĞLU, Safa** (2015), Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul, s.70; **AÇIKGÖZ**, s.163; **AYDOĞDU** (2014), s.42; **EREN, Fikret** (2018), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, s.321.

[184] Yargıtay 13. HD. T.18.03.1996 E.1996/1734 K.1996/2495; Yargıtay 4. HD. T.06.12.1974 E.1973/6285 K.1974/16590; Yargıtay T.24.5.2004 13. HD. E.2003/17444 K. 2004/7862; Yargıtay 4. HD. T.17.06.1982 E.1982/5688 K.1982/631; YHGK T. 05.03.2003 E.2003/13-139 K.2003/142.

[185]**YILDIRIM DİNDAR**, s.42; **SİPAHİ**, s.73; **CEVLAN**, s.99; **AYRANCI** (2010), s.283-284; **YAVUZ**, s.148; **ERGİN**, s.21; **YALÇIN**, s.28-29.

[186] TBK m.20 gerekçesi; *"... Bankalar, sigorta şirketleri, seyahat ve taşıma işletmeleri, dayanıklı tüketim malları üretimi ve pazarlaması yapan girişimciler bireysel sözleşmenin kurulmasından önce soyut ve tek yanlı olarak kaleme alınmış sözleşme koşulları hazırlamakta, bunlarla gelecekte kurulacak belirsiz sayıda, ancak aynı şekil ve tipteki hukuki işlemler düzenlemektedirler. Önceden hazırlanan tipik sözleşme koşulları için genel işlem koşulları terimi kullanılmakta; bu tür sözleşmelere "tip sözleşme", "kitle sözleşme", "katılmalı*

mümkün değildir. Bu durum sözleşmeyi hazırlayan tarafın sözleşme hükümlerini kendi lehine olacak şekilde düzenlemesine veyahut karşı tarafı hukuken zayıf konuma düşürebilecek durumların yaşanmasına sebep olabilmektedir. Bu türden durumların yaşanmaması adına 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile genel işlem koşulları, tüketici ayrımı yapmaksızın herkesi kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Genel işlem koşulu kavramının hukukumuza ilk girişi 4077 sayılı Kanun'un 7.maddesine eklenen "Sözleşmedeki Haksız Şartlar" başlığı ile olmuştur. Devamında aynı hükümler 6502 sayılı TKHK 'un "Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar" ile düzenlenmiştir. Böylelikle sözleşme hükümlerinin bir tarafça, sözleşme kurulmadan önce hazırlanan ve ileride pek çok kişi ile yapacağı sözleşmede kullanacağı hükümlerin sözleşme içerisinde yer alması durumunda tüketicileri koruyucu düzenlemeler hukukumuzda yerini almış idi. Ancak bu türden düzenlemeler yalnızca TKHK kapsamında kalan kişileri koruduğundan tüketici olmayan kişileri de kapsayacak düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Bu doğrultuda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda "Genel İşlem Koşulları" düzenlenmiştir.

6098 sayılı TBK'nin 20 ve devamında yer alan maddelere göre bir sözleşme hükmünün genel işlem koşulu olarak kabul edilebilmesi için hazırlayan tarafın ileride benzer birçok kişi ile yapmak amacıyla genel ve soyut ifadelerle önceden, tek taraflı olarak hazırlamış olduğu hükümlerin sözleşme içerisine yerleştirilmesi gerekmektedir. Bu türden sözleşme şartlarının sözleşme içerisinde bulunması halinde bunlar TBK kapsamında genel işlem koşulu olarak nitelendirilecek ve kanunun öngördüğü birtakım denetimlerden geçerek yürürlük kazanabilecektir.[187]

Perakende satış sözleşmelerinin bu kapsamda değerlendirilmesi durumunda, elektrik enerjisinden faydalanmak isteyen tüketiciler görevli tedarik şirketlerine başvuruda bulunduklarında kendilerine EPDK'nın onayı ile yürürlüğe girmiş perakende satış sözleşmesi imzalatılmaktadır. Söz konusu sözleşme, görevli tedarik şirketleri tarafından

---

sözleşme" ya da "formüler sözleşme" denilmektedir. Kitlelere yönelik bu sözleşmelerde, sözleşmenin kurulmasına ilişkin görüşmeler ve pazarlıklar yapılması söz konusu değildir. Hatta çoğu zaman fiyat konusu bile pazarlık dışı bırakılmaktadır. Girişimci karşısında sözleşmenin diğer tarafı, ya kendisine dayatılan koşullarla sözleşmeyi kuracak ya da söz konusu sözleşmenin içerdiği edim veya hizmetten vazgeçmek zorunda kalacaktır…"

[187] **YELMEN, Adem** (2014), Türk Borçlar Hukuku'na Göre Genel İşlem Şartları, 1. Baskı, Ankara, s.47-48; **ÜNAL, Akın/ KÖROĞLU, Emre** (2019), Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetiminin Sonuçları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S:13, C:7, s.524.

önceden, tek taraflı olarak hazırlanmış, başvuran tüm tüketicilerle elektrik enerji tedarik etmek amacıyla EPDK'nın onayına sunulmuş sözleşmelerdir. Bu sözleşme hükümlerini tüketiciler müzakere edememektedir. Bu bağlamda tüketicilerin imzaladıkları perakende satış sözleşmelerinin içerisinde yer alan hükümler, TBK kapsamında genel işlem koşulu olarak nitelendirilebilecektir. [188] Bunun yanı sıra sözleşmeyi imzalayan tüketici tarafın TKHK kapsamında tüketici sıfatına haiz olma durumu söz konusu olur ise TKHK m.5'te yer alan haksız şart kapsamında da bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

1.3.6. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşme Olması

Borç ilişkisi doğuran sözleşmeler taraflara yükledikleri borçlara göre, tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler ve iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.[189] İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler kendi içerisinde "tam iki tarafa borç yükleyen" ve "eksik iki tarafa borç yükleyen" sözleşmeler olarak ayrılmaktadır.[190] Her iki tarafın birbirlerine karşı ifa yükümlülüğü olduğu sözleşmeler tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdir.[191] Bu türden sözleşmelerde bir taraf hem borçlu hem de alacaklı konumundadır.[192] Doktrinde bu türden edimler arası değiş-tokuş ilişkisine *"synallagma"* denilmektedir.[193]

Perakende satış sözleşmelerinden doğan yükümlülükler sözleşmenin her iki tarafı açısından ortaya çıkmaktadır. Görevli tedarik şirketi, sözleşme süresi boyunca tüketicinin kullanımı için elektrik enerjisini kullanıma hazır bulundurma yükümlülüğü altındayken, tüketici de kullandığı miktara göre bir bedel ödemekle yükümlüdür.[194]

---

[188] **AÇIKGÖZ**, s.194; **DALKA,** s.42; **YELMEN,** s.51; **YILDIRIM DİNDAR**, s.137; **SİPAHİ,** s.76.
[189]**YILDIRIM DİNDAR**, s.42; **BAL**, s.44; **REİSOĞLU**, s.50; **AÇIKGÖZ**, s167; **SİPAHİ**, s.74; **ERGİN**, s.18; **YALÇIN**, s.26.
[190] **BAL**, s.44; **REİSOĞLU,** s.50; **EDİS,** s.68; **YILDIRIM DİNDAR**, s.42; **YALÇIN,** s.26.
[191] **KOÇ**, s.75; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.41; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.571; **YAVUZ**, s.205; **YILDIRIM DİNDAR**, s.43; **SİPAHİ**, s.74.
[192] **YAVUZ**, s.205; **CEVLAN**, s.72; **AÇIKGÖZ**, s.167; **YILDIRIM DİNDAR**, s.43; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.41.
[193]**YALÇIN,** s.26; **AÇIKGÖZ,** s.168, **ÇAPRAK COŞKUN,** s.41; **BAL**, s.44; **SİPAHİ**, s.74; **KAMA**, s.36; **ÖZEL/KELEŞ** s.571; **YILDIRIM DİNDAR**, s.43; **ERGİN**, s.18-19; **KARAKAŞ**, s.25; **TÜRKER**, s.30; **GÜÇLÜER, Tümer** (2018), Elektronik Haberleşme Sektöründe Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.29; **ÖZ, Muhammet Emir** (2021), Elektronik Haberleşme Abonelik Sözleşmesi (Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, s.19.
[194] **AYRANCI** (2010), s.229; **YILDIRIM DİNDAR**, s.43; **SİPAHİ**, s.74; **YALÇIN**, s.26; **YAVUZ,** s.206.

Doktrindeki azınlık görüş ise, görevli tedarik şirketinin elektrik enerjisini tüketicinin kullanımına hazır halde bulundurma anından kullanım anına kadar geçen süre zarfı boyunca sözleşmenin tek tarafa borç yükleyen sözleşme olarak kabul edilmesi gerektiğini; tüketicinin kullanım anından itibaren ücret ödeme borcunun ortaya çıkması sebebiyle fiili kullanımdan sonra ancak iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak nitelendirilebileceğini savunmaktadır.[195] Kanaatimizce perakende satış sözleşmelerinin imzalanma aşamasında tüketiciler kullanacakları elektrik enerji miktarına göre bir bedel ödeme borcu altına girmekte ve görevli tedarik şirketleri de elektrik enerjisini ifaya hazır halde bulundurma yükümlülüğü altında olduğundan söz konusu sözleşmelerin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak nitelendirilmesi gerekmektedir.[196]

1.3.7. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması

Sözleşmeler edimlerin ifa edilmesine göre üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; ani edimli sözleşmeler, sürekli edimli sözleşmeler ve dönemsel edimli sözleşmeler şeklindedir.[197] Ani edimin söz konusu olduğu sözleşmelerde sözleşmenin konusunu oluşturan asli edimin tek seferde ifa edilmesi ile sözleşme ilişkisi sona ermektedir.[198] Sürekli edimli sözleşmelerde ise, sözleşmeden doğan borçlar sözleşme ilişkisi sona erene kadar ifa edilmektedir.[199] Yani sözleşme ilişkisi sona erene kadar borcun ifa yükümlülüğü devam etmektedir.[200] Dönemsel edimli sözleşmeler, doktrinde ağırlıklı olarak ifanın düzenli veya düzensiz aralıklarla yapılmasına ilişkin bir ayrım olarak kabul edilmektedir.[201]

Perakende satış sözleşmesinde görevli tedarik şirketi elektrik enerjisini tüketicinin kullanımına hazır etmeyi taahhüt etmekte, tüketici de kullandığı miktara göre bir bedel

---

[195] **AYRANCI** (2010), s.229; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.572; **GÜVEN, Kudret Ertaş** (1994), Enerji Sağlama Sözleşmeleri, Hüküm ve Sonuçları, Ankara, s.22.

[196] **YALÇIN**, s.26; **BAL**, s.45; **YILDIRIM DİNDAR**, s.43; **SİPAHİ**, s.74-75; **DALKA**, s.134; **YAVUZ,** s.206.

[197]Doktrinde sözleşmeden doğan borçların ifa sürelerini iki gruba ayıranlar; **YALÇIN,** s.26; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.40; **AYRANCI** (2010), s.165; **YILDIRIM DİNDAR**, s.48; **KOÇ,** s.78; **OĞUZMAN/ ÖZ,** s.11; Üç gruba ayırarak ele alanlar ise, **ARAL, Fahrettin/ AYRANCI, Hasan** (2020) Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri,13. Baskı, Ankara, s.77.

[198] **ÇAPRAK COŞKUN,** s.40; **BAL,** s.43; **YALÇIN**, s.27.

[199] **AÇIKGÖZ**, s.158; **YILDIRIM DİNDAR**, s.48-49; **BAL**, s.43; **YAVUZ,** s.108; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.40; **KOÇ**, s.78; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.12; **YALÇIN**, s.27; **SELİÇİ, Özer** (1977), Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkisinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul s.17.

[200] **YILDIRIM DİNDAR**, s.49; **KILIÇOĞLU, Ahmet M**. (2013), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, s.6; **BAL**, s.43; **AÇIKGÖZ**, s.158.

[201] **KOÇ**, s.78; **YALÇIN**, s.27; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.12.

ödemeyi taahhüt etmektedir.[202] Bunun neticesinde tüketiciler kendi kusurları nedeniyle elektrik enerjisinin kesilmesine sebebiyet vermedikçe veyahut beklenmeyen bir hal olmadıkça görevli tedarik şirketlerinden elektrik enerjisi tedarik etmektedir. Bu süre zarfı boyunca da görevli tedarik şirketlerinin ifa yükümlülüğü devam etmektedir. Dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam ettiği sürece tarafların karşılıklı olarak ifa yükümlülükleri de devam etmektedir. Tüm bu nedenlerden ötürü bizim de katıldığımız doktrindeki ağırlıklı görüşe göre, perakende satış sözleşmeleri, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme türü olarak kabul edilmektedir.[203]

1.4. Perakende Satış Sözleşmesinin Hukuki Niteliği

Borçlar hukukunun önemli ilkelerinden olan sözleşme serbestisi ilkesi uyarınca, taraflar kanunda öngörülen sınırlar çerçevesinde diledikleri sözleşme tipini seçebilme hakkına sahiptir.[204] Bu durum ise piyasada çok fazla sözleşme türünün doğmasına neden olmaktadır. Bu sözleşmelerden bazıları kanunda isimlendirilmiş olup çeşitli düzenlemelere sahip olurken bazıları ise kanunda ismen geçmeyen ancak uygulamada karşılaşılan sözleşmeler olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Doktrinde[205] bir sözleşmenin kanunda ismiyle birlikte unsurları ve asli edimlerinin düzenlendiği sözleşmelere isimli sözleşmeler;[206] kanunda düzenlenmeyen sözleşmelere ise isimsiz sözleşmeler adı verilmektedir.[207] Dolayısıyla bir sözleşmenin isminin kanunda geçmesi yeterli olmamakta aynı zamanda unsurlarının ve asli edimlerinin de düzenlenmiş

---

[202] **AYRANCI** (2010), s.157; **YALÇIN,** s.27; **DALKA,** s.108; **SİPAHİ,** s.75.

[203] **SİPAHİ,** s.75; **AYRANCI**, s.156-157; **YALÇIN**, s.27; **KOÇ**, s.79; **CEVLAN**, s.74-75; **YAVUZ**, s.207; **EDİS**, s.72; **YILDIRIM DİNDAR**, s.49; **DALKA**, s.110; **KOCA,** s.46; **BAL**, s.43.

[204] **BAL,** s.48; **SİPAHİ,** s.83-84; **YILDIRIM DİNDAR**, s.49-50; **AYRANCI,** s.157; **KOCA**, s.46; **EREN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** s.207.

[205] **KOÇ,** s.83; **SİPAHİ,** s.83-84; **AYRANCI** (2010), s.140; **YILDIRIM DİNDAR**, s.50; **ERGİN,** s.13; **AÇIKGÖZ,** s.100; **BAL,** s.46; **ZEVKLİLER, Aydın/ GÖKYAYLA, K. Emre** (2017), Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 17.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, s.11; **GÜÇLÜER,** s.41; **KAMA**, s.32; **KARAKAŞ**, s.46; **EREN, Fikret** (2008), İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar, Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, Beta Yayınevi, Ankara, s.85; **TÜRKER**, s.28; **ÖZ**, s.30; **YILDIZ, Mustafa Göktürk,** s.49.

[206] **KOÇ,** s.82; **KARAKAŞ**, s.46; **ERGİN,** s.13; **KAMA**, s.32; **AÇIKGÖZ,** s.101; **BAL**, s.46; **ZEVKLİLER/ GÖKÖYAYLA**, s.11; **GÜMÜŞ, Mustafa Alper** (2108), Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, s.4; **SİPAHİ,** s.84; **TERCİER, Pierre/ PİCHONNAZ, Pascal/ DEVELİOĞLU, H. Murat** (2020), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, İstanbul, s.93; **YILDIRIM DİNDAR**, s.50; **ARAL/ AYRANCI,** s.50.

[207] **ERGİN**, s.13; **ZEVKLİLER/GÖKYAYLA** s.10; **YILDIRIM DİNDAR**, s.50; **SİPAHİ,** s .84-85; **TERCİER/ PİCHONNAZ/ DEVELİOĞLU,** s.93; **KOÇ, s.82; BAL,** s.46; **OKTAY, Saibe (**1996) İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:55, S:1-2, s.263.

olması onu isimli sözleşme haline getirirken, bu gruba dahil olmayan sözleşmeler isimsiz sözleşmeler içerisinde yer almaktadır.

Doktrinde isimsiz sözleşmeler kendine özgü (sui generis) olan sözleşmeler, karma (karışık) yapıda olan sözleşmeler ve birleşik (mürekkep) sözleşmeler şeklinde gruplandırılmaktadır.[208] Kendine özgü (sui generis) sözleşmeler, kanunda yer alan isimli bir sözleşmenin unsurlarından herhangi birini bünyesinde barındırmayan, tamamen tarafların serbest iradeleriyle oluşturmuş oldukları kendine has özelliklere sahip sözleşmelerdir.[209] Karma (karışık) yapıdaki sözleşmeler, kanunda yer alan birden fazla sözleşmelere ait olan unsurların bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan sözleşmelerdir.[210] Birleşik (mürekkep) yapıdaki sözleşmeler ise, kanunda düzenlenen birbirinden farklı sözleşmelerin niteliklerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın bir araya getirilerek oluşturulduğu sözleşmelerdir. [211]

Perakende satış sözleşmelerine ilişkin düzenlemelerin yer aldığı EPK'da sözleşmenin tanımına rastlanılmamaktadır. İkincil mevzuat olan EPTHY'de tanımına yer verilmiş ancak sözleşmenin unsurlarından bahsedilmemiştir. Bu sebeple perakende satış sözleşmelerinin "isimsiz sözleşmeler" grubu içerisinde yer aldığı kabul edilmektedir.[212]

Perakende satış sözleşmesinin kanun ile düzenlenmiş isimli bir sözleşme olmaması hukuki niteliğinin tespitini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle perakende satış sözleşmelerine uygulanacak hükümlerin tespiti için kanunda yer alan sözleşmelerden hangisini ile benzer özellikler taşıdığının tespit edilmesi, hukuki niteliğinin belirlenmesi noktasında yol gösterici nitelikte olacaktır.

İlk olarak satış sözleşmeleri ile perakende satış sözleşmelerinin hukuki niteliklerinin benzerliği incelenecek olursa; satış sözleşmelerinin düzenlendiği TBK m.207/1 hükmüne

---

[208] **KOÇ**, s.83; **OKTAY**, s.264-265; **YILDIRIM DİNDAR**, s.50; **SİPAHİ,** s.84; **EREN, Borçlar Hukuku Genel Hükümler,** s.207; **BAL,** s.46; Kimi yazarlar ise isimsiz sözleşmeleri iki grup olacak şekilde kendine özgü ve karışık yapıdaki sözleşmeler olarak ele almaktadır. Bu hususa ilişkin bkz; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.49; **GÜÇLÜER,** s.41; **ERGİN**, s.13; **ARAL/AYRANCI,** s.56; Bunun yanı sıra belirtmek gerekir ki kimi yazarlar bu gruplandırmayı dörde çıkartarak eksik sözleşmeleri de bu isimsiz sözleşme olarak değerlendir. Detaylı bilgi için bkz; **GÜMÜŞ,** s.11.

[209] **YILDIRIM DİNDAR**, s.50; **YILDIZ, Mustafa Göktürk** s.49; **BAL**, s.47; **OĞUZMAN/ ÖZ,** s.48; **OKTAY** s.275; **GÜMÜŞ** s.8-9; **KAMA**, s.32; **ERGİN,** s.14; **SİPAHİ,** s.85; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA**, s.13.

[210] **BAL**, s.47; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.48; **SİPAHİ,** s.85; **ARAL/ AYRANCI,** s.55; **ERGİN,** s.14; **KAMA,** s.32; **YILDIRIM DİNDAR**, s.50; **GÜÇLÜER,** s.41; **OKTAY,** s.274.

[211] **ARAL/ AYRANCI,** s.60; **SİPAHİ**, s.85; **BAL**, s.47; **OKTAY** s.275; **GÜMÜŞ** s.5; **ÖZ**, s.31; **ERGİN,** s.14; **KAMA**, s.33.

[212] **SİPAHİ,** s.84; **ARAL/ AYRANCI,** s.53; **AYRANCI** (2010), s.140; **EDİS**, s.67; **YALÇIN,** s.33; **KOÇ,** s.83.

göre satıcı, sattığı şeyin zilyetliğini ve mülkiyetini karşı tarafa devretmekte ve karşılığında bir bedel almaktadır.[213] Bu tür satışlar hem taşınırlar hem de taşınmazlar bakımından yapılmaktadır. Doktrindeki bir görüş, satış sözleşmelerinde söz konusu olan bu tür karşılıklı edim yükümlülüğünü perakende satış sözleşmelerinin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden olması nedeniyle örtüştüğünü belirterek perakende satış sözleşmelerinde bir uyuşmazlık ortaya çıktığında çözüm yolu olarak ilgili hükümlere başvurulması gerektiğini savunmaktadır. [214] Oysa perakende satış sözleşmelerinde elektrik enerjisinin niteliği gereği zilyetlik devri mümkün değildir.[215] Bu yönüyle satış sözleşmelerinden farklıdır. Bir diğer farklılık ise satış sözleşmelerinde uygulanan ayıp hükümlerinde kendisini göstermektedir.[216] Çünkü satış sözleşmelerinde ayıp durumunda başvurulan çeşitli yollar perakende satış sözleşmelerinde uygulanamamaktadır. Örneğin elektrik kesintilerinde tüketicilerin ayıp hükümlerinde olduğu gibi ayıpsız benzeri ile değiştirilmesi, satılanın ücretsiz onarımını talep etme gibi seçimlik hakları bulunmamaktadır.[217] Kanaatimizce perakende satış sözleşmeleri ile satış sözleşmelerinin unsurlar ve asli edimler bakımından örtüştüğünün kabulü mümkün değildir.

İkinci olarak perakende satış sözleşmelerini, kira sözleşmeleri ile karşılaştırmak gerekirse; kira sözleşmeleri kiralayanın belirli bir bedel karşılığında bir şeyin kullanımını geçici süre ile devraldığı tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdir.[218] Sözleşmenin unsurları incelenecek olursa kira sözleşmelerinin esaslı unsuru, kiralanan şeyin geçici kullanım için devridir.[219] Kiralayan kişi devrettiği şeyi kiralayanın kullanımı için ücret karşılığı sunmayı taahhüt ederken karşı tarafa da sözleşme sonu devredileni geri vermeyi taahhüt etmektedir.[220] Ayrıca kira sözleşmelerinin bir diğer önemli özelliği de kiralanan şeyin kullanımı için kiralayana gerek duyulmaması, doğrudan kullanabilme imkanıdır.[221] Tüm bu unsurlar ve edimler bakımından perakende satış sözleşmelerinin hukuki niteliğinin

[213] **GÜÇLÜER**, s.47; **ARAL/ AYRANCI**, s.67; **KOÇ**, s.34.
[214] **YILDIRIM DİNDAR**, s.51; **AYRANCI** (2010), s.147; **CEVLAN,** s.68; **YAVUZ,** s.193; **TANDOĞAN, Haluk** (2007), Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C:1, İstanbul, s.66; **SİPAHİ,** s.86; **KOÇ,** s.85; **ÖZDEMİR, Atalay/ GÜVEN, Kudret** (2017), Enerji Sağlama Sözleşmelerinde Yan Yükümlülükler ve İşlevi, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:3, S:1, s.35; **YALÇIN,** s.34; **ÖZEL/ ÖZCAN BÜYÜKTANIR/ ÖZEL,** s.2120.
[215] **SİPAHİ,** s.86; **AYRANCI** (2010), s.146; **ÖZEL/ KELEŞ,** s.598; **YALÇIN**, s.34; **KOÇ,** s.85; **YILDIRIM DİNDAR**, s.51-52; **YAVUZ,** s.173; **CEVLAN,** s.69.
[216] **SİPAHİ,** s.87; **CEVLAN**, s.69; **YAVUZ,** s.160; **AYRANCI** (2010), s.202; **YILDIRIM DİNDAR,** s.52; **YALÇIN,** s.34; **KOÇ,** 84-85.
[217] **YILDIRIM DİNDAR,** s.52-53; **KOÇ**, s.85-86; **SİPAHİ,** s.87.
[218] **SİPAHİ,** s.88; **ARAL/ AYRANCI,** s.256; **GÜÇLÜER,** s.49; **BAL**, s.58; **TANDOĞAN**, s.11.
[219] **GÜÇLÜER**, s.49; **SİPAHİ,** s.88; **ARAL/ AYRANCI,** s.257; **BAL,** s.59
[220] **TÜRKER**, s.37; **BAL**, s.59; **GÜMÜŞ,** s.264; **TANDOĞAN,** s.13.
[221] **YILDIRIM DİNDAR**, s.54-55; **BAL,** s.59; **AÇIKGÖZ**, s.99.

kira sözleşmeleri ile aynı olmadığının kabul edilmesi gerekmektedir. [222] Zira perakende satış sözleşmelerinde elektrik enerjisinin niteliği gereği kullanmakla tükenmesi hali, geri iade gibi bir durumun olmaması ve elektriğin nakledildiği hatlar olmaksızın elektrik enerjisinin kullanılamaması kira sözleşmesi aralarındaki önemli farklılıklardır.

Netice itibariyle perakende satış sözleşmelerinin karşılaştırıldığı benzer sözleşmeler ile örtüşmemesi bu tür sözleşmelerin hukuki niteliğinin kendine özgü isimsiz sözleşme olarak kabul edilmesi gerektiği sonucunu verir.[223] Kendine özgü sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin unsurlarını kısmen veya tamamen bünyesinde barındırmayan, tarafların serbest iradeleri ile oluşturdukları, kendine has özelliklere sahip olan sözleşmelere verilen isimdir.[224] Bu tür sözleşmelerin kanunda düzenlenmemesi uygulanacak hükümler noktasında tereddütlere neden olabilmektedir. [225] Bu noktada TMK'nin "Başlangıç Hükümleri" yol gösterici niteliktedir.[226]

Burada yer alan düzenlemelerden yola çıkılacak olursa, sözleşmede bir uyuşmazlık meydana geldiğinde öncelikle sözleşmede buna ilişkin hüküm var mı bakılmalıdır. Bulunmuyor ise dürüstlük kuralı, iyi niyet ve yaygın teamüllere göre sözleşmelerin yorumlanması ve tamamlanması gerekmektedir. Sözleşmelerin yorumlanması ve tamamlanması aşamasında benzer sözleşme hükümlerinden kıyasen faydalanılmalı ve gerekirse TBK genel hükümlere başvurulmalıdır.[227] Sözleşme boşluklarını tamamlama görevi hakime aittir. Hakim ilk olarak TMK 5.maddenin atfıyla TBK genel hükümlere başvuracaktır ve tamamlayıcı yedek hukuk kuralları belirlenirse uyuşmazlık çözümlenecektir.[228] Bu aşamada hakim hukuki niteliği uygun düştüğü ölçüde diğer sözleşmelerden kıyasen faydalanabilecektir. Buna rağmen uyuşmazlık çözülememiş ise hakim, TMK m.1/f.2 uyarınca örf ve adet hukukuna başvurarak uygulanan kurallara

[222] **DALKA**, s.131-132; **AÇIKGÖZ,** s.99; **AYRANCI,** s.231; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.99; **SİPAHİ**, s.88; **ARAL/AYRANCI** s.359-360; **TÜRKER**, s.38**; YILDIRIM DİNDAR,** s.54; **GÜVEN, Kudret/ ÖZDEMİR, Atalay** (2017), Enerji Sağlama Sözleşmelerinde Yan Yükümlülükler ve İşlevi, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:3, S:1, s.35.
[223]**AYRANCI** (2010), s.150; **ÖZEL/ KELEŞ,** s.597; **YILDIRIM DİNDAR,** s.53; **GÜVEN,** s.32; **SİPAHİ,** s.89; **DALKA**, s.95; **CEVLAN**, s.69; **EDİS,** s.67; **AÇIKGÖZ** s.67-70; **ÖZEL/ ÖZCAN BÜYÜKTANIR/ÖZEL** s.2120; **YALÇIN,** s.37; **YAVUZ,** s.203.
[224] **YAVUZ,** s.200; **SİPAHİ,** s.89; **TANDOĞAN,** s.12; **ARAL/AYRANCI,** s.67; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.598; **KOÇ,** s.87; **AYRANCI** (2010), s.63; **YALÇIN**, s.36.
[225] **AÇIKGÖZ**, s.104; **ARAL /AYRANCI,** s.63; **EREN, Genel Hükümler,** s.948.
[226] **SİPAHİ,** c.89; **YILDIRIM DİNDAR**, s.56-57.
[227] **ÖZ,** s.32; **YILDIRIM DİNDAR**, s.56; **YAVUZ,** s.204.
[228] **AÇIKGÖZ**, s.105; **YAVUZ**, s.204; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.51; **ÖZ**, s.33.

bakacaktır.[229] Örf ve adet kurallarında da bir sonuca ulaşılamadıysa son olarak hakim, kanun koyucu gibi hukuk yaratma yoluna başvuracaktır.[230]

O halde perakende satış sözleşmelerinde bir uyuşmazlık meydana geldiğinde öncelikle sözleşme hükümleri ele alınmalıdır. Sözleşme hükümleri uyuşmazlığı çözmeye yetmeyecek nitelikte ise veya sözleşmede boşluk söz konusu ise EPK hükümleri ve ikincil mevzuatlara bakılması gerekir. Bu noktada tüketici olan taraf TKHK kapsamında tüketici sıfatına sahip ise TKHK hükümlerinden de faydalanılabilmektedir. Kanunda yer alan düzenlemelerden de bir çözüm yolu bulunamamış ise "yorum faaliyeti" devreye girmektedir.[231] Yorum yaparken taraf iradeleri ve somut olay ele alınacak, dürüstlük kuralı çerçevesinde karşı tarafın sözleşmeye yüklemesi gereken anlam tespit edilecektir.[232] Yorum faaliyeti neticesinde bir sonuca varılamaz ise ortaya sözleşme boşluğu çıkmış olacaktır ve bu boşluğu doldurabilmek için sözleşmenin tamamlanması gerekecektir.[233]

2. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI VE TARAFLARI

2.1. Perakende Satış Sözleşmesinin Unsurları

Bir sözleşmesinin kurulabilmesi için, taraf iradelerinin sözleşmenin asli unsurları noktasında karşılıklı ve birbirine uygun olması gerekmektedir.[234] Asli unsurlar, sözleşmenin tanımından yola çıkılarak ve tarafların ifa ile yükümlü oldukları edimlere göre belirlenmektedir.

Perakende satış sözleşmeleri EPTHY m.4'te yer alan tanıma göre, görevli tedarik şirketi ile tüketiciler arasında perakende satış tarifesi veya son kaynak tedarik tarifesinden elektrik enerjisi temini ve hizmet alımına yönelik hükümleri kapsayan sözleşmeyi ifade etmektedir. Burada yer alan tanımdan hareketle sözleşme, üç temel unsurdan oluşmaktadır.

Bunlar; tarafların anlaşması, sözleşmenin konusunu oluşturan elektrik enerjisinin ve/veya kapasitesinin temini ve perakende satış sözleşmelerinin ivazlı bir sözleşme

[229] **YILDIRIM DİNDAR,** s.57; **YAVUZ**, s.204; **AÇIKGÖZ**, s.105; **TANDOĞAN** s.13**.**
[230] **ÖZ,** s.33; **ARAL/ AYRANCI**, s.64; **YILDIRIM DİNDAR,** s.57; **YAVUZ**, s.204; **AÇIKGÖZ**, s.105; **TANDOĞAN** s.13.
[231] **YILDIRIM DİNDAR**, s.57.
[232] **AÇIKGÖZ**, s.104; **ÖZ**, s.33; **ARAL/AYRANCI,** s.61.
[233] **AÇIKGÖZ**, s.105; **ÖZ**, s.33.
[234] TBK m.1 hükmü.

olmasından ötürü tüketicinin kullandığı elektrik enerjisi miktarınca görevli tedarik şirketine ödediği ücrettir. [235]

2.1.1. Tarafların Anlaşması

Perakende satış sözleşmelerinin ilk unsuru, görevli tedarik şirketi ile tüketicinin sözleşmenin esaslı unsurları üzerinde anlaşma sağlamalarıdır.[236] Sözleşmenin esaslı unsurları objektif ve sübjektif unsurlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Doktrinde sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların sübjektif esaslı noktalar üzerinde anlaşma sağlamalarının önem arz edip etmediği tartışmalıdır. Bir görüşe göre,[237] sözleşmenin zorunlu unsurları objektif esaslı noktalardan oluşmakta, sübjektif esaslı noktalar sözleşmenin kurucu unsuru olmadığından tarafların buna dair bir anlaşma yapması gerekmemektedir. Bu görüşü savunanlar, perakende satış sözleşmelerinin niteliği gereği iltihaki sözleşme olması ve bünyesinde genel işlem koşullarını barındırması bakımından tüketicilerin sözleşmenin sübjektif esaslı unsurlarına dair bir müzakere fırsatı olmayacağından objektif esaslı noktalar üzerinde anlaşma sağlanmasının sözleşmenin kurulabilmesi için yeterli olduğunu ileri sürmektedir.[238]

Elektrik enerjisi perakende satış sözleşmesinin objektif esaslı noktaları, elektrik enerjisinin temini ve tüketilen elektrik enerjisi karşılığında ödenecek ücrettir.[239] Dolayısıyla görevli tedarik şirketinin elektrik enerjisini tüketicinin kullanımı için hazır edeceğini taahhüt etmesi ve tüketicinin de kullandığı miktarca bir ödeme yapacağını taahhüt etmesi noktasında anlaşma sağlamaları sözleşmenin objektif esaslı noktaları üzerinde anlaşıldığını göstermektedir.

Uygulamada objektif unsurlar noktasında bir anlaşma sağlamaksızın elektrik enerjisinin tüketildiği bazı durumlarla karşılaşılmaktadır. Bu tür kullanım "*kaçak elektrik*

---

[235] **AYRANCI** (2010), s.214-215; **BAL**, s.30; **SİPAHİ**, s.57; **ÇABRİ** (2016), s.861; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri,** s.379; **DALKA**, s.99; **KOCA,** s.28-29; **TUFAİ, Nurdan** (2017), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.19; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.346; **ERGİN**, s.4; **TÜRKER**, s.16.

[236] **AYRANCI** (2010), s.214; **KAMA**, s.28; **AÇIKGÖZ**, s.76; **REİSOĞLU,** s.62-63; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.30; **KOÇ**, s.91; **YILDIRIM DİNDAR**, s.75.

[237] **SİPAHİ,** s.58; **EDİS,** s.39; **ERGİN,** s.11; **AYRANCI** (2010), s.215; **KOCA**, s.30; **AÇIKGÖZ,** s.76; **YILDIRIM DİNDAR,** s.76.

[238] **BAL**, s.41; **EDİS,** s.39; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.348; **TÜRKER**, s.20; **KOÇ,** s.91; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.32.

[239] **AYRANCI** (2010), s.214; **YILDIRIM DİNDAR,** s.75; **SİPAHİ,** s.57; **TÜRKER,** s.16; **YILDIZ, Mustafa Göktürk,** s.8; **ÇABRİ** (2016), s.858; **KOCA**, s.68; **KOÇ,** s.91; **AÇIKGÖZ** s.75; **YAVUZ,** s.252.

tüketimi" olarak ifade edilmektedir.[240] Bu türden bir kullanım halinde görevli tedarik şirketlerinin elektrik enerjisini tüketen taraftan kullandığı miktarca bir ücret talep etme hakkı söz konusu olmaktadır.[241] Talep edilecek ücretin dayanak noktasının ne olacağı hususu ise doktrinde tartışmalara sebep olmuştur.

Ağırlıklı olarak kabul edilen görüşe göre,[242] her ne kadar tarafların sözleşmenin objektif esaslı noktaları üzerinde anlaşma sağlamaması söz konusu olsa da elektrik enerjisinden faydalanılması tüketen tarafın "fiili davranışlar" ile sözleşme oluşturma iradesinin varlığını ortaya koymaktadır. Bu yüzden de ortada bir sözleşme ilişkisi varmış gibi kabul edilerek ücret talep edilmesi gerekmektedir. Doktrinde bu türden fiili davranışlar için, sözleşme benzeri borç ilişkisi [243] ve fiili sözleşme [244] ifadeleri kullanılmaktadır.

Yargıtay, bu şekilde kullanımlar halinde görevli tedarik şirketlerinin talep edebileceği ücrete dair çeşitli kararlar vermiştir. Vermiş olduğu eski tarihli kararlarda[245] kaçak elektrik kullanımının varlığı halinde görevli tedarik şirketinin tüketiciden talep ettiği ücreti haksız fiile dayandırmıştır. Yeni tarihli kararlarında ise[246] talep edilen ücreti, fiili sözleşmenin varlığını dayandırmıştır.

---

[240] **KAMA**, s.28-29; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.30-31; **TÜRKER**, s.19; **EDİS**, s.39-40.

[241] **ERDOĞAN, Kemal** (2018), Taahhütlü Abonelik Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C; 26; S; 3, s.288; **KAMA**, s.33; **EDİS**, s.39; **ERGİN,** s.11; **ÇABRİ** (2016), s.861; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.30.

[242] **KAMA,** s.29; **OĞUZMAN/ÖZ,** s.54; **ERGİN,** s.11; **TÜRKER**, s.19; **ÇABRİ** (2016), s.862; **EDİS,** s.40.

[243] **KAMA**, s.29-30; **EDİS**, s.40; **GÜMÜŞ**, s.40.

[244] **EDİS**, s.40; **TÜRKER**, s.19; **AYDOĞDU, Murat /KAHVECİ, Nalan** (2014), Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Sözleşmeler Hukuku, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s.5; **KAMA**, s.29-30; **OĞUZMAN/ÖZ,** s.54; Fiili sözleşme ilişkisine ilişkin detaylı bilgi için bkz; **KILIÇOĞLU, Ahmet** (1985), Fiili Sözleşme İlişkileri, Ankara Barosu Dergisi, S:5-6, s.739; **AYDINLI, İbrahim** (2003), Sosyal Temas ve İş İlişkisinden Doğan İşverenin Edimden Bağımsız Koruma Yükümlülükleri ve Sonuçları (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.35.

[245] YHGK T.6.6.2012 E.2012/3-54 K.2012/350; Yargıtay 4.HD. T. 26.12.2005, E.2005/14960 K.2005/14063; Yargıtay 3.HD. T.15.03.2021 E.2021/438 K.2021/2637; Yargıtay 3.HD. 13.01.2020 T. E.2019/4472 K.2020/53; Yargıtay 3.HD. E.2019/3938 K.2020/629 T.03.02.2020; Yargıtay 3.HD. E.2019/3359 K.2019/10631 T.26.12.2019; Yargıtay 3.HD. E.2016/20919 K.2018/6668 T.18.06.2018; Yargıtay 3.HD. E.2016/17815 K.2018/4696 T.07.05.2018, YHGK E.2011/19-104 K.2011/239 T.27.04.2011; Yargıtay 3. HD. E.2013/14561 K.2014/2192 T.13.2.2014; Yargıtay 7. HD E.2012/9792, K.2013/10106 T.30.5.2013; Yargıtay 4.HD. E.2015/14960 K.2005/14063 T.26.12.2005.

[246] YHGK T. 25.9.2013 E. 2012/ 1927 K. 2013/1406; *"...Davacı kurum sözleşme yapmak ve böylece karşı edim borçlanmak şartıyla kamuya hizmet sunmuş bulunmaktadır. Davalı taraf ise, sözü edilen hizmetten (atık su aboneliği) sözleşme vasıtasıyla yararlanacağı yerde böyle bir sözleşme yapmaksızın (ve belki de istemeksizin) karşılıksız ve kaçak (atık sudan) yararlanmış bulunmaktadır. O halde, taraflar arasında dürüstlük ilkesine uygun olarak "sözleşme benzeri" bir borç ilişkisinin kurulduğu kabul edilmelidir. Bu sonuç için sunulan edimden davalının sadece yararlanmış olması gerekli ve yeterlidir..."*; Yargıtay 3. HD. T. 13.2.2014 E. 2013/16034 K. 2014/2193; Yargıtay 3. HD. T.23.5.2016 E.2016/1289 K.2016/7890; Yargıtay 3. HD. T. 6.11.2018 E.2017/10152 K. 2018/11135; Yargıtay 3. HD. T. 13.2.2014 E. 2013/16034 K. 2014/2193.

Kanaatimizce taraflar arası bir anlaşma olmaksızın[247] tüketicinin kaçak elektrik kullanımı söz konusu olur ise görevli tedarik şirketinin ücret talep etme hakkı TBK m.60'ta yer alan hükme[248] dayandırılmalıdır. Nitekim bu şekilde bir değerlendirme yapılması hakkaniyetli olacak ve görevli tedarik şirketi için daha avantajlı olacaktır.[249]

2.1.2. Elektrik Enerjisinin ve/veya Kapasitesinin Tedarik Edilmesi

Elektrik enerjisi perakende satış sözleşmelerinin ikinci unsuru, görevli tedarik şirketinin elektrik enerjisini tüketicinin kullanımını için daimi olarak hazır edeceğini taahhüt ederek tedarik faaliyetini gerçekleştirmesidir.[250] Bu unsur aynı zamanda sözleşmenin konusunu oluşturmaktadır ve görevli tedarik şirketinin asli edim yükümlülüğüdür. Görevli tedarik şirketleri, elektrik enerjisini tüketicinin kullanımı için sürekli ifa etmeye hazır bulundurmalıdır. Süreklilik arz eden bir sözleşme ilişkisi olduğu için sözleşme feshine kadar elektrik enerjisinin tedarik edilmesi gerekmektedir.[251]

EPDK tarafından yayımlanan standart perakende sözleşmelerinde sözleşmenin konusu tüketicilere elektrik enerjisi tedarik edilmesi ve buna bağlı hizmetlerin verilmesi olarak belirtilmektedir.[252] EPTHY'de aynı şekilde, sözleşmenin konusunun elektrik enerjisi tedariki ve hizmetleri olduğu vurgulanmıştır. Bu ifadelerden yola çıkıldığında görülmektedir ki görevli tedarik şirketleri elektrik enerjisinin tedarik edilmesinin yanı sıra hizmet verilmesini de taahhüt etmektedir.[253] Hizmetlere örnek olarak, görevli tedarik

---

[247] Burada yer alan kaçak elektrik kullanımı için taraflar arası bir anlaşma olmaksızın elektrik enerjisinin tedarik edilmesi gerekmektedir. Aksi halde tüketici ile görevli tedarik şirketi arasında bir sözleşme bulunuyor ise bu durumda "borca aykırılık" müessesesi gündeme gelecektir. Detaylar için bknz; **AYRANCI, Hasan** (2003), Sözleşme Kurma Zorunluluğu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:52, S:2, s.5.

[248] TBK m.60 hükmü; *"Bir kişinin sorumluluğu, birden çok sebebe dayandırılabiliyorsa hakim, zarar gören aksini istemiş olmadıkça veya kanunda aksi öngörülmedikçe zarar görene en iyi giderim imkanı sağlayan sorumluluk sebebine göre karar verir."* Fiili sözleşme ilişkisine dayandırılmasının görevli tedarik şirketi bakımından daha avantajlı olmasının zamanaşımı bakımından önemli bir farkı bulunmaktadır. Fiili sözleşme ilişkisinde zamanaşımı süresi on yıldır. Detaylı bilgi için bkz; **ÇABRİ** (2016), s.861-863.

[249] **EDİS,** s. 41; **KAMA**, s.30; **AYDOĞDU/ KAHVECİ,** s.5; Yargıtay 3.HD. 13.02.2014, E.2013/14561 K.2014/2192, *"…Taraflar arasındaki uyuşmazlık; abonelik olmaksızın kaçak atık su kullanımından kaynaklanmaktadır. Mahkemece; eylem haksız fiil kabul edilerek, haksız fiillerde de zamanaşımı süresi bir yıl olduğundan bahisle, davanın zamanaşımından reddine karar verilmiştir. Ancak taraflar arasında sözleşme benzeri bir ilişkinin kurulduğu göz önüne alındığında; 818 sayılı B.K.'nun 125. maddesine göre zamanaşımı süresi 10 yıldır. Dava tarihi itibarı ile bu süre dolmadığına göre, mahkemece işin esasına girilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın zamanaşımı sebebiyle reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir. …"*

[250] **YILDIRIM DİNDAR**, s.72; **AYRANCI** (2010), s.170; **SİPAHİ,** s.59; **YAVUZ,** s.253.

[251] **ÇAPRAK COŞKUN,** s.28; **AYRANCI** (2010), s.216.

[252] EPDK tarafından hazırlanan standart perakende satış sözleşmesi 8192 sayılı kurul kararı ile 30 Kasım 2018 Tarihli ve 30611 Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır.

[253] **YILDIRIM DİNDAR**, s.73; **SİPAHİ**, s.59.

şirketlerinin tüketicinin kullanımına bağlı olarak belirlenen süreyi kapsayacak şekilde faturalandırma ve bu faturaya ilişkin tüketiciye bilgi verme yükümlülüğü verilebilir.[254] Tüm bu yükümlülükler perakende satış sözleşmesinde elektrik enerjisinin tedarik edilmesinin bir nevi mütemmim cüz'ü haline gelmiştir.[255]

2.1.3. Ücret / Bedel

Perakende satış sözleşmesinin son unsurunu, ücret oluşturmaktadır. Perakende satış sözleşmeleri, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerden olup sözleşme kurulurken tüketicinin kullanacağı elektrik miktarınca ödemeyi taahhüt ettiği bir bedel bulunmaktadır.[256] Taahhüt edilen bu bedel "abonelik ücreti" olarak da isimlendirilmektedir.[257] Bedel unsuru aynı zamanda tüketicinin sözleşmeden kaynaklanan en önemli asli yükümlülüğünü oluşturmaktadır.[258]

Tüketicinin ödemeyi taahhüt ettiği ücret, sözleşme ilişkisinin kurulması ile muaccel hale gelmez. Tüketicilerin fiili anlamda kullanmaya başlaması gerekir. Bu nedenle sözleşme ilişkisi kurulduğu esnada ücret ödeme borcunun başladığını söylemek mümkün değildir. Ne zaman tüketici tüketim faaliyetine başlar ise o vakit artık tüketici açısından ücret ödeme borcu muaccel hale gelmiş olacaktır.[259]

Perakende satış sözleşmelerinde, ödenecek ücret kullanım oranına bağlı olduğu için sözleşmenin kurulduğu esnada belirlenmesi mümkün değildir.[260] TBK m.207 hükmü uyarınca ücretin belirli olması zorunlu olmayıp belirlenebilir nitelikte olması yeterli görülmektedir.[261] Aynı şekilde elektrik abonelik sözleşmeleri için ikincil mevzuat konumunda yer alan ASY m.6/3 hükmü açıkça "*mal veya hizmetin tüm vergiler dahil toplam*

[254] EPTHY 34.madde.
[255] **YILDIRIM DİNDAR**, s.73.
[256]**YILDIRIM DİNDAR**, s.73; **BAL,** s.45; **YAVUZ,** s.253; **SİPAHİ,** s.74; **AYRANCI** (2010), s.171,216; **ÖZEL/KELEŞ,** s.572; **KOÇ,** s.89; **YALÇIN,** s.100; **KOCA,** s.33; **TUFAİ,** s.25.
[257]**AÇIKGÖZ,** s.70; **AYRANCI** (2010), s.216; **ERGİN,** s.8; **TUFAİ,** s.39; **EDİS,** s.52; **KAMA,** s.30; **BAL,** s.39; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.28; **ÖZ,** s.16; **ERDOĞAN,** s.285.
[258] **YAVUZ,** s.182; **YILDIRIM DİNDAR,** s.73; **AYRANCI** (2010), s.216; **SİPAHİ,** s.60; **CEVLAN,** s.63; **ERGİN,** s.12; **GÜÇLÜER,** s.16; **YILDIZ, Mustafa Göktürk,** s.95.
[259] **ÖZ,** s.17.
[260] **AYRANCI** (2010), s.216; **YALÇIN,** s.100; **YILDIRIM DİNDAR,** s.73; **SİPAHİ,** s.60; **ERDOĞAN,** s.285; **KAMA,** s.31; **TÜRKER,** s.26; **YILDIZ, Mustafa Göktürk,** s.39; **ERGİN,** s.9; **EDİS**, s.52.
[261] **KOÇ**, s.90; **YILDIRIM DİNDAR**, s.73; **SİPAHİ,** s.60; **AYRANCI** (2010)**,,** s.217; **YAVUZ,** s.182; **ARAL/ AYRANCI**, s.68.

fiyatı, elektrik, su, doğalgaz aboneliklerinde aranmaz" ifadesine yer vererek elektrik enerjisi perakende sözleşmeleri için ücret unsurunun belirli olması gerekmediğini vurgulamıştır.

EPDK tarafından belirlenmiş tarifeler üzerinden kullanım miktarı uyarınca tüketicinin ödeyeceği miktar tespit edilerek faturalara yansıtılmaktadır.[262] EPDK tarifeleri belirlerken Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği[263] m.10'da bahsedilen hususları göz önünde bulundurmaktadır; *"ilgili görevli tedarik şirketi için belirlenen verimlilik hedefine ulaşılması ölçüsünde ve faaliyetin sürdürülebilmesi için makul bir getiri elde edilmesine izin verilecek şekilde; enerji tedarik maliyeti, faturalama ve tüketici hizmetleri maliyeti, perakende satış hizmeti maliyeti gibi perakende satış faaliyetinin yürütülmesi kapsamındaki tüm maliyet ve hizmetler dikkate alınarak belirlenir."* Yine aynı şekilde belirlemeler yapılırken Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ'den[264] de faydalanılmaktadır. Belirleme yapılırken de örneğin yatırım harcamaları, işletme giderleri, maruz kalınan riskler, faturalandırma ve müşteri hizmetleri diğer giderler hesaplanarak tarifeler oluşturulmaktadır. [265]

2.2. Perakende Satış Sözleşmesinin Tarafları

Perakende satış sözleşmesi görevli tedarik şirketleri ile tüketiciler arasında imzalanmaktadır. Elektrik enerji piyasasında tüketici grupları üç başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar; serbest tüketiciler, serbest olmayan tüketiciler ve son kaynak tedariki kapsamında elektrik tedarik eden tüketicilerden oluşur.

Çalışmamızın esas konusu olan perakende satış sözleşmelerinin tüketici olan tarafı yalnızca iki grup tüketiciyi kapsamaktadır. Bu gruplar, serbest olmayan tüketici ve son kaynak tedariki kapsamındaki tüketicilerdir.[266] Serbest tüketiciler ise elektrik enerjisini tedarik şirketleri ile yapacakları ikili anlaşmalar yoluyla tedarik edebilmektedir.

---

[262] **YILDIRIM DİNDAR**, s.74; **SİPAHİ,** s.60; **KOÇ**, s.90; **AYRANCI** (2010), s.217; **YAVUZ**, s.254; **TÜRKER,** s.27; **ÖZEL/KELEŞ**, s.562.
[263] Elektrik Piyasası Tarifeler Yönetmeliği, R.G: 22.08.2015, S.29453.
[264] Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ, R.G: 30.12.2015, S.29578.
[265] Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ m.5 hükmü; *"Perakende satış fiyatı, görevli tedarik şirketlerinin tarifesi düzenlemeye tabi tüketicilere yaptıkları enerji satışına ilişkin faaliyetlerini yürütebilmeleri için gerekli olan maliyetlerinden hareketle belirlenir. Bu kapsamda; perakende satış fiyatının belirlenmesinde, faaliyetin yürütülmesi için gerekli olan yatırım harcamalarına ilişkin amortisman giderleri, işletme giderleri, enerji maliyetleri ile faaliyetin sürdürülebilmesi için katlanılan diğer maliyetlerden ve maruz kalınan risklerden hareketle belirlenen brüt kâr marjı dikkate alınır."*
[266] **YALÇIN,** s.38; **YAVUZ,** s.252; **YILDIRIM DİNDAR,** s.58; **CEVLAN,** s.97.

2.2.1. Görevli Tedarik Şirketi

6446 sayılı EPK ve EPTHY'de yer alan tanımlara göre görevli tedarik şirketi, dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin hukuki ayrıştırması kapsamında kurulmuş, son kaynak tedariği yükümlüsü olarak Kurul tarafından yetkilendirilen şirketlere verilen isimdir. Görevli tedarik şirketleri 21 dağıtım bölgesinde hizmet vermektedir. Bu şirketler bulundukları bölgelerde elektrik enerjisinden faydalanmak isteyen serbest olmayan tüketiciler ve son kaynak tedariki kapsamında elektrik enerjisi tedarik eden tüketici gruplarına elektrik enerjisi tedarik etmektedir.

Elektrik piyasasında yer alan tedarik şirketleri yalnızca görevli tedarik şirketlerinden oluşmamaktadır. Bunlar dışında elektrik tedarik eden tedarikçiler bulunmaktadır. Tedarikçi, elektrik enerjisini sağlayan üretim şirketleri ve tedarik lisansı sahibi şirketlerdir.[267] Tedarik şirketleri ise, *"elektrik enerjisinin ve/veya kapasitesinin toptan ve/veya perakende satılması, ithalatı, ihracatı ve ticareti faaliyetleri ile iştigal edebilen tüzel kişiyi"* ifade etmektedir. Görüldüğü üzere tedarik şirketleri bir üst başlık olarak nitelendirilebilir. Görevli tedarik şirketleri ise bu tedarik şirketlerinden yalnızca bir grubu oluşturmaktadır ve perakende satış sözleşmesi kapsamında elektrik enerjisi tedarik etmeye yetkisi olan tek şirket olarak kabul edilmiştir.[268]

2.2.2. Tüketici

6446 sayılı EPK m.3'te tüketici terimi, elektrik enerjisini tedarik eden herkesi kapsayacak şekilde tanımlanmaktadır. Elektrik piyasası kapsamında, abonelik sözleşmesinin tarafı olan tüketici kavramının anlaşılabilir olması adına ilk olarak TKHK kapsamındaki tüketici terimi, devamında ise EPK ve ikincil mevzuattaki tüketici tanımının incelenmesi gerekmektedir.

2.2.2.1. TKHK Kapsamında Tüketici

Tüketicilerin korunması amacıyla çıkartılan ilk kanun 1995 tarihli 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun olarak karşımıza çıkmaktadır.[269] Bu kanuna göre

[267] EPK 3.madde.
[268] Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği m.34/6.
[269] 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, R.G: 08.03.1995, S:22221.

tüketici, bir mal veya hizmeti özel amaçlar için satın alan, kullanan ya da tüketen gerçek veya tüzel kişiyi kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Tanımda yer alan "özel amaçlar" ifadesinin belirsizlik yaratması uygulamada sorunlara yol açmıştır.[270] Bu sorunları çözmek ve gelişen sürece ayak uydurmak amaçlı 6502 sayılı TKHK yürürlüğe girmiştir. Yeni kanun ile birlikte tüketici terimi yeniden ele alınarak *"ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi"* şeklinde tanımlanmıştır.

Yeni tanıma göre TKHK kapsamında tüketici olarak nitelendirilebilmek için kişilerin işlem iradelerinde ticari veya mesleki amaçlar gütmeden hareket etmesi gerekmektedir. Bu noktada ticari veya mesleki amaçlar gütmeksizin gerçekleştirilen iş ve işlemlerin geniş yorumlanması gerekmekte olup örneğin kişisel gereksinimler veyahut tüketim ihtiyaçları nedeniyle yapılan işlemler tüketici tanımına dahil olmaktadır.[271] Fakat yapılan iş veya işlemlerin çift yönlü olması haline ilişkin olarak örneğin bir kişinin ticari ve mesleki amaçlar güttüğü iş yerinde hem iş hem de tüketim faaliyeti için işlem gerçekleştirmesinin TKHK kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, kişinin gerçekleştirdiği iş veya işlemler sonucu faydalanılan mal ya da hizmetin hangi kullanıma yönelik yapıldığına dair bir ayrıma gidilmesi söz konusu olamıyor ise burada sözleşme faaliyetinin bölünmesinden söz edilemeyeceği için işlemlerin tüketici faaliyeti olarak kabul edilmesi gerekmektedir.[272] Ağırlıklı olarak kabul edilen diğer görüşe göre ise, kişinin yaptığı iş veya işlemler bakımından yoğunlaştığı faaliyet alanına bakılması ve ona göre bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.[273] Örneğin bir kişi ticari ve mesleki amaçlar güttüğü iş yerinde mobil telefon abonelik sözleşmesi imzalamışsa ve bu telefonu aslında özel hayatında daha yoğun bir şekilde kullanıyor ama beraberinde iş için de kullanıyor ise bu durumda ağır bastığı faaliyet özel kullanım olacağı için bu kimse,TKHK kapsamında tüketici olarak nitelendirilecektir. Nitekim bu şekilde çift yönlü bir faaliyete dair Yargıtay vermiş olduğu bir kararda benzer şekilde hüküm kurmuştur.[274]

---

[270] **KARA, İlhan** (2015), Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Engin Yayınevi, Ankara, s.57.
[271] **KARAKAŞ**, s.9; **KAMA,** s.12; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA** s.84; **ERGİN**, s.64; **BAHTİYAR, Mehmet/ BİÇER, Levent** (2016) Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Cevdet Yavuz'a Armağan Özel Sayısı, C:22, S:3, s.400; **ÖZEL/ KELEŞ,** s.566.
[272] **KAMA**, s.13; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA**, s.95; **ERGİN**, s.69.
[273] **KAMA**, s.13; **ÇABRİ** (2016), s.64; **OZANOĞLU**, s.61; **AYDOĞDU** (2014b), s.62; **ERGİN**, s.70; **KOCA,** s.78; **SİPAHİ**, s.50-51; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.567; **TÜRKMEN**, s.82; **YILDIRIM DİNDAR**, s.63; **KOCA**, s.16; **AÇIKGÖZ**, s.39;
[274] Yargıtay 13. HD., E. 2009/4799, K. 2009/8756 T. 24.06.2009.

Tüketici olarak kabul edilebilmenin bir diğer şartı ise tanımdan da anlaşılacağı üzere, gerçek veya tüzel kişi olmaktır. Kanun lafzından TKHK kapsamında tüketici olabilmek için kişiler bakımından bir sınırlama yapılmadığı görülmektedir.[275] Bu sebeple hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler tüketici olabilecektir.[276] Ancak böyle geniş kapsamlı bir düzenlemede, özellikle tacirler açısından bir ayrım yapılmaması doktrinde farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bir ticari işletmeyi ilgilendiren tüm fiil ve işlemlerin ticari iş olarak kabul edileceği TTK'nın 3.maddesinde belirtilmiştir.[277] Devamında yer alan 19.maddede ise ticari iş karinesi düzenlenmiştir. Buna göre, bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Dolayısıyla tacirlerin iş ve eylemleri ticari iş olarak kabul edilir. Ancak gerçek kişi tacirler bakımından bir istisnai düzenleme yapılarak gerçek kişi tacirlerin işlem yapıldığı anda bu işlemin ticari işletmesiyle ilgili olmadığı hususunu karşı tarafa açıkça bildirmesi veya işlemin ticari iş sayılmasının mümkün olmadığı hallerde borçlarının ticari olmayacağı düzenlenmiştir. [278] Bu nedenle adi borç ilişkisi doğuran durumlarda gerçek kişi tacirler tüketici sıfatını kazanabilmektedir. [279]

Bu bağlamda doktrinde gerçek kişi tacirlere dair düzenlemelerden yola çıkılarak tüzel kişi tacirlere dair ileri sürülen görüşler arasından ağırlıklı olarak kabul edilen görüş,[280] tüzel kişi tacirlerin ticari iş karinesinde bir istisnaya tabi tutulmaması, yaptıkları iş ve işlemler açısından ticari faaliyetlerinin oldukça geniş kapsamlı olması, TTK uyarınca her işlerinin ticari iş olarak kabul edilmesi ve TKHK hükümlerinin zayıf tarafı koruyabilmek adına tüketiciye özgü hükümler getirmesi nedeniyle tüzel kişi tacirlerin TKHK kapsamında

---

[275] Avrupa Birliği düzenlemelerinde tüketicilerin yalnızca gerçek kişilerden olabileceği düzenlenmektedir. Detaylı bilgi için bkz; **ERGİN,** s.71; **EDİS,** s.11; **ÖZKAYA, Ayşe** (2011), Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketicinin Korunması Açısından Abonelik Sözleşmelerinin İncelenmesi (Bilişim Uzmanlığı Tezi), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, s.32.

[276] **BAL**, s.34; **SİPAHİ,** s.50; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.266; **TÜRKMEN**, s.82; **TİRYAKİ,** s.30; **YILDIRIM DİNDAR**, s.61.

[277] TTK m.3; *"Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir."*

[278] TTK m.19/1; *"gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır*."

[279] **YILDIRIM DİNDAR**, s.61; **ÜLGEN, Hüseyin/ TEOMAN, Ömer/ HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN, Abuzer/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, Füsun** (2006) Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, s.59-61.

[280] **YILDIRIM DİNDAR**, s.62; **OZANOĞLU**, s.81; **KARAKAŞ,** s.10; **KAMA,** s.15; **ERGİN,** s.74; **EDİS,** s.16; **DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR, Özlem** (2010), Avrupa Birliği Enerji Piyasalarında Tüketiciye İlişkin Değerlendirmeler ve Bu Düzenlemelerin Türk Enerji Mevzuatında Yansımaları (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.19**; BAHTİYAR/ BİÇER**, s.405; **ASLAN**, s.7; **BAL**, s.35; **ÜLGEN / TEOMAN/ HELVACI ve diğerleri**, s.65.

tüketici olarak kabul edilmemesi gerektiği yönündedir.[281] Yargıtay da bu görüşü destekler nitelikte vermiş olduğu çeşitli kararlarında tüzel kişi tacirlerin TKHK hükümleri kapsamı dışında tutulması gerektiğine vurgu yapmıştır.[282]

2.2.2.2. EPK Kapsamında Tüketici

Elektrik piyasasında tüketici teriminin TKHK'a göre daha geniş kapsamlı olarak değerlendirildiği görülmektedir. Burada yer alan tüketici kavramı, elektriği kendi kullanımı için herkesi kapsayacak şekilde tanımlanmıştır.[283] Dolayısıyla elektrik piyasasında tüketiciler, hem sadece kendi kullanımları için elektrik tedarik eden kişiler olabildiği gibi hem de ticarethane ve sanayi alanında elektrik enerjisi tedarik eden kişilerden oluşabilmektedir.

Elektrik piyasası mevzuatı olan EPK ve EPTHY incelendiğinde tüketicilerin, üç gruba ayrılarak ele alındığı görülmektedir. Bunlar; serbest tüketici, serbest olmayan tüketici ve son kaynak tedarikçisinden elektrik tedarik eden tüketiciden oluşmaktadır.[284]

Perakende satış sözleşmesi, görevli tedarik şirketi ile tüketici arasında imzalanan bir sözleşmedir. Bu sözleşmenin tarafı olabilen tüketiciler, EPTHY'nin 7.maddesinde belirtilmiştir. Burada yer alan düzenlemeye göre; düzenlemeye tabi tarifeden enerji alan/almak zorunda olan serbest olmayan tüketiciler ve ikili anlaşma tarafı olmasına rağmen ikili anlaşmanın herhangi bir nedenden sona ermesi sonucu yeniden ikili anlaşma yapamamış tüketiciler de perakende satış sözleşmesinin tüketici tarafını oluşturmaktadır. Bunun dışında kalan serbest tüketici grupları ise ikili anlaşmanın tarafı olabilme hakkına sahip bir diğer tüketici grubudur.

2.2.2.2.1. Serbest Tüketici

Serbest tüketici, EPK 3.maddesinin ilk fıkrasına göre, EPDK tarafından belirlenen elektrik enerji miktarından fazla tüketimde bulunan kişiler ve iletim sistemlerine doğrudan

---

[281] **YILDIRIM DİNDAR**, s.63-64; **EDİS**, s.15; **AYDOĞDU** (2014b), s.62; **DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR** (2010), s.19; Aksini savunan görüşler için bkz; **KAMA**, s.15; **BAL**, s.35-36; **ÇABRİ** (2016), s.57; **SİPAHİ**, s.51; **KOCA**, s.20; **TUFAİ,** s.5; **ERGİN**, s.76.

[282] YHGK T.11.10.2000 E.2000/19-1255 K.2000/1249; Yargıtay 19. HD T.05.07.2001 E.2001/1782 K.2001/5240.

[283] **ÇINAR,** s.352.

[284] EPTHY m.5; *"Tüketici; serbest tüketici, serbest olmayan tüketici ya da son kaynak tedariki kapsamındaki tüketici statüsünde elektrik enerjisi ve/veya kapasiteyi tedarikçilerden temin eder."*

bağlı olan veyahut OSB tüzel kişiliğine haiz olduğu için tedarikçisini seçme hakkına sahip gerçek veya tüzel kişilerden oluşmaktadır.[285]

Serbest tüketicileri diğer tüketici gruplarından ayıran en temel özellik, elektrik enerji tedarik edecekleri tedarikçileri kendilerinin tercih edebiliyor olmasıdır.[286] Kimlerin serbest tüketici olarak nitelendirileceği EPTHY'nin 6.maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre serbest tüketiciler, iletim sistemine doğrudan bağlı olan gerçek veya tüzel kişiler, organize sanayi bölgesi tüzel kişilikleri, bir önceki takvim yılında veya içinde bulunulan yılda serbest tüketici limitini aşan miktarda elektrik tüketilen kullanım yerinin kullanım hakkına sahip ya da kullanım hakkını edinen tüketicilerdir. Ayrıca elektrik tüketim miktarı tek sayaçla ölçülebilen kişilerin tükettikleri toplam enerji miktarı EPDK tarafından belirlenen limiti aşarsa bu kişiler de serbest tüketici olarak kabul edilebilecektir.[287]

Görüldüğü üzere bir tüketicinin serbest tüketici olarak kabul edilebilmesi için ya EPDK tarafından her yıl belirlenen tüketim miktarı üzerinde tüketim yapması ya iletim sistemine doğrudan bağlı olması ya da organize sanayi bölgeleri tüzel kişilerinden olması gerekmektedir. EPDK tarafından belirlenen limit, her sene başının ilk ayında resmi gazetede yayımlanmaktadır. [288] Limitlerin belirlenmesinde rekabetin gelişimi, ölçme-iletişim-kontrol alt yapısının yeterliliği, piyasa işletmecisinin işlem kapasitesi, piyasada serbestçe müzakere edilerek ikili anlaşmalara bağlanabilecek üretim kapasitesi ve TEİAŞ ve dağıtım lisans sahibi tüzel kişiler tarafından serbest tüketicilere ilişkin olarak sağlanan istatistiki bilgilerden faydalanılmaktadır.[289] 01/01/2024 tarih ve 12206 sayılı EPDK Kararı ile 2024 yılı için serbest tüketici limiti 950 kWh olarak belirlenmiştir.[290]

---

[285] EPK m.3/1-cc ve EPTHY m.4/1-çç hükümlerine göre serbest tüketici tanımı; *"Kurul tarafından belirlenen elektrik enerjisi miktarından daha fazla tüketimde bulunması veya iletim sistemine doğrudan bağlı olması veya organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini haiz olduğu için tedarikçisini seçme hakkına sahip gerçek veya tüzel kişiyi"* ifade eder.

[286] **YILDIRIM DİNDAR**, s.66; **AYRANCI** (2010), s.162; **SİPAHİ**, s.53; **YAVUZ**, s.171; **ARPACIK,** s.91; **YALÇIN**, s.41; **DALKA**, s.141; **ÇINAR**, s.354.

[287] EPTHY m.6/2; *"Elektrik enerjisi tüketimleri tek bir ortak sayaç ile ölçülebilen birden fazla gerçek ve/veya tüzel kişinin tükettiği toplam elektrik enerjisi miktarının serbest tüketici limitini geçmesi durumunda, bu kişilerin birlikte serbest tüketici niteliği kazandığı kabul edilir."*

[288] EPDK'nın bu görevi 4628 sayılı Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun m.5/6-b fıkrası ve EPTHY m.41 hükmünde belirtilmiş olup "Kurul" tarafından yerine getirilmektedir.

[289] EPTHY m.41'da belirleme yapılırken ele alınan ölçütlerden bahsedilmektedir.

[290] R.G: 25.11.2023 S:32380; 2021 yılı için belirlenen tutar 1.100 kWh, 2020 yılı için 1.400 kWh, 2019 yılı için 1.600 kWh, 2023 yılı için 1.000 kWh şeklinde olup giderek azalan bir limit miktarları belirlendiği görülmektedir.

2.2.2.2.2. Serbest Olmayan Tüketici

Serbest olmayan tüketici, EPTHY'nin 4. maddesinde elektrik enerjisini tedarik ederken tedarikçi şirketini seçme hakkına sahip olmayan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Bu kişiler elektrik enerjisi tedarik edebilmek için bulundukları dağıtım bölgelerindeki görevli tedarik şirketleri perakende satış sözleşmesi imzalaması gerekmektedir.[291]

Serbest olmayan tüketici grupları EPTHY m.7'ye göre kendi içlerinde üç gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, bir önceki takvim veya mevcut yıl içinde kullanmış olduğu elektrik enerji tüketim miktarı serbest tüketici limitini aşmayan tüketicilerdir. İkinci grup ise serbest tüketici olan ancak bir önceki takvim yılına ait toplam elektrik enerjisi tüketiminin cari takvim yılı için belirlenmiş serbest tüketici limitinin altında kalan tüketicilerden oluşur. Son grup ise ilk defa bağlantı anlaşması yapılmış kullanım yerinde elektrik enerjisi tüketen tüketicilerdir.

Görüldüğü üzere serbest olmayan tüketici grupları, EPDK'nın belirlediği tüketim bedel limiti sınırını geçemeyen tüketicilerden oluşmaktadır. Bu limit geçtiğimiz yıllara göre aşağı yönde eğilim göstermektedir. Bu durum zaman içerisinde serbest olmayan tüketici gruplarının azalmasına, serbest tüketicilerin ise artmasını sağlayacaktır. Böylelikle tedarikçisini seçen, müzakere edilerek daha düşük maliyetlerle elektrik enerjisi tedarik eden tüketiciler piyasada yaygınlaşacaktır.[292]

EPDK tarafından yayımlanan Elektrik Piyasası 2021 yılı piyasa gelişim raporunda[293] tüm tüketicilerin serbest tüketici niteliği kazanarak, dilediği tedarikçiden elektrik temini sağlaması için gerekli ortamın oluşturulmaya çalıştığından bahsedilmiştir. Bu sayede piyasada rekabetin daha etkin bir şekilde oluşarak gelişebilmesi sağlanabilecektir. Kanaatimizce yıllar içerisinde serbest tüketici limiti sıfırlanarak tüm tüketicilerin tedarikçisini seçebilmesine imkan tanınacaktır. Böylece serbest olmayan tüketicilerin

[291] **YALÇIN**, s.39; **YILDIRIM DİNDAR**, s.69; **ARPACIK**, s.92; **SİPAHİ,** s.53-54

[292] **CAN,** 329; **SERPEN, Alparslan** (2012), Türkiye Elektrik Sektöründe Serbest Piyasa Oluşumu İçin Tarife Politikaları, Enerji Piyasası Bülten, S:21, s.28; **AYRANCI** (2010), s.166; **YILDIRIM DİNDAR**, s.67; **YALÇIN,** s.76; **SİPAHİ,** s.38; **ARPACIK**, s.92; **YAVUZ**, s.174; **ASLAN/ ALTINAY/ AKÇAOĞLU ve diğerleri,** s.354.

[293]EPDK 2021 piyasa gelişim raporu, https://epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-0-102/yillik-rapor-elektrik-piyasasi-gelisim-raporlari,s.e.t.24.02.2023.

elektrik tedarik edebilmeleri için bölgelerindeki görevli tedarik şirketleri ile sözleşme yapma zorunluluğu ortadan kaldırılarak alternatif tedarik kaynağı hakkına sahip olabileceklerdir.[294]

2.2.2.2.3. Son Kaynak Tedarik Tarifesi Kapsamında Tüketici

Son kaynak tedariği, EPTHY 4.maddenin 1.fıkrasının ee bendinde tanımlandığı üzere, serbest tüketici niteliğine sahip olduğu halde elektrik enerjisini, son kaynak tedarikçisi olarak yetkilendirilen tedarik lisansı sahibi şirket dışında bir tedarikçiden temin etmeyen tüketicilere elektrik enerjisinin tedarik edilmesi anlamına gelmektedir. Bu tüketici grubu, elektrik enerjisini ikili anlaşma yoluyla tedarik ederken bir sebepten ötürü sözleşmesinin sona ermesi durumunda, elektrik enerjisinden mahrum kalmaması amacıyla getirilen bir düzenlemedir. Bu sayede ikili anlaşması sona erdiğinde görevli tedarik şirketi ile perakende satış sözleşmesi imzalayarak elektrik enerjisi tedarik etmeye devam edecektir.

Son kaynak tedariği adı verilen elektrik tedariği, herkesin elektrik enerjisine ihtiyacı olması ve bu ihtiyacını gideremeyen kimsenin kalmaması amacından hareketle ortaya çıkan bir düzenlemedir.[295] Benzer şekilde Avrupa Birliği uygulamalarında da elektrik enerjisinin evrensel hizmet statüsünde olması ve buna bağlı herkesin elektrik enerjisini tedarik edebilmesi için son kaynak tedarikçisi kavramının yer aldığı görülmektedir.[296]

Son kaynak tedariki kapsamında elektrik temin eden tüketicilere uygulanacak tarife EPDK tarafından belirlenmektedir. Bu kapsamda 2018'de "Son Kaynak Tedariki Tarifesinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ"[297] yayınlanmıştır. Tebliğde son kaynak tedarik tarifesinden faydalanacak tüketici grupları detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre EPDK tarafından sosyal ve ekonomik durumlar gözetilerek belirlenen miktar altında elektrik enerjisi tüketen gruplar düşük tüketimli tüketiciler; belirlenen miktara eşit veya yukarısında tüketim gösteren tüketiciler yüksek tüketimli tüketiciler olmak üzere ikiye ayrılmıştır.[298] 1 Ocak 2023 yılından itibaren geçerli olmak üzere EPDK tarafından belirlenen tüketim miktarı, mesken ve tarımsal tüketicileri için 100 milyon kWh/yıl, diğer tüketiciler bakımından ise 1 milyon kWh/yıl olacak şekilde belirlenmiştir.[299]

---

[294] **ARPACIK,** s.92-93; **AYRANCI** (2010), s.166; **YILDIRIM DİNDAR,** s.67; **SİPAHİ,** s.55
[295] **SİPAHİ,** s.57; **YAVUZ**, s.221; **YALÇIN**, s.44; **YILDIRIM DİNDAR,** s.69.
[296] **YALÇIN,** s.44; **YAVUZ, s**.261.
[297] Son Kaynak Tedariki Tarifesinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ, R.G: 20.01.2018 S:30307.
[298] Son Kaynak Tedariki Tarifesinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ, m.4/1-ı hükmü.
[299] EPDK'nın 27.10.2022 tarihli 11357 sayılı kararı, R.G:30.10.2022 S:31998

Son kaynak tedariki kapsamındaki tüketiciler uygulamada daha çok serbest tüketicilerin ikili anlaşma yoluyla elektrik enerjisi tedarik ederken, sözleşmenin herhangi bir nedenden ötürü sona ermesi durumunda yeni sözleşme yapıncaya kadarki süre zarfında elektrik enerjisinden faydalanması amacıyla perakende satış sözleşmesi yapması durumunda ortaya çıkmaktadır.

3. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI VE ŞEKLİ

3.1. Perakende Satış Sözleşmesinin Kurulması ve Şekli

3.1.1. Sözleşmenin Kurulması

Bir sözleşmenin kurulabilmesi için kural olarak tarafların sözleşmenin kurucu unsurları noktasında anlaşmaya varması gerekmektedir. Perakende satış sözleşmeleri açısından görevli tedarik şirketi ile tüketiciler, elektrik enerjisi tedariki noktasında karşılıklı taahhüt iradelerini ortaya koymalıdır. Bunun için de ilk olarak tüketiciler, görevli tedarik şirketlerine başvuruda bulunmalıdır.

Tüketiciler tarafından yapılan başvuru işlemi, onlar açısından elektrik enerji tedariği için teknik yeterliliğe sahip olup olunmadığının değerlendirilmesi bakımından bir nevi *"icap"* niteliğinde kabul edilmektedir.[300] Görevli tedarik şirketleri de incelemeyi yaptıktan sonra uygunluğa karar vererek perakende satış sözleşmesini tüketicilere sunarak *"yeni icap"* niteliğinde sözleşmenin kurulmasına yönelik iradelerini ortaya koymaktadır.[301]

Başvuruya ilişkin şartlar EPTHY m.21'de detaylı bir şekilde yer almaktadır. Burada yer alan düzenleme gereği, tüketicilerin görevli tedarik şirketlerine yazılı ya da kurumsal iletişim kanallarından veyahut e-Devlet yolu ile başvuruda bulunması gerekmektedir. Başvuru esnasında görevli tedarik şirketleri tarafından belirlenen bilgi ve belgeler[302] tüketiciler tarafından görevli tedarik şirketlerine sunulmaktadır. Verilen bilgilerin doğruluğuna dair bir şikayet var ise, görevli tedarik şirketi tüketiciye bildirimden itibaren 10 gün vererek beyanlarındaki belgelerin doğruluğunu kanıtlama imkanı sunmaktadır. Süre

[300] **YALÇIN**, s.51; **AKINCI, Şahin** (2017), Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Sayram Yayınları, Konya, s.66-67.
[301] **AKINCI,** s.67; **YALÇIN,** s.51.
[302] EPTHY m.21/3 hükmünde gerekli bilgi ve belgeler detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

sonunda bir bildirimde bulunulmamışsa gerçeğe aykırı beyanda bulunulduğu kabul edilerek sözleşmesi iptal edilmektedir.

EPTHY m.5 hükmüne göre tüketicilerin yer değişikliğine ilişkin başvuruda bulundukları esnada tedarikçisi veya tüketici grubu aynı olmak koşulu ile önceki kullanım yerlerine ait elektrik enerji tüketimine bağlı yükümlülükleri yerine getirmiş olması gerekir. Aksi durumda mevcut borcu bulunan tüketici, yer değişikliği için talepte bulunduğunda bu talebi olumlu karşılanmayacak, kendisinden öncelikle borcunu ödemesi talep edilecektir.

Perakende satış sözleşmeleri, standart olarak hazırlanan perakende satış sözleşmelerinin 27.maddesinde belirtildiği üzere, sözleşmenin imzalanması ile birlikte kurulmuş kabul edilir ve yürürlüğe girer. Bu tarihten itibaren tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülükleri başlamış olacaktır.

3.1.2. Sözleşmenin Şekli ve Şekle Aykırılık

Sözleşmede taraflar, irade beyanlarının ne şekilde ortaya konulacağına ilişkin belirleme yapabilmektedir. Nitekim bu husus TBK m.12'de; *"sözleşmelerin geçerliliği kanunda aksi öngörülmedikçe sürece hiçbir şekle bağlı değildir"* hükmü ile açıkça ortaya konmuştur. Dolayısıyla kanunda aksi öngörülmeyen durumlarda sözleşmeler şekle tabi kılınmamıştır.[303]

Bir sözleşmenin şekil şartının taraflarca belirlendiği sözleşmelerde TBK m.17 gereği şekle aykırı davranılması halinde söz konusu sözleşme iki tarafı da bağlamayacaktır. Aynı durum zorunlu şekil şartının kanun tarafından belirlendiği sözleşmelerde de geçerlidir. Dolayısıyla hem Kanun tarafından hem de taraflarca sözleşme bir şekil şartına bağlandığından şekle aykırı hareket edilirse sözleşme hüküm ve sonuç doğurmayacaktır.[304] Bu hükümsüzlük halinin ne tür bir yaptırım olduğu hususu doktrinde tartışmalıdır. Ağırlıklı olarak kabul edilen görüş, şekle aykırılığın yaptırımının TBK m.12/2 hükmünde açık bir şekilde belirtildiği üzere kesin hükümsüzlük olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir.[305]

[303] **EREN**, s.304; **OĞUZMAN/ÖZ**, s.152.
[304] **KOÇ,** s.93; **EDİS**, s.92; **OĞUZMAN/ÖZ**, s.151; **BAL**, s.91; **YILDIRIM DİNDAR**, s.79-80.
[305] **TUFAİ** s.34; **GÜMÜŞ,** s.36; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.152; **GÜÇLÜER,** s.22; **TÜRKER,** s.44; **KAMA,** s.56; **EDİS,** s.92; **ERGİN,** s.59; **KOÇ**, s.93; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.357; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.35; **BAL,** s.92.

Perakende satış sözleşmelerinin şekline ilişkin EPK ve EPTHY'de bir düzenleme bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla sözleşmenin şekle tabi kılınan bir sözleşme olmadığını söylemek mümkündür.[306] Bunun yanı sıra perakende satış sözleşmelerine TKHK kapsamındaki tüketicilerin taraf olduğu durumlarda ise söz konusu sözleşmenin adi yazılı şekle tabi kılındığı kabul edilmektedir.[307] Bu durumda TKHK hükümleri çerçevesinde sözleşmenin şekle aykırı olarak yapılması söz konusu olur ise kesin hükümsüzlük yerine esnek hükümsüzlük hükümlerinin uygulanması gerektiği ileri sürülmektedir.[308] Yani kesin hükümsüzlük halinde söz konusu olan, herkes tarafında ileri sürülme hali uygulanmamalı, hükümsüzlük sadece hükümle korunması amaçlanan kişi tarafından ileri sürülebilmelidir.[309] Kanaatimizce de TKHK'nun genel amacından yola çıktığımızda hükümlerin tüketicilerin korunmasına hizmet etmesi gerekmektedir.[310] Nitekim Kanun koyucu da benzer şekilde m.17, m.22 ve m.32 hükümlerinde geçersizlik halinin tüketici tarafından ileri sürülmesi gerektiği vurgusu yapmıştır. Bu sebeple ilgili hükümler abonelik sözleşmeleri açısından kıyasen dikkate alınmalıdır ve sadece tüketici tarafça ileri sürülebilmelidir.[311] O yüzden TBK m.12 hükmü ile birlikte değerlendirilerek esnek hükümsüzlük halinin varlığı kabul edilmelidir.

Perakende satış sözleşmelerinin bir şekil şartına tabi kılınmadığına en uygun örnek de fiili kullanım halidir. Fiili sözleşme durumunda kaçak elektrik tüketen tüketiciler görevli tedarik şirketleri ile sözleşme ilişkisi kurmaksızın elektrik enerjisinden fiilen faydalanırlar. Bu durum yasaya ve diğer düzenlemelere aykırı olsa da sonuçları ve uygulanacak mevzuat bakımından incelenen konu ile doğrudan alakalıdır. Şöyle ki; yazılı bir sözleşme olmaksızın elektrik enerjisinden faydalanan tüketiciler faydalandığı elektrik miktarınca ücret ödemekle yükümlüdür.[312] Perakende satış sözleşmeleri bakımından öngörülen bir şekil şartı bulunmadığından fiili sözleşme kapsamında elektrik enerjisi tüketen tüketiciler aslında

---

[306] **CEVLAN,** s.88; **YALÇIN,** s.53
[307] **YALÇIN,** s.53-54; **SİPAHİ**, s.63.
[308] Bu konuda detaylı bilgi için bkz; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU,** s.595; **KAMA**, s.56; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.35-36; **BAL**, s.94.
[309] **KAMA**, s.56; **AKBULUT, Pakize Ezgi** (2016), Borçlar Hukukunda Kesin Hükümsüzlük Yaptırımının Amaca Uygun Sınırlama Yöntemi ile Daraltılması, On İki. Levha Yayıncılık, İstanbul, s.68; **ERGÜNE, Mehmet Serkan/ KURŞUN, Ali Suphi** (2018), TBK m.27 İstanbul Şerhi, Türk Borçlar Kanunu Yürürlük Kanunu Cilt 1 Genel Hükümler, Vedat Yayıncılık, İstanbul, s.143; **KARA, İlhan** (2015), Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Ankara, s.105.
[310] **TÜRKER,** s.44; **KAMA**, s.56; **YILDIRIM DİNDAR**, s.81; **EDİS,** s.93; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.36; **AKBULUT**, s.70.
[311] **GÜÇLÜER,** s.22; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.357; **ÇABRİ,** s.866; **GÜMÜŞ**, s.36; **TÜRKER,** s.44; **KAMA,** s.56; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.35; **BAL,** s.94; **SİPAHİ,** s.66.
[312] **KILIÇOĞLU**, s.739; **EDİS**, s.40; **KAMA**, s.29-30; **OĞUZMAN/ÖZ,** s.54; **AYDINLI,** s.35.

elektrik enerjisi tüketerek sözleşme ilişkisi içerisine kendiliğinden dahil olmaktadır. Böylece sözleşme kapsamında yükümlülük (ücret ödeme) altına giren tüketicinin, sonradan sözleşmenin şeklen uygun olmadığı dolayısıyla tüketim borcu altına girmeyeceği gibi iddiaları şekil serbestisi olduğu için baştan hükümsüz kalacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ, TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

Genel hükümlerde yer alan sona erme sebepleri uygun düştüğü ölçüde perakende satış sözleşmeleri açısından da uygulanabilmektedir. Ayrıca perakende satış sözleşmelerinde öngörülen sona erme sebepleri ile de sözleşmenin sona erdirilmesi mümkün olacaktır.[313]

Niteliği gereği bu tür sözleşmeler sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerin bir türüdür. Bu nedenle perakende satış sözleşmelerinin sona erme halleri, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerin sona ermesi ile benzer nitelikte olacaktır.[314]

Sürekli borç ilişki doğuran sözleşmelerin sona ermesi geçmişe etkili değil geleceğe etkili olarak sonuç doğurmaktadır.[315] Bu durumun sonucu ise, sözleşmeyi sona erdirmeye yönelik irade beyanının fesih niteliği taşımasıdır.[316] Elektrik enerjisinin de fiziki özellikleri gereği ve sözleşmenin sürekli borç ilişkisi niteliği taşıması sözleşmenin geleceğe etkili sona erdirilmesine imkan tanımaktadır.

Perakende satış sözleşmelerinin sona erme halleri kendiliğinden ortaya çıkabileceği gibi hukuki işlem sonucunda da ortaya çıkabilmektedir. Tüketicinin talep etmesi, tarafların anlaşması, sözleşmeden veya kanundan kaynaklı haklı bir sebebin ortaya çıkması ya da bir imkansızlık halinin oluşması sonucu sözleşme ilişkisi her zaman sona erdirilebilmektedir.

---

[313] **BAL**, s.141; **AYRANCI** (2010), s.238; **YILDIRIM DİNDAR**, s.81; **SİPAHİ,** s.113.
[314] **ERGİN**, s.138; **AÇIKGÖZ,** s.522; **ÖKTEM ÇEVİK** (2008), s.83; **ÇAPRAK COŞKUN**, s.52.
[315] **AYRANCI** (2010), s.238; **YILDIRIM DİNDAR**, s.81; **BAL**, s.141; **SEROZAN**, **Rona** (2007), Sözleşmeden Dönme, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, s.169.
[316] **YALÇIN**, s.144-145; **EREN**, s.1289; **OĞUZMAN/ÖZ**, s.526; **SELİÇİ,** s.119.

1.1. Sözleşmenin Kendiliğinden Sona Ermesi

1.1.1. Ölüm Hali, Fiil Ehliyetinin Kaybı veya Kısıtlanması

Kural olarak bir borç ilişkisinde taraflardan birisinin ölümü, sözleşmeyi sona erdiren sebeplerden biri olarak kabul edilmemektedir.[317] Ölüm halinin gerçekleşmesi sonucu ölen kişinin mirasçıları sözleşme ilişkisini devam ettirebilmektedir. Bu durumun istinası, şahsa sıkı sıkıya bağlı bir edimin gerçekleşeceği inancıyla sözleşmenin kurulmuş olması durumudur. Böyle bir durumda kişinin ölümü ile birlikte sözleşme ilişkisi sona ermektedir.[318]

Perakende satış sözleşmelerine özgü düzenlemelerde veya abonelik sözleşmelerine ilişkin düzenlemelerde ölüm hali ile sözleşme ilişkisinin sona ereceğine dair bir hüküm yer almamaktadır. Bu nedenle tüketicilerin ölümü halinde sözleşmenin sona ereceğini söylemek mümkün değildir. Bu durumda tüketicinin mirasçılarının TMK m.599 gereği külli halefi olarak kabul edilmesi gerektiği ve sözleşmeyi devam ettireceği kabul edilmektedir.[319] Böylelikle sözleşmeden kaynaklı tüm hak ve yükümlülüklerin sahibi mirasçılar olmaktadır.[320] Şayet mirasçılar sözleşme ilişkisini sonlandırmak isterlerse ölüm hali sözleşmenin olağanüstü feshi için haklı sebep olarak değerlendirilebilecektir.[321]

Tüketicinin fiil ehliyetinin sınırlandırılması veya kaybı hallerinde perakende satış sözleşmesi kendiliğinden sona ermemektedir.[322] Zira borcun şahsa sıkı sıkıya bağlı olduğu bir sözleşme ilişkisinden söz edilmemektedir. Bu sebeple tüketicinin ölümü halinde uygulanan durum fiil ehliyetinin kaybı veya sınırlandırılması durumunda da uygulanabilir niteliktedir. Fakat doktrinde bir görüş, tüketicilerin fiil ehliyetinin mahkeme kararı ile sınırlandırıldığı durumlarda görevli tedarik şirketlerinin alacağını korumak amacıyla sözleşmeyi feshetme hakkına sahip olduğunu ileri sürmektedir.[323] Bu görüşe göre; özellikle karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde bir tarafın ifada güçsüzlüğe düşerek diğer

---

[317] **SİPAHİ,** s.114; **SELİÇİ**, s.81; **AÇIKGÖZ,** s.540; **ERGİN,** s.142; **YALÇIN**, s.138; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.63
[318] **YALÇIN**, s.138; **EREN** (2018), s.1288; **OĞUZMAN/ ÖZ,** s.538; **AKINCI**, s.294; **BAL**, s.144; **ERGİN**, s.142.
[319] **SİPAHİ**, s.114; **YALÇIN**, s.138; **SELİÇİ,** s.81; **AÇIKGÖZ,** s.540; **KOÇ**, s.163; **ERGİN**, s.143; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.116.
[320] **SİPAHİ,** s.114; **YAVUZ,** s.310; **GÜÇLÜER**, s.30; **ERGİN,** s.143; **KOÇ**, s.163; **YALÇIN,** s.138.
[321] **BAL**, s.145; **ERGİN,** s.143; **AÇIKGÖZ**, s.540.
[322] **SİPAHİ**, s.114-115; **BAL**, s.145; **ERGİN**, s.144; **AÇIKGÖZ**, s.541; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.64
[323] **ERGİN**, s.144;

tarafın hakkını tehlikeye atması söz konusu olur ise TBK m.98 gereği karşı tarafın ifayı güvence altına almak amacıyla güvence verilmesini talep etme, verilmez ise sözleşmeden dönme hakkı bulunmaktadır.[324]

Tüketicinin iflasına karar verilmesi, tasfiye memurunun atanması, tasfiyeyi gerektirir bir durumun ortaya çıkması veya acze düşülmesi hallerinde mali yükümlülükler saklı kalmak kaydıyla perakende satış sözleşmeleri kendiliğinden sona ermektedir.[325] Nitekim bu husus perakende satış sözleşmesi madde 18/4'te açık bir şekilde sözleşmenin sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir.[326]

1.1.2. Sürenin Sona Ermesi

Sözleşmeler belirli süreli kurulabileceği gibi belirsiz süreli olarak da kurulabilmektedir. Belirli bir süre için kurulan sözleşmeler sürenin bitmesiyle birlikte kendiliğinden sona ermektedir.[327] Kural olarak perakende satış sözleşmeleri, süreye bağlı yapılan sözleşme grubundan değildir. Bu nedenle sürenin sona ermesiyle sözleşmenin kendiliğinden sona erdiği haller bu sözleşmeler bakımından uygulama alanı bulmamaktadır.[328] Bu durumun tek istisnası, geçici kullanım yerleri için yapılan perakende satış sözleşmeleridir.

EPTHY m.24/1'e göre; *"Geçici kullanım amaçlı bağlantılar için yapılan perakende satış sözleşmeleri hariç olmak üzere, perakende satış sözleşmelerinde süre sınırı bulunmaz."* Söz konusu hükümden, yalnızca bu tür geçici kullanım hallerinde görevli tedarik şirketleri ile tüketicilerin yaptığı sözleşmelerde süre şartı eklenebildiği anlaşılmaktadır.

1.1.3. İmkansızlık Hali

İmkansızlık, sözleşme ilişkisinden doğan edimlerin maddi veya hukuki bir sebepten ötürü ifa edilemez hale gelmesi anlamına gelmektedir.[329] Perakende satış sözleşmesinin

---

[324] **ÇABRİ, Sezer** (2013), Karşılıklı Borç Yükleyen Sözleşmelerde İfa Güçsüzlüğü ve Buna Bağlanan Sonuçlar, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, İstanbul, s.433; **ERGİN,** s.144; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.371.
[325] **SİPAHİ,** s.115; **AYRANCI,** s.240; **KOÇ,** s.162; **YALÇIN**, s.139.
[326] **SİPAHİ,** s.115; **AYRANCI** (2010), s.240; **AÇIKGÖZ**, s.540; **ERGİN,** s.145; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.116.
[327] **KOÇ**, s.162; **AYRANCI** (2010), s.239; **YALÇIN,** s.136; **ERGİN**, s.138; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.60
[328] **AYRANCI** (2010), s.239; **YALÇIN**, s.136; **YILDIRIM DİNDAR**, s.81; **YAVUZ,** s.381.
[329] **SİPAHİ**, s.115; **YALÇIN**, s.139; **EREN** (2018), s.1509; **AKINCI,** s.226; **ERGİN,** s.170; **BAL**, s.145; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.60.

kendiliğinden sona ermesine neden olacak imkansızlık hali, sözleşme ilişkisi kurulduktan sonra ortaya çıkan imkansızlık olup uygulamada "ifa imkansızlığı" olarak isimlendirilmektedir. İfa imkansızlığı, sözleşmeden doğan borçların maddi veya hukuki bir sebepten ötürü devamlı ve kesin bir şekilde yerine getirilememesidir.[330] TBK m.136'da ifa imkansızlığı şu şekilde düzenlenmiştir; *"borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir sebeple imkansızlaşır ise borç ilişkisi sona erecektir."* Dolayısıyla bir borcun ifa edilmesinde ortaya çıkan imkansızlık halinin borçlunun kusuru olmaksızın ortaya çıkması gerekmektedir. Aksi takdirde borçlunun tazmin yükümlülüğü ortaya çıkacaktır.[331]

Perakende satış sözleşmelerinde tüketicinin sözleşmeden doğan borcu, tükettiği elektrik enerjisi miktarınca görevli tedarik şirketine bir ödemede bulunmasıdır. Yani tüketicinin borcu, bir paranın ifasıdır. Para borçlarında "nevi telef olmaz" prensibi[332] gereği edim imkansızlığından söz edilemeyeceğinden, tüketici açısından ifa imkansızlığı söz konusu olmamaktadır.[333] Bu nedenle ifa imkansızlığı görevli tedarik şirketlerinin edimlerinde ortaya çıkmaktadır.

İfa imkansızlığı, maddi bir imkansızlık olarak ortaya çıkabileceği gibi hukuki bir imkansızlık olarak da meydana gelebilmektedir.[334] Örneğin deprem bölgesinde elektrik enerjisi kalıcı bir şekilde tedarik edilemeyecek hale gelmiş ise maddi imkansızlıktan; görevli tedarik şirketlerinin elektrik enerjisi tedarik edebilmeleri için EPDK tarafından verilen lisansın bir sebepten ötürü sona ermesi, iptal edilmesi veyahut yenilenmemesi söz konusu olursa hukuki imkansızlıktan söz edilecektir.[335]

Maddi imkansızlığa sebep olan mücbir sebeplerin tanımına EPLY m.35/2'de de yer verildiği üzere, olaylardan etkilenen kişilerin her türlü özen ve dikkati göstermelerine ve gerekli önlemleri almalarına rağmen olayı önleyemeyecek durumda olması ve görevli tedarik şirketinin buna bağlı sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirememesi

---

[330] **ERGİN**, s.170; **ALTUNKAYA**, **Mehmet** (2005), Edimin Başlangıçtaki İmkansızlığı, 1. Baskı, Ankara, s.88-89; **ERCOŞKUN ŞENOL, Kübra** (2016) Borçlar Hukukunda Kısmi İmkansızlık, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, s.11-12; **ARAL,** Fahrettin (2011), Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa, Yetkin Yayınları, Ankara, s.69; **BAL,** s.145; **DURAL, Mustafa** (1976), Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkansızlık, Fakülteler Matbaası, İstanbul, s.7; **KOÇ**, s.164.

[331] **BAL**, s.147; **OĞUZMAN/ ÖZ,** s.558; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk**, s.117.

[332] **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.9 ve 557; **BAL**, s.149.

[333] **SİPAHİ,** s.115; **SELİÇİ,** s.92; **YAVUZ,** s.378; **ERGİN,** s.171; **EREN** (2018), s.1301; **OĞUZMAN/ ÖZ,** s.557; **YILDIZ, Mustafa Göktürk,** s.117; **KOÇ**, s.166; **YALÇIN**, s.140; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.63.

[334] **ERGİN**, s.170; **EREN** (2018), s.1299; **ALTUNKAYA** s.92; **ERCOŞKUN ŞENOL**, s.42; **SİPAHİ,** s.115; **YALÇIN**, s.140; **YAVUZ**, s.310.

[335] **YAVUZ,** s.378-379; **ERGİN**, s.170;

mücbir sebep olarak nitelendirilir. Düzenlemenin devamında da örnekleme yoluyla bazı mücbir sebep halleri sayılmıştır. Bunlar; doğal afet, salgın hastalık, savaş gibi sebeplerdir.

Perakende satış sözleşmesi m.46'da mücbir sebeplerin varlığı halinde görevli tedarik şirketlerinin yükümlülüklerini yerine getirmesinin mümkün olmayacağı, mücbir sebebin veya etkilerinin devam etmesi sebebiyle yerine getirilemeyen yükümlülüklerin askıya alınacağı düzenlenmiştir. Burada bahsi geçen mücbir sebep hallerinin kalıcı imkansızlığı meydana getirmemesi gerekmektedir, aksi takdirde kalıcı örneğin deprem, savaş gibi nedenler kalıcı bir şekilde elektrik tedarikine engel olursa sözleşme zaten kendiliğinden sona erecektir. O yüzden kanun maddesinde geçen mücbir sebepler ile kastedilen husus, geçici imkansızlık hali olarak kabul edilmektedir.[336] Bu nedenle geçici imkansızlık halleri sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi sonucunu doğurmamaktadır.[337]

Hukuki imkansızlık hallerinde sözleşmeden kaynaklı edimin ifa edilmesi emredici hukuk normu ile yasaklanmıştır ve bu nedenle ifa gerçekleşemediğinden sözleşme ilişkisi kendiliğinden sona ermektedir.[338] Bu türden imkansızlık görevli tedarik şirketinin lisansının herhangi bir sebepten son bulması, iptal edilmesi veyahut yenilenmemesi halinde ortaya çıkmaktadır. EPK m.4 uyarınca perakende satış faaliyeti, lisans almak koşuluyla yürütülebilen faaliyetlerdendir. Dolayısıyla lisans olmaksızın elektrik enerjisinin tedarik edilmesi hukuken mümkün olmamaktadır. Hukuki imkansızlık halini oluşturan bu türden durumların ortaya çıkması halinde görevli şirketin lisans kaybetme noktasında bir kusurunun bulunmaması gerekmektedir.[339] Kusuru olmaksızın lisansı ortadan kalkar ise TBK m.136'da belirtildiği üzere sözleşme kendiliğinden sona erecektir. Ancak görevli tedarik şirketlerinin kusurundan kaynaklı hukuki imkansızlık hali ortaya çıkmışsa bu durumda görevli tedarik şirketinin ortaya çıkan zararları tazmin yükümlülüğünün yanı sıra sözleşmeye aykırı hareket edilmesi nedeniyle de tüketiciler tarafından TBK m.112'ye dayanılarak sözleşmenin haklı nedenle feshi mümkün olacaktır.[340]

---

[336] **YALÇIN**, s.141-142; **YAVUZ**, s.379; **SİPAHİ,** s.116; **ERGİN,** s.171
[337] **ERGİN,** s.171; **AÇIKGÖZ**, s.543; **YAVUZ**, s.379; **YALÇIN**, s.141; **CEVLAN**, s.84
[338] **YALÇIN**, s.141; **EREN**, s.1062; **YAVUZ**, s.379; **KOÇ**, s.164; **ÖZÇELİK, Barış** (2014) Sözleşmeden Doğan Borçların İfasında İmkansızlık ve Sonuçları, AÜHFD, C:3, S:63, s.572; **CEVLAN**, s.81.
[339] **YILDIRIM DİNDAR**, s.85; **KOÇ**, s.165; **BAL**, s.147; **DURAL**, s.109; **SİPAHİ**, s.115; **ERGİN,** s.172.
[340] **YILDIRIM DİNDAR**, s.85; **SİPAHİ,** s.116; **AÇIKGÖZ**, s.545; **ERGİN**, s.171; **ERCOŞKUN ŞENOL,** s.268; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.457; **ARAL**, s.71; **BAL**, s.147; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.117; **CEVLAN**, s.81.

1.2. Sözleşmenin Hukuki Bir İşlemle Sona Ermesi

1.2.1. Sözleşmenin Feshi

Perakende satış sözleşmeleri sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme grubunda yer aldığı için sözleşmenin sona ermesi geçmişe değil geleceğe etkili hüküm ve sonuç doğurmaktadır.[341] Bu sebeple tarafların beyanları fesih niteliği taşımaktadır. Fesih, tarafların herhangi bir gerekçe göstermeksizin veya haklı bir sebebe dayanarak, sözleşmeyi sona erdirmeye yönelik varması gerekli tek taraflı bozucu yenilik doğuran irade beyanıdır.[342]

Sözleşmenin feshi iki şekilde mümkün olmaktadır. Eğer kişi sözleşmeyi herhangi bir sebep göstermeksizin sonlandırmak istiyor ise bu olağan fesih; ancak sözleşmenin sona erdirilmesi sözleşmeden kaynaklı veya kanundan kaynaklı haklı bir sebebe dayalı ise ve ileri süren taraf bu haklı sebebe dayanarak sözleşme ilişkisini devam ettiremeyecek ise olağanüstü fesih olarak kabul edilmektedir.[343] Olağan fesih halinde fesih beyanı belirli bir süre geçince sözleşme ilişkisini sonlandırırken olağanüstü fesih, fesih iradesinin kullanılmasıyla birlikte derhal sözleşme ilişkisini sona erdirmektedir.[344]

1.2.1.1. Olağan Fesih

Belirsiz süreli ve sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerde taraflardan birisi herhangi bir gerekçe göstermeksizin tek taraflı irade beyanı ile sözleşme ilişkisini feshedebilmektedir. Bu tür sona erdirme hali olağan fesih olarak nitelendirilmektedir.[345]

TKHK'nun abonelik sözleşmelerine ilişkin 52.maddesinin 4.fıkrasında ve Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliği (ASY) m.22'de tüketicilere kanundan kaynaklı olağan fesih hakkı tanındığı görülmektedir.[346] Burada yer alan düzenlemelere göre, tüketiciler belirsiz süreli veya süresi bir yıldan uzun sözleşmelerde istedikleri zaman herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sözleşmeyi feshetme hakkına sahiptirler. Benzer şekilde perakende satış sözleşmelerine ilişkin EPPSS m.18 ve EPTHY m.24'te tüketicilere

[341] **YAVUZ**, s.384; **SELİÇİ**, s.115; **SEROZAN,** s.121; **SİPAHİ,** s.116; **AÇIKGÖZ**, s.545; **ERGİN**, s.171.
[342] **KOÇ**, s.170; **EREN** (2018), s.1395; **ERGİN,** s.145; **SEROZAN**, s.115; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.440; **SELİÇİ,** s.115; **CEVLAN,** s.79; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.53; **BAL**, s.150
[343] **YAVUZ**, s.384; **EREN** (2018), s.1212; **SEROZAN,** s.121; **ERGİN**, s.139; **KOCA**, s.93.
[344] **AYRANCI** (2010), s.240; **GÜVEN**, s.152-153; **KOÇ**, s.170; **SEROZAN**, s.121; **YAVUZ**, s.384
[345] **SİPAHİ**, s.117; **SEROZAN**, s.115; **SELİÇİ**, s.132; **ERGİN**, s.146; **BAL**, s.155
[346] **ERGİN,** s.146; **SELİÇİ**, s.133; **ÇABRİ** (2013), s.879; **BAL**, s.155; **AÇIKGÖZ**, s.524.

herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin fesih hakkı tanınmıştır. EPTHY m.24/2 hükmüne göre, olağan fesih talebinde bulunmak isteyen tüketiciler görevli tedarik şirketlerinin kurumsal iletişim kanallarına veya e- Devlet vasıtasıyla, güvenli elektronik imza ile ya da yazılı olarak başvuruda bulunabilmektedir.

Olağan fesih hakkı, tüketicilere sözleşme ilişkisi içerisine girmeleri nedeniyle kanun tarafından tanınmış bir haktır. Bu hakkın karşı tarafa verilmemesi kanaatimizce tüketicilerin korunması ilkesi ile uyumlu bir düzenlemedir.[347] Çünkü belirsiz süreli yapılan sözleşmelerde hiçbir sebep göstermeksizin feshetme imkanının karşı tarafa verilmesi, tüketicilerin mağdur olmalarına sebep olabilecektir. Özellikle elektrik enerjisi gibi temel ihtiyacın karşılandığı perakende satış sözleşmelerinde görevli tedarik şirketlerine bu hakkın tanınacak olursa, tüketicileri elektrik enerjisinin her an kesilmesi ihtimali ile yaşamaya mecbur bırakacaktır.

1.2.1.2. Olağanüstü Fesih

Olağanüstü fesih, belirsiz süreli ve sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerde sözleşmeden kaynaklı veya kanundan kaynaklı haklı bir sebebe dayanılarak sözleşme ilişkisinin sona erdirilmesine yönelik irade beyanıdır.[348] Olağanüstü feshin özelliği feshin haklı sebebe dayandırılmış olmasıdır. İleri sürülen sebebin haklılığına ilişkin değerlendirme yapma yetkisi TMK 4.madde gereğince hakime aittir.[349]

Olağanüstü fesih halinin ortaya çıkabilmesi için taraflardan birisinin sözleşmeye duyduğu güvenin zedelenmesi gerekmektedir.[350] Ezcümle, bir tarafın sözleşme ilişkisinde dürüstlük kuralı ilkelerine aykırı hareket etmesi ve bunun neticesinde karşı tarafın artık sözleşme ilişkisini devam ettiremeyecek duruma gelmesi haklı sebeple sözleşmenin feshi için yeterlidir.[351]

EPTHY 24.maddesinin 7.fıkrasında, yönetmelikte belirtilen hallerin dışında sözleşmenin hangi durumlarda sona ereceğine ilişkin perakende satış sözleşmesine bakılması gerektiği belirtilmiştir. EPPSS'nin 18.maddesinde de sözleşmenin feshine dair

---

[347] **BAL**, s.156; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk**, s.120; **AÇIKGÖZ**, s.525.
[348] **SİPAHİ**, s.119; **EREN**, s.1290; **SELİÇİ,** s.156; **AÇIKGÖZ,** s.529; **YAVUZ**, s.384; **ERGİN**, s.139,156; **ERCOŞKUN ŞENOL**, s.193; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.55; **BAL**, s.157.
[349] **YAVUZ**, s.384; **SELİÇİ**, s.187; **SİPAHİ,** s.120; **ERGİN,** s.140; **ÇABRİ** (2016), s.151
[350] **AYRANCI** (2010), s.242-243; **YILDIRIM DİNDAR**, s.83; **KOÇ**, s.170; **SİPAHİ,** s.119; **KOCA**, s.95; **SELİÇİ,** s.156; **YALÇIN**, s.147; **ERGİN,** s.156-157;
[351] **ERGİN,** s.157; **SELİÇİ,** s.192; **ERCOŞKUN ŞENOL**, s.197; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.55; **BAL**, s.158; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk**, s.124.

geniş bir düzenleme yer almaktadır. İlgili maddenin 6, 7, 8 ve 10. fıkralarında olağanüstü fesih için bir takım haklı sebepler belirtilmiştir.[352] Bunlardan ilki, tüketicinin sözleşme kurulurken görevli tedarik şirketine sunmuş olduğu beyanlarda yanlış bilgi vermesidir. Eğer üçüncü bir kişi beyanların doğruluğuna ilişkin bir şikayette bulunmuş ve tüketici kendisine tanınan 10 iş günü içerisinde beyanların doğruluğunu kanıtlayamaz ise görevli tedarik şirketlerince sözleşmenin haklı sebeple feshi mümkündür.

İkinci bir durum ise, tüketicinin faturayı ödememesi halinde görevli tedarik şirketi tarafından sözleşmenin haklı nedenle feshedilebilmesidir. Tüketiciler kullandıkları elektrik enerji miktarına denk gelen borcu ödeme noktasında temerrüde düşerse görevli tedarik şirketleri ihtarda bulunmaktadır. Bu ihtar neticesinde tanınan süre zarfında borç ödenmez veya geçerli bir ödeme taahhüdünde bulunulmazsa tüketicinin elektrik enerjisi kesilmektedir. Tüketici kesintiden itibaren 30 gün içerisinde birikmiş borçlarını gecikme zamlarıyla birlikte peşin ödemezse veya ödemeyi taahhüt etmezse görevli tedarik şirketi tüketicinin tüm borçlarını güvence bedelinden mahsup etmektedir. Borç miktarı güvence bedelinden yüksek ise bu durumda tüketiciye ödemede bulunması için 15 günlük süre ek süre daha tanınmaktadır. Bu süre sonunda da bedeli ödemez veya ödeme taahhüdünde bulunmaz ise görevli tedarik şirketi sözleşmeyi haklı nedenle feshedebilmektedir.[353]

Üçüncü bir durum ise daha genel düzenlenen EPPSS m.18/8 hükmüdür. Yer alan düzenlemeye göre, bir taraf sözleşme hükümlerini ihlal ederse bu ihlalin sona erdirilmesi için 15 gün süre verilmesine ilişkin yazılı ihtar yapılması gerekmektedir. Süre sonunda henüz ihlal giderilmemiş olursa karşı taraf haklı sebebe dayanarak sözleşmeyi feshedebilmektedir.[354]

Bir diğer fesih sebebi, sözleşmesi mevcut olan kullanım yerine dair farklı bir kişi başvuruda bulunur ve burada kullanım hakkının olduğunu ispatlarsa görevli tedarik şirketi önceki kullanım yeri sahibi ile yaptığı sözleşmeyi mali haklarını saklı tutarak haklı nedenle feshedebilmektedir.[355]

[352] EPTHY m.18 ilgili hükümler.
[353] **SİPAHİ,** s.120; **YALÇIN**, s.148; **SELİÇİ,** s.132; **ERGİN,** s.146; **YILDIZ,** s.124; **YILDIRIM DİNDAR,** s.84; **AYRANCI,** s.243.
[354] **AYRANCI** (2010), s.243.
[355] EPPSS m.18/10 hükmü.

1.2.2. Tarafların Anlaşması

Sözleşmenin kurulmasında etkili olan taraf iradeleri, sözleşmenin sona ermesi noktasında da kendisini göstermektedir. Taraflar sözleşme ilişkisini karşılıklı anlaşarak "ikale (bozma) anlaşması" yoluyla sona erdirebilmektedir.[356] TBK hükümlerinde ikale anlaşmasına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak tarafların sözleşme özgürlüğü çerçevesinde sözleşme ilişkisini sona erdirmek için yeni bir sözleşme yapabilecekleri kabul edilmektedir.[357]

İkale anlaşmaları kural olarak bir şekil şartına tabi tutulmamaktadır. Ancak doktrinde kabul edilen görüşe göre sözleşmenin kurulurken tabi olduğu şekil şartı sözleşmenin sona ermesinde de aynen geçerli olmalıdır.[358] İkale anlaşmaları ile sözleşme geçmişse etkili olacak şekilde sona ermektedir.[359] Perakende satış sözleşmeleri bakımından, sözleşmenin sürekli borç ilişkisi doğurması ve elektrik enerjisinin fiziki durumu gereğince ikale anlaşmaları geleceğe etkili olarak hüküm ve sonuç doğurmaktadır.[360]

2. TARAFLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde sözleşmenin kurulmasından sona ermesine kadar hatta bazı hallerde sona erdikten sonra dahi her iki tarafın yerine getirmesi gereken yükümlülükler ve sahip oldukları haklar bulunmaktadır.[361]

Perakende satış sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdir. Görevli tedarik şirketlerinin edimleri aynı zamanda tüketicilerin haklarını oluşturacağından çalışmamızın üçüncü bölümünde bu haklar ve edimler tekrara düşmemek adına tek konu başlığı altında ele alınmıştır.

---

[356] **SİPAHİ,** s.116; **KOÇ**, s.169; **YALÇIN,** s.143; **SELİÇİ,** s.104; **AKINCI**, s.292; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.427; **YAVUZ**, s.383; **ERGİN**, s.168; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk**, s.120; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.52

[357] **ERGİN**, s.168; **GÜNAY**, Cevdet İlhan (2009), İkale Sözleşmesi, Çimento İşveren Dergisi, C:23, S:5, İstanbul, s.6; **KOÇ,** s.169; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.52.

[358] **ERGİN,** s.150; **GÜNAY**, s.15; **SELİÇİ,** s.108; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.132

[359] **GÜNAY**, s.19; **ERGİN,** s.169; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.52

[360] **ERGİN**, s.169; **AÇIKGÖZ,** s.522; **SELİÇİ,** s.107; **ERCOŞKUN ŞENOL**, s.167; **YILDIZ**, **Mustafa Göktürk,** s.120; **YAVUZ**, s.383; **ÇAPRAK COŞKUN,** s.52; **YILDIRIM DİNDAR**, s.81

[361] **EREN**, s.30; **OĞUZMAN/ÖZ**, s.4.

2.1. Görevli Tedarik Şirketinin Hak ve Yükümlülükleri

2.1.1. Güvence Bedeli Talep Etme Hakkı

Elektrik enerjisinden faydalanmak isteyen tüketiciler ilk olarak görevli tedarik şirketine başvuruda bulunurlar. Sözleşme ilişkisi kurulduktan sonra tüketiciler, ihtiyaçları doğrultusunda belirli bir tüketim gerçekleştirir. Tüketime karşılık gelen borç miktarına dair fatura, tüketiciye gönderildiği vakit tüketicinin sözleşmeden doğan asli edim yükümlülüğü ortaya çıkmaktadır.[362] Bu asli edim, ücret ödeme yükümlülüğüdür. Bu edim yükümlülüğünün tüketiciler tarafından yerine getirilmeme riski her sözleşme ilişkisinde olduğu gibi perakende satış sözleşmelerinde de söz konusu olmaktadır.

Bu türden bir riskin güvence altına alınması amacıyla tüketicilerle sözleşme ilişkisi kurulduğu esnada güvence bedeli talep edilmektedir. EPTHY 25.maddesinde de bu husus düzenleme altına alınmıştır. Buna göre; tüketicilerin kullanım yerinin değişmesi, sözleşmenin feshi veya sona ermesi gibi durumlarda tüketicilerin faturalarını ödememesi durumunda borca mahsup etmek amacıyla görevli tedarik şirketleri güvence bedeli talep etmektedir. Bu bedelin amacı, sözleşmeden doğan borcun ifasını güvence altına almaktır.[363]

Görevli tedarik şirketleri tarafından talep edilebilecek güvence bedelleri, her yıl TÜİK tarafından yayımlanan TÜFE değişim oranı dikkate alınarak her yıl EPDK kararıyla tespit edilmektedir. EPTHY m.26/4 gereği, EPDK bu bedelleri tespit ederken her bölgenin durumunu dikkate alarak farklı belirlemelerde bulunma hakkına sahiptir.

Tüketicilerin güvence bedelini nakit olarak tek seferde veya iki eşit taksit halinde ödeme imkanı bulunmaktadır.[364] Bunun yanı sıra mesken tüketicilerin dışında kalan tüketiciler, bu bedeli nakit yerine süresiz ve kesin banka teminat mektubu olarak verebilmektedir.

Perakende satış sözleşmesi m.18/11 hükmü gereği, görevli tedarik şirketleri güvence bedellerini saklamakla ve sözleşme ilişkisinin bir şekilde sona ermesi halinde tüketicilere

[362] **YILDIRIM DİNDAR**, s.133; **YALÇIN,** s.122; **SİPAHİ,** s.104.
[363] **SİPAHİ**, s.104; **YALÇIN**, s.117; **YILDIRIM DİNDAR**, s.133; **AYRANCI** (2010), s.185; **YAVUZ,** s.307; **KOÇ**, s.120.
[364] EPTHY 27.maddesi.

güncellenmiş değerlerine göre[365] sözleşmenin sona erme tarihinden itibaren en geç 5 iş günü içerisinde iade etmekle yükümlü kılınmıştır.[366] Bu iade, tüketicilerin talep ettikleri hesaba eft-havale veya nakit olarak geri ödeme şeklinde yapılmaktadır.

2.1.2. Elektrik Enerjisini Tedarik Etme Yükümlülüğü

Perakende satış sözleşmelerinde görevli tedarik şirketlerinin asli edim yükümlülüklerinden en önemlisi elektrik enerjisi tedarik etme yükümlülüğüdür. Bu yükümlülüğün içeriği ise Elektrik Piyasası Kanunu'nun ilk maddesinde yer alan "Kanunun Amacı" başlığında düzenleme altına alınmıştır. Burada yer alan düzenleme gereği, elektrik enerjisi tüketicilere yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde sunulmalıdır. Dolayısıyla görevli tedarik şirketleri söz konusu yükümlülüğü yerine getirirken yeterli, sürekli ve belirli bir kalitede elektrik enerjisi tedarik etmeye özen göstermelidir.[367]

Elektrik enerjisinin belirli bir kalite ve standartlarda sunulmasına dair 21 Aralık 2012 tarihinde Elektrik Dağıtımı ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliği çıkartılmıştır.[368] Ardından bu Yönetmelik yapılan yeni düzenlemeler sonucu yürürlükten kaldırılmış, yerine gelişmelere paralel düzenlenen Elektrik Piyasasında Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerine İlişkin Kalite Yönetmeliği kabul edilmiştir.[369] Bu yönetmelikte hizmet kalitesi tedarik kalitesinin sürekliliği, ticari kalite ve teknik kalite olmak üzere üç grupta sınıflandırılmıştır.

Yönetmeliğe göre dağıtım faaliyeti kalitesinden dağıtım şirketleri, perakende satış faaliyetinin kalitesinden ise görevli tedarik şirketleri sorumlu olmaktadır. Görevli tedarik şirketlerinin yerine getirmesi gereken kalite standartları ticari kalite ise sınırlandırılmıştır. Ticari kalite, perakende satış faaliyeti kapsamında elektrik enerjisi ve/veya kapasite satın

---

[365] Güvence bedelinin güncellenmesine ilişkin EPTHY m.29'da yer alan düzenleme gereği, güncelleme oranında alınan bedel güncellenmektedir. Bu oran hesaplanırken, başlangıç endeksi olarak sözleşmenin başladığı aydan iki ay önceki ay için TÜİK tarafından açıklanan TÜFE, sonlandırma endeksi olarak ise sözleşmenin feshedildiği, sona erdiği veya ön ödemeli sayacın takıldığı günün içinde bulunduğu aydan iki önceki aya ilişkin TÜİK tarafından açıklanmış TÜFE dikkate alınmaktadır.

[366] **SİPAHİ,** s.105; **YALÇIN**, s.118; EPTHY m.29.

[367] **YILDIRIM DİNDAR,** s.104-105; **SİPAHİ,** s.92; **BAL,** s.109; **DALKA,** s.146; **ERGİN,** s.86; **CEVLAN,** s.107; **YAVUZ,** s.254; **AYRANCI** (2010), s.173; **KOÇ,** s.99; **YALÇIN,** s.95; **TUFAİ**, s.54; **TÜRKER**, s.49; **KARA**, s.1088; **EDİS,** s.129.

[368] Elektrik Dağıtımı ve Perakende Satışına İlişkin Hizmet Kalitesi Yönetmeliği, R.G.S:28504

[369] Elektrik Piyasasında Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerine İlişkin Kalite Yönetmeliği, R.G T.29.12.2020 S:31349

alan tüketicilere verilen hizmetlerin bu Yönetmelikle belirlenen asgari standartları karşılayabilme kapasitesi anlamına gelmektedir.[370] Ticari kalitenin belirlenmesinde Yönetmelik ekinde yer alan Tabloda asgari performans standartları belirlenmiştir. Buna göre; *"tüketici hizmetleri merkezi tarafından kaydedilen başvuruların sonuçlandırılarak tüketicinin talebine uygun olarak yazılı ya da kalıcı veri saklayıcısıyla bildirilmesi, ödemeye ilişkin ikinci bildirimin tüketiciye gönderilmesi, zamanında ödenmeyen borçlar nedeniyle yasal takibin başlatılması, usulüne uygun başvuruda bulunulan perakende satış sözleşmelerinin aynı gün kurulması"* gibi bazı kriterler ticari kaliteyi ortaya koymaktadır.

Dağıtım şirketleri tarafından yerine getirilmesi gerekli kalite standartları, tedarik sürekliliği kalitesi, ticari kalite ve teknik kaliteden oluşmaktadır. Tedarik sürekliliği kalitesi ile kastedilen şey, elektrik enerjisinin maliyetinin uygun bir şekilde, asgari kesinti süresi ve sıklığı ile tüketicilere sunulabilmesidir.[371] Dolayısıyla uygulamada da sıklıkla karşılaşılan ani elektrik kesintileri nedeniyle tüketicilerin uğradıkları zararın giderilmesi dağıtım şirketleri tarafından yapılmaktadır.

Teknik kalite ise kullanıcıların elektrik enerjisi taleplerinin gerilimin frekansı, genliği, dalga şekli ve üç faz simetrisi açısından ulusal ve uluslararası standartlar ile ilgili mevzuatta belirlenen değişim sınırları içerisinde kesintisiz karşılanabilme kapasitesidir.[372] Teknik kalite sağlanırken değişim sınırları çerçevesinde yaşanan kesintiler muhtemel bir durum olarak kabul edilmekte ve bu sebeple dağıtım şirketlerinden tazminat talep edilememektedir.

Dağıtım şirketleri tarafından sunulan kalite standartlarından kaynaklı tüketicilerin teçhizatlarında bir zarar meydana gelmiş ise tüketiciler zararın ortaya çıktığı tarihten itibaren 30 (otuz) gün içerisinde dağıtım şirketine talepte bulunabilme hakkına sahiptir.[373] Dağıtım şirketleri de hasarın niteliği, kullanıcı tesisinin durumu, dağıtım sisteminde meydana gelen kesinti, arıza, gerilim dalgalanması gibi hususlara ilişkin teknik incelemede bulunur ve eğer

---

[370] Yönetmelik m.38; *"Perakende satış faaliyetinin ticari kalitesi, perakende satış sözleşmesi ile elektrik enerjisi ve/veya kapasite satın alan tüketicilere, perakende satış faaliyeti kapsamında verilen hizmetlerin bu Yönetmelikle belirlenen asgari standartları karşılayabilme kapasitesidir."*

[371] Yönetmelik m.7; *"Tedarik sürekliliği kalitesi, dağıtım sistemi kullanıcılarına düşük maliyetle ve mümkün olan asgari kesinti süresi ve sıklığı ile elektrik enerjisi sunabilme kapasitesidir"*

[372]Yönetmelik m.25; *"Teknik kalite, kullanıcıların elektrik enerjisi talebinin; gerilimin frekansı, genliği, dalga şekli ve üç faz simetrisi açısından ulusal ve uluslararası standartlar ile ilgili mevzuatta belirlenen değişim sınırları içerisinde kesintisiz karşılanabilme kapasitesidir."*

[373]Yönetmelik m.26; *"Kullanıcı, elektrik dağıtım sisteminden kaynaklanan kalite sorunları nedeniyle teçhizatında oluşan hasara ilişkin zararın tazmini için zararın ortaya çıktığı tarihten itibaren 30 (otuz) gün içerisinde dağıtım şirketine talepte bulunur."*

hasar dağıtım şirketlerinden kaynaklanmış ise şirket tarafından onarım gerçekleştirilir veya onarım için gerekli fatura tutarı ödenmektedir.

Hem görevli tedarik şirketlerinin hem de dağıtım şirketlerinin gerekli kalite standartlarını sağlayamaması durumunda tüketicilere karşı sorumlu olduğu tazminat yükümlülüğünün istisnası, mücbir sebeplerdir.[374] Mücbir sebepler, Yönetmelik m.10/2-b'de şu şekilde belirtilmektedir; *"doğal afetler ve salgın hastalıklar, savaş, nükleer ve kimyasal serpintiler, seferberlik halleri, halk ayaklanmaları, saldırı, terör hareketleri ve sabotajlar, grev, lokavt veya diğer memur ve işçi hareketlerinden kaynaklanan kesintiler ile iletim şirketi tarafından gerekli özen ve dikkatin gösterilmiş olmasına ve tüm önlemlerin alınmış olmasına rağmen önlenemeyecek, kaçınılamayacak veya giderilemeyecek mahiyette olduğu ve iletim şirketinin yükümlülüklerini yerine getirmesini engellediği gerekçesiyle iletim şirketinin başvurusu üzerine Kurul tarafından mücbir sebep olarak kabul edilen kesintilerin sebebi "mücbir sebep" olarak belirtilir." Mücbir sebep hallerinden ötürü tazminat yükümlülüğünden kurtulabilmek için* EPDK'ya bildirimde bulunması gerekmektedir. Mücbir sebeplerin varlığına bağlı somut olay takdiri EPDK'nın kararına bağlıdır, şirketler bu yönde inisiyatif kullanamamaktadır.[375] EPDK karar verene kadar bu yönde bir tazminat talebi olmuş ise bekletilmektedir.

Bu kapsamda görevli tedarik şirketlerinin perakende satış sözleşmesi kapsamında ortaya çıkan yükümlülüğü her ne kadar elektrik enerjisini tedarik etmek olsa da elektrik enerjisinin kesintisiz, sürekli ve belirli bir kalitede sunulması aslında dağıtım şirketlerine yüklenmiş bir yükümlülük olarak kabul edilebilecektir.[376]

2.1.3. Sözleşme Yapma Yükümlülüğü

Sözleşme özgürlüğü kanunda öngörülen sınırlar çerçevesinde sözleşme yapma, sözleşmenin tarafını belirleme, sözleşmeyi ortadan kaldırma, şekil serbestisi, tipini belirleme gibi çeşitli özgürlükleri barındırmaktadır.[377] Bu sebeple bir kimsenin sözleşme yapmak için zorlanması mümkün olamayacağı gibi sözleşme yapma iradesine de engel olunamamaktadır.

---

[374] **YILDIRIM DİNDAR**, s.105; **YALÇIN**, s.97; **AYRANCI** (2010), s.175
[375] **YILDIRIM DİNDAR**, s.107.
[376] **YALÇIN,** s.99; **AKINCI,** s.241; **SİPAHİ**, s.93; **YILDIRIM DİNDAR**, s.105-106; **KOÇ**, s.100-101.
[377] **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.20; **ALTAN, Alparslan** (2004), Enerji Sağlama Sözleşmeleri Bakımından Sözleşme Özgürlüğü ve Sözleşme Yapma Zorunluluğu İlkelerinin Uygulanması, Ankara Barosu Dergisi, S:4, Ankara, s.61; **ERGİN,** s.109; **ARAL/ AYRANCI,** s.54; **TANDOĞAN,** s.9; **ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA,** s.11; **EDİS**, s.168-169

Ancak sözleşmede mal veya hizmeti sağlayan tarafın piyasada hakim konumda bulunması ve özellikle mal veya hizmetin zaruri bir ihtiyaç niteliğinde olması gibi sebepler sözleşme özgürlüğü ilkesine istisna getirebilmektedir. Bu istisnai durumlar TBK m.26'da belirtildiği gibi "*kanunun çizdiği sınırlar*" ile mümkün kılındığından Kanundan veya sözleşme ilişkisinden ya da TMK m.2'de düzenlenen dürüstlük kuralından kaynaklı ortaya çıkabilmektedir.[378]

Sözleşme yapma zorunluluğunun kanundan kaynaklandığı haller özellikle sözleşmenin konusunu oluşturan mal veya hizmetin halka arzının gerektiği, örneğin tekel niteliğinde olan elektrik, su, doğalgaz gibi hayati ihtiyaçların tedarik edildiği sözleşmelerde görülebilmektedir.[379] Zira sosyal devlet ilkesinin bir sonucu olarak o mal veya hizmetten faydalanılması herkes için önem arz etmektedir. Bu nedenle de başvuruda bulunan herkesle sözleşme ilişkisinin kurulması gerekmektedir.[380] Bu tür sözleşmeler genellikle iltihaki sözleşmeler şeklinde düzenlenmektedir.

Perakende satış sözleşmeleri iltihaki sözleşme grubu içerisinde yer almaktadır. Sözleşmenin konusunu oluşturan elektrik enerjisi tedariki, bölgelerinde görevli tek bir şirket tarafından tedarik edildiği için görevli tedarik şirketleri kendilerine başvuruda bulunan herkes ile sözleşme yapma yükümlülüğü altındadır.[381] Nitekim EPLY m.34'te, görevli tedarik şirketlerinin kendisine başvuran kişilere elektrik enerjisi satışı yapmakla yükümlü olduğu belirtilerek düzenleme altına alınmıştır. Dolayısıyla görevli tedarik şirketleri, serbest olmayan tüketiciler ve son kaynak tedariki kapsamında kalan tüketiciler ile sözleşme yapmaktan kaçınamamaktadır. Aksi durumda tüketicilerin ifa davası açarak sözleşme yapılmasını talep etme hakları bulunmaktadır.[382]

---

[378] **YAVUZ,** s.151; **YILDIRIM DİNDAR**, s.77; **KILIÇOĞLU** (2013), s.76; **ERGİN,** s.110; **DALKA,** s.24; **YILDIZ**, **İstemi,** s.25; **AYRANCI**, s.256; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.146

[379] **KILIÇOĞLU** (2013), s.76; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.144; **TANDOĞDAN,** s.10; **ALTAN**, s.69; **YILDIRIM DİNDAR**, s.77-78; **AYRANCI** (2010), s.256-257; **EDİS**, s.171; **ERGİN**, s.109; **SİPAHİ,** s.92; **YALÇIN**, s.96-97; **BAL**, s.131; **YAVUZ**, s.161.

[380] Yargıtay yerleşik içtihatlarında bu türden mal veya hizmet tedarik eden kişilerin, başvuranlar ile sözleşme yapma zorunluluğu olduğu kabul edilmektedir; Yargıtay 13. HD. T.12.12.2006 E: 2006/11648 K. 2006/ 16248; Yargıtay 4. HD. T.06.12.1974 E.1973/6285 K.1974/16590; Yargıtay 13. HD. T.24.5.2004 E.2003/17444 K. 2004/7862; Yargıtay 4. HD. T.17.06.1982 E.1982/5688 K.1982/6311; Yargıtay HGK T. 05.03.2003 E.2003/13-139 K.2003/142; Yargıtay 13. HD. T.18.03.1996 E.1996/1734 K.1996/2495.

[381] **BAL**, s.130; **OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami** (2019) Medeni Hukuk, 25. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, s.306; **ALTAŞ**, s.158; **AÇIKGÖZ**, s.162

[382] **AYRANCI** (2010), s.234; **EREN**, s.317; YILDIRIM DİNDAR, s.78.

2.1.4. Bilgilendirme ve Bildirimde Bulunma Yükümlülüğü

Görevli tedarik şirketlerinin önemli bir diğer yükümlülüğü, tüketicileri bilgilendirme ve gerekli bildirimlerde bulunma yükümlülüğüdür.[383] Bu yükümlülük hem perakende satış sözleşmesinde hem de EPTHY'de detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Yer alan düzenlemelerden ilki, görevli tedarik şirketlerinin sözleşme imzalandıktan sonra aslının aynıdır ibaresiyle sözleşmenin onaylanmış suretinin imza altına alınarak tüketiciye verilmesi hususudur. Bu husus tüketicilerin kimi zaman hızlı bir şekilde imzalamak zorunda kaldıkları, uzun bir şekilde hazırlanmış iltihaki sözleşme niteliğinde olan perakende satış sözleşmelerinin bir örneğinin tüketicilere verilerek görevli tedarik şirketlerince bilgilendirmenin somut bir şekilde yapıldığının ispatı niteliğindedir. Bilgilendirmenin yapıldığına dair ispat yükü görevli tedarik şirketlerine aittir. Şirketler sözleşmeleri imzaladıktan sonra aslını kendi uhdelerinde tutmakta, aslı gibidir örneğini tüketicilere vermektedir.

Bir diğer düzenleme ise EPTHY m.56'da "*Tüketicilerin Bilgilendirmesi ile Tüketici Hakları ve Zararların Tazmini"* kısmında düzenlenmiştir. Buna göre görevli tedarik şirketleri, tüketicilere hizmet alımı noktasında her türlü bilgilendirmeyi yapmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük genel olarak tüketici hizmetleri merkezleri aracılığıyla telefon vasıtasıyla yapılmaktadır. Bunun yanı sıra tüketicilere ücretsiz bir şekilde broşür, katalog, e-posta veya kısa mesaj ile de bilgilendirmelerin yapıldığı görülmektedir.

Bilgilendirme noktasında uygulamada en sık yaşanan problem, yaşanan elektrik kesintilerinde ve fatura bildirimlerinde kendini göstermektedir. Fatura bildiriminin son ödeme tarihinden en az on gün öncesinde yazılı bir şekilde tüketicilere yapılması gerekmektedir. Günümüzde kağıt israfının önüne geçilmesi amacıyla tüketicilerin tercihlerine göre yazılı faturanın adrese gönderilmesi yerine telefondan veya mail gibi çeşitli iletişim vasıtalarıyla bildirim yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla tüketiciler fatura bildirim tercihlerini değiştirdiklerinde kendileri tarafından bildirilen iletişim vasıtasına yapılan bildirimle birlikte faturalardan haberdar edilmiş kabul edilmektedir.

[383] **KOÇ**, s.110-111; **EREN**, s.39; **OĞUZMAN/ ÖZ**, s.81; **SİPAHİ,** s.93; **KARA,** s.1080; **YALÇIN**, s.127-128; **DALKA,** s.153; **KOCA,** s.15; **TUFAİ**, s.54-55; **TÜRKER**, s.50; **EDİS,** s.157; **ÇABRİ** (2013), s.871; **KAMA**, s.100

Perakende satış sözleşmesi kapsamında tüketiciler, elektrik enerjisinin kendilerine sürekli olarak tedarik edilmesini isteme hakkına sahiptir. Ancak kimi durumlarda yaşanan ani elektrik kesintileri tüketicileri zor duruma sokabilmektedir. Bu noktada sözleşmenin gereği gibi ifa edilmesini bekleyen tüketiciler, planlı kesinti hallerinde kendilerine önceden bildirimde bulunulmasını, plansız kesintilerde ise bilgilendirmenin hızlı bir şekilde yapılmasını beklemektedir.[384] EPTHY m.56/4 hükmünde, bakım-onarım çalışmaları gibi planlı kesintiler halinde tüketicilerin kesintiden en az 48 saat önce bilgilendirilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Bu tür bilgilendirmeler yazılı, işitsel veya görsel basın aracılığıyla ve internet sitelerinden, ayrıca talep eden tüketicilere mesaj veya e-posta aracılığıyla yapılmaktadır. Plansız kesintiler bakımından ise her ne kadar EPK veya EPTHY'de bir düzenleme bulunmuyor ise de sözleşme yükümlülüğü gereği en kısa sürede tüketicilere bildirimde bulunulması esas kabul edilir.[385]

2.1.5. Fatura Gönderme Yükümlülüğü

Perakende satış sözleşmelerinde tüketicilerin sözleşmeden doğan en önemli borcu, tükettiği elektriğe karşılık gelen ücreti ödeme borcudur. Bu borç sözleşme ilişkisi kurulurken belirlenememektedir. Çünkü perakende satış sözleşmelerinde tüketicinin tükettiği miktara göre her ay farklı tutarda ücret ödemesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle tüketicilerin ücret ödeme borcu, görevli tedarik şirketlerinin her ay göndermiş olduğu fatura ile muaccel hale gelmektedir.[386]

Görevli tedarik şirketleri tarafından tüketicilere gönderilecek faturaların ortaya çıkabilmesi için sayaçların okunması ve kullanım miktarının tespit edilmesi gerekmektedir. Sayaçların okunma işlemi EPTHY m.32 uyarınca dağıtım şirketleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Tüketim miktarı, birbirini takip eden iki dönem arasındaki endeks farkının çarpan faktörü ile çarpımı sonucu bulunan değer olarak kabul edilmektedir.

Dağıtım şirketleri tarafından tespit edilen sonuçlar görevli tedarik şirketine gönderildikten sonra görevli tedarik şirketleri "ödeme bildirimi" adını verdiğimiz faturaları düzenlemektedir.[387] EPTHY m.33 gereği, ödeme bildiriminde okumanın yapıldığı dönem

[384] **AYRANCI** (2010), s.176; **ERGİN**, s.88; **CEVLAN**, s.860; **ÇABRİ** (2013), s.87.
[385] **BAL**, s.112; **ERGİN**, s.88; **ÇABRİ** (2013), s.871.
[386] **SİPAHİ,** s.101-102; **KARA**, s.1094; **YALÇIN**, s.113; **BAL**, s.116; **ERGİN**, s.105; **ÇABRİ** (2013), s.873; **TUFAİ**, s.55; **TÜRKER**, s.51-52; **EDİS,** s.163; **CEVLAN,** s.860
[387] **YILDIRIM DİNDAR**, s.114; **DALKA,** s.157; **YALÇIN**, s.114.

esas alınmaktadır. Bu dönemler en az 25 en fazla 35 günlük dönem olarak hesaplanmakta, kural olarak ayda en fazla 1 kez fatura oluşturulmaktadır. Bu duruma ilişkin getirilen istisna ise yönetmelikte şu şekilde düzenlenmiştir; tüketicilerin elektrik enerjisi, ödemediği borçtan ötürü kesilir ise veya sözleşme ilişkisi bir sebepten ötürü sona erer ise ya da tedarikçi değişikliği yaşanır ise bu durumda aynı ay içerisinde birden fazla fatura düzenlenmesi mümkündür.[388]

Bu düzenlemenin bir diğer hali ise mücbir sebep veya ağır mevsim şartları dönemsel kullanım azlığı ya da benzeri nedenlerden ötürü okuma döneminde okuma yapılmadığı durumlarda görülmektedir. Bu gibi durumların yaşandığı yerlerde yılda en az iki defa okunması yeterli görülmektedir.[389]

Görevli tedarik şirketlerinin fatura gönderme yükümlülüğü, faturanın son ödeme tarihinden en az 10 gün öncesine kadar yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüktür. Bu süre Abonelik Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 19.maddesinde, 7 gün olarak belirlenmiştir. Her iki düzenleme birlikte değerlendirilecek olursa, en az 10 günlük sürenin öngörülmesi tüketicilerin daha lehine olan bir düzenleme olduğu için görevli tedarik şirketlerinin bu süreye riayet etmesi gerekmektedir.

Faturaların gönderim şekli tüketicilerin talebine göre yapılmaktadır. Tüketici kağıt olarak gönderilmesini talep etmişse fatura o şekilde oluşturulmaktadır, dilerse elektronik posta şeklinde de gönderimi sağlanmaktadır. Özellikle son zamanlarda kağıt tasarrufu sağlamak amaçlı tüketicilerin birçok alanda elektronik posta yöntemini tercih ettiği görülmektedir. Fakat EPPSS m.9'da da düzenlendiği üzere, tüketicilerin tercih ettikleri yöntem dışında kalan diğer haberleşme araçlarından en az ile de fatura bilgilendirilmesinin yapılması gerekmektedir.

2.1.6. Gizlilik Yükümlülüğü

Günümüzde verinin bir yerden başka bir yere aktarılması saniyeler içerisinde gerçekleşmektedir. Bu durumun önüne geçilmesi amacıyla çeşitli önemler alındığı

[388] EPTHY m.33; "*Serbest olmayan tüketicilerin ya da son kaynak tedariki kapsamındaki tüketicilerin, enerjisinin borçtan dolayı kesilmesi, sözleşmenin sona ermesi veya feshi ya da tedarikçi değişikliği; tüketimi düşük serbest tüketicilerin ikili anlaşmasının sona ermesi veya feshi ya da tedarikçi değişikliği, nedenleriyle yapılacak faturalamalar gibi mevzuatta özel olarak tanımlanan haller"* istisna kapsamında düzenlenmiştir.
[389] EPTHY m.32/2 hükmü.

görülmektedir. Bunlardan birisi de sözleşme ilişkisi kurulurken sözleşmeye gizlilik hükümlerinin eklenmesi olarak kabul edilebilir.

Sözleşmelere eklenen gizlilik hükümleri, yaşanması muhtemel gizlilik ihlallerinin önüne geçerek, bilgi ve belgelerinin rızaları dışında başka şahıslar tarafından öğrenilmesinin önüne geçmeyi amaçlamaktadır.[390] Fakat bu tarz hükümlerin sözleşmelerde yer almadığı durumlarda tarafların sözleşmelerde gizlilik yükümlülüğünün olmadığının kabulü mümkün değildir. Zira bu yükümlülük dürüstlük kuralı, sadakat borcu kapsamında değerlendirilmesi gereken ve sözleşmede yer almasa bile kendiliğinden var kabul edilen bir yükümlülük türü olarak kabul edilmektedir.[391]

Perakende satış sözleşmeleri 16.maddesinde gizlilik yükümlülüğü ayrı bir başlık altında düzenlenmiştir. Burada yer alan düzenlemeye göre, sözleşme tarafları sözleşmeden öğrendikleri bilgileri ve belgeleri açıklamakla yükümlü olduğu haller dışında gizli tutmakla, buna ilişkin tedbirleri almakla da yükümlüdür. Bu yükümlülük hem sözleşme ilişkisi devam ederken hem de sözleşme ilişkisi sona erse dahi devam etmektedir.[392]

Gizlilik yükümlülüğüne ilişkin EPTHY m.57'de "*Bilgilerin Gizliliğini Korunma"* isimli başlıkta, görevli tedarik şirketlerinin sözleşmeye dair düzenlenen bilgi ve belgeleri sözleşmenin sona ermesinden itibaren 10 yıl süreyle saklamakla yükümlü olduğunu düzenlemektedir. Devamında da bu bilgi ve belgelerin başka bir faaliyette kullanılması ve paylaşılması kesin olarak yasaklanmıştır.

Gizlilik yükümlülüğüne aykırı hareket edilmesi durumunda görevli tedarik şirketleri idari para cezası veya başkaca müeyyidelerle karşı karşıya kalacaktır. Bunun yanı sıra cezai sorumluluğunun da olduğunun kabulü gerekmektedir. Zira bu tür yükümlülük aslında kişisel verilen gizliliğinin bir başka görünümüdür. Bu kapsamda bu türden bir aykırılık hali, kişisel verilerin korunması ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir.

---

[390] **YALÇIN**, s.125; **SİPAHİ,** s.95; **DALKA**, s.154

[391] **YALÇIN**, s.125; **YILDIRIM DİNDAR**, s.117; **DALKA**, s.123-155; **AYRANCI** (2010), s.196.

[392] Perakende satış sözleşmeleri m.16; *" Sözleşme tarafları, Yönetmelik ve iş bu sözleşme kapsamında mutalli oldukları bilgilerden ilgili mevzuat veya diğer mevzuat kapsamında açıklamakla veya bildirmekle yükümlü olduğu bilgiler dışındakileri gizli tutmak için gerekli tedbirleri almak, söz konusu bilgileri lisansın sona ermesi veya iptali halinde dahi gizli tutmak ve kendi iştirakleri ve/veya hissedarları ve/veya aynı sermaye grubuna ait olan tüzel kişiler dahil, üçüncü şahıslara Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde düzenlenen hususlar dışında açıklamamak ve kullanmamakla yükümlüdür."*

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun[393] ilk maddesinde kanunun amacının *"kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak"* olduğu belirtilmiştir. Kanun kapsamında tüketicilerin kişisel verileri[394] olarak kabul edilen T.C. kimlik numaraları, telefon numaraları, ev adresleri, diğer kimlik bilgileri sözleşme imzalanması ile görevli tedarik şirketlerinin erişim alanına geçmektedir.[395] Veri sorumlusu[396] olarak kabul edilecek görevli tedarik şirketlerinin de bu Kanun kapsamında gizlilik yükümlülüğü bulunmaktadır. Aykırı davranılması halinde görevli tedarik şirketleri, KVKK m.17 atfı gereği hem TCK'nın 132-140 maddelerine göre cezai yaptırımla hem de kanunu ihlal etmeleri nedeniyle kabahat ihlali gereği idari para cezası ile cezalandırılacaktır.[397]

2.1.7. Ayıptan Doğan Sorumluluk

Ayıba karşı sorumluluk, satılan bir malın veya sunulan hizmetin alıcıya bildirilen nitelikte olmaması ya da dürüstlük kuralı gereği taşıması gereken vasıfları taşımaması nedeniyle satıcının bu durumdan sorumlu tutulması durumudur.[398]

Perakende satış sözleşmeleri bakımından ayıp halleri, görevli tedarik şirketinin asli yükümlülüğü olan elektrik tedarik yükümlülüğünde yaşanan aykırılık durumlarında ortaya çıkar. Belirttiğimiz üzere, elektrik enerjisinin kalitesi, sürekliliği ve yeterliliği önem arz eder. Bu niteliklerin yoksun olması sözleşmeden beklenen menfaatin sağlanmamasına neden olur. Bu durumun da sonucu olarak, görevli tedarik şirketlerinin ayıplı ifası gündeme gelir.[399]

Görevli tedarik şirketlerinin ayıplı ifası durumuna ilişkin EPK ve EPTHY'nde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Yalnızca EPTHY m.56 hükmünün 6. Fıkrasında; *"Bu Yönetmelik hükümleri uyarınca elektrik enerjisi hizmeti alan tüketicilerin hakları ve zararlarının tazmini konusunda 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri ile ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır"* düzenlemesi bulunmaktadır. Bu

[393] 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, R.G.T. 07.04.2016 S:29677
[394] Kişisel veri, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu uyarınca; "*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi"* ifade etmektedir.
[395] **YILDIRIM DİNDAR**, s.118
[396] Veri sorumlusu, KVKK m.3 uyarınca; *"Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi"* ifade etmektedir.
[397] **YILDIRIM DİNDAR,** s.119; **DALKA,** s.155
[398] **SİPAHİ**, s.97; **DALKA**, s.156; **YILDIRIM DİNDAR**, s.108; **OĞUZMAN/ ÖZ,** s.428; **ÇABRİ** (2016), s.171; **EREN** (2018), s.130; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.600; **ERGİN**, s.91; **ARAL**, s.112; **ASLAN**, s.116; **TİRYAKİ**, s.66; **TÜRKER**, s.49
[399] **YILDIRIM DİNDAR**, s.108; **DALKA**, s.156; **SİPAHİ,** s.97; **AYRANCI** (2010), s.203

nedenle uygun düştüğü ölçüde TKHK hükümleri ve genel hükümler ayıplı ifa durumunda uygulama alanı bulmaktadır.

6592 sayılı TKHK'nun 8.maddesinde ayıplı mal, tüketicilere teslim edilirken ilgili malda olması beklenmeyen durumlar olarak tanımlanmıştır.[400] Ayıplı ifa söz konusu olduğu vakit tüketicilerin sahip olduğu bazı seçimlik haklar tanınmıştır. Bunlar; satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek sözleşmeden dönme, satılanı alıkoyup ayıp oranında satış bedelinden indirim isteme, aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın ücretsiz onarılmasını isteme, imkân varsa, satılanın ayıpsız bir misli ile değiştirilmesini istemedir.

Tüketiciler istediği seçimlik hakkı tercih edebilmektedir ve bunun için satıcı onayı, mahkeme kararı gerekmemektedir.[401] Seçimlik hakların kullanılması nedeniyle ortaya çıkan tüm masraflar, tüketicinin seçtiği hakkı yerine getiren tarafça karşılanmaktadır. Tüketicinin seçmiş olduğu seçimlik hakların yanı sıra TBK hükümlerinde tazminat talep etme hakkı da bulunmaktadır.[402]

Tüketicilere tanınan seçimlik haklar arasında yer alan sözleşmeden dönme, perakende satış sözleşmeleri açısından fesih olarak değerlendirilmektedir.[403] Çünkü sözleşmeden dönme kurumu henüz ifa edilmeyen edimlerin ifasını ortadan kaldırmayı amaçlayan, ifa edilen edimlerin de iadesini gerektiren bir durumdur. Oysa elektrik enerjisinin niteliği gereği bu kurumun uygulanması mümkün olmadığından, perakende satış sözleşmeleri fesih kurumu ile ileriye etkili olarak sona erdirilmektedir.[404]

İlgili TKHK hükümleri perakende satış sözleşmelerinin tüketici tarafının TKHK uyarınca tüketici olarak kabul edilmesinde uygulama alanı bulmaktadır. TKHK kapsamında tüketici olarak nitelendirilmeyen tüketiciler için genel hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Bu tarz bir durumda ise TBK 219.madde vd. hükümlerinde düzenlenen ayıptan sorumluluk hükümlerinden faydalanılması gerekir.

---

[400] Elektrik enerjisinin hukuki niteliğinin mal olarak kabul edildiği görüşüne katıldığımızı çalışmamızın ilk bölümünde belirttiğimizden ötürü TKHK m.13 vd. hükümlerinde düzenlenen ayıplı hizmet hükümlerinden bahsedilmemektedir.

[401] **ERGİN**, s.95; **AYDOĞDU** (2014b), s.168; **ASLAN**, s.169

[402] TKHK m.11/6; *"…Tüketici bu seçimlik haklarından biri ile birlikte 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca tazminat da talep edebilir."*

[403] Sözleşmenin sona ermesine ilişkin bölümde bu husus detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

[404] **ERGİN,** s.97; **GÜMÜŞ**, s.102; **SİPAHİ,** s.100; **YALÇIN**, s.112; **DALKA**, s.156; **KOÇ**, s.102.

Ayıptan sorumluluk TBK m.219 uyarınca; *"Satıcı, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılanda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi, nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerin ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olur. Satıcı bu ayıpların varlığını bilmese bile onlardan sorumludur"* şeklinde tanımlanmaktadır. Dolayısıyla burada yer alan düzenleme de perakende satış sözleşmeleri bakımından uygulanabilir niteliktedir.

Uygulamada elektrik kesintileri, voltaj dalgalanmaları, yüksek veya düşük elektrik tedariki gibi durumlar tüketicilerin en sık karşılaştığı problemler arasında yer almaktadır. [405] Bu türden ayıplı ifa hallerine ilişkin Elektrik Piyasasında Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerine İlişkin Kalite Yönetmeliği, sorumluluğun kime ait olduğunu düzenlemiştir. Yönetmeliğin 4.maddesine göre, dağıtım şirketleri dağıtım lisanslarının bulunduğu bölgelerdeki sunulan hizmetin kalitesinden sorumlu olmaktadır. Bu nedenle tüketicilerin yaşadığı problemler sebebiyle uğrayacakları zararlardan da dağıtım şirketlerinin sorumlu tutulması söz konusudur.[406]

Elektrik Piyasasında Dağıtım ve Perakende Satış Faaliyetlerine İlişkin Kalite Yönetmeliği m.26/1 uyarınca, tüketiciler elektrik dağıtım sisteminden kaynaklanan kalite sorunları nedeniyle teçhizatında oluşan hasara ilişkin zararın tazmini, zararın ortaya çıktığı tarihten itibaren 30 gün içerisinde dağıtım şirketinden talep edilmelidir. Bu noktada zararın tüketicinin hatasından kaynaklanmaması önem taşımaktadır.

2.2. Tüketicinin Hak ve Yükümlülükleri

2.2.1. Tüketicinin Hakları

Perakende satış sözleşmelerinde tüketicilerin sahip olduğu haklar, görevli tedarik şirketlerinin sözleşmeden doğan yükümlülükleridir. Bu yükümlülükler yukarıda bahsedildiği üzere; elektrik enerjisinin tedarik edilme yükümlülüğü, sözleşme yapma

[405] Örneğin tüketicinin evine gönderilen enerji voltajının çok yüksek olması buzdolabı gibi günlük hayatta oldukça önemli bir yere sahip elektronik eşyanın bozulmasına sebep olabilmektedir ve kişinin uğradığı zarar miktarı fazla olmaktadır.
[406] **SİPAHİ,** s.101; **ÖZEL/ KELEŞ**, s.606; **YALÇIN**, s.112; **DALKA**, s.156; **KOÇ**, s.102.

yükümlülüğü, bilgilendirme ve bildirimde bulunma yükümlülüğü, fatura gönderme yükümlülüğü ve gizlilik yükümlülüğüdür.

Bu yükümlülükler perakende satış sözleşmelerinde tüketicilerin haklarını oluşturmaktadır. Bu nedenle çalışmamızın bu kısmında tekrara düşmemek için yeniden bahsedilmemiştir.

2.2.2. Tüketicinin Yükümlülükleri

2.2.2.1. Ücret Ödeme Yükümlülüğü

Tüketicinin en önemli yükümlülüğü, kullandığı elektrik enerji miktarına karşılık gelen ücreti görevli tedarik şirketine ödemektir.[407] Bu yükümlülük, sözleşme ilişkisi kurulurken tüketicinin, görevli tedarik şirketlerine vermiş olduğu bir taahhüttür.

Perakende satış sözleşmelerinde ücret, elektrik enerjisinin tedarik edilmesine karşılık tüketici tarafından karşı edim olarak ödenmesi gereken bedel olarak tanımlanmaktadır.[408] Bu bedelin perakende satış sözleşmelerinde, sözleşmenin kurulduğu esnada belirli değil, belirlenebilir nitelikte olduğu kabul edilir.[409] Çünkü elektrik enerjisinin belirli bir tüketimine karşılık gelen ücret tüketicilerden talep edilmektedir.[410] Bu ücret, her dönem sonunda bazı hesaplamalar neticesinde belirlenmektedir.

Perakende satış sözleşmesinin 8.maddesine göre tüketim miktarı, *"TEİAŞ veya ilgili dağıtım şirketi tarafından okunan birbirini takip eden iki dönem arasındaki endeks farkının çarpan faktörü ile çarpımı sonucu bulunan değer veya ilgili mevzuat gereği varsa ilave değerin eklenmesi sonucu bulunan değer"* olarak ifade edilmektedir. Belirlenen değerler görevli tedarik şirketleri tarafından hazırlanan faturalar aracılığı ile tüketicilere gönderilir.

Tüketicilerin ücret ödeme yükümlülüklerini, faturada belirtilen ödeme merkez ve kanalları aracılığı ile son ödeme tarihine kadar yerine getirmeleri gerekir. Ödemeler nakit olarak yapılabileceği gibi kredi kartıyla da gerçekleştirilebilir. Faturalar, son ödeme

[407] **ERGİN,** s.128; **AÇIKGÖZ,** s.486; **AYRANCI** (2010), s.181; **ÇABRİ** (2013), s.876; **YILDIZ, Mustafa Göktürk,** s.105; **SİPAHİ**, s.105; **YAVUZ,** s.348; **TUFAİ**, s.53; **TÜRKER**, s.48; **EDİS**, s.108
[408] **SİPAHİ**, s.105; **AYRANCI** (2010), s.216; **DALKA**, s.151; **ÖKTEM ÇEVİK** (2015), s.349; **YALÇIN**, s.100; **KOCA**, s.33; **TUFAİ**, s.25; **YAVUZ**, s.348
[409] **YALÇIN,** s.100; **CEVLAN,** s.110.
[410] **DALKA,** s.151; **YALÇIN,** s.100

tarihinden en az 10 gün öncesinde görevli tedarik şirketleri tarafından tüketicilere yazılı olarak gönderilir. Tüketiciler faturaların kağıt veya e-posta olarak gönderilmesini tercih edebilmektedir. Ayrıca faturasını elektronik posta yolu ile almayı tercih eden tüketiciler için, faturalar hakkında bilgilendirilmesi amaçlı kısa mesaj atılması da bir zorunluluk olarak kabul edilmiştir.

Sözleşme ilişkilerinde kural olarak ücret, tarafların serbest iradeleri neticesinde belirlenmektedir. Ancak elektrik enerjisi, doğal gaz, su gibi tekel niteliği taşıyan mal veya hizmetlerin satışında ücretin belirlenmesi taraf iradelerine bırakılmamaktadır, tüketicilerin korunması amacıyla ücret, yetkili kurum tarafından belirlenmektedir.[411] Nitekim EPK m.1'de bahsi geçen *"elektrik enerjisinin düşük maliyetlerde tüketicilere ulaştırılması amacı"* doğrultusunda düzenleyici ve denetleyici olarak EPDK tarafından, elektrik enerji ücret tespiti yapılması kararlaştırılmıştır.

Tüketicilere yansıyan faturaların oluşmasında etkili tarifeler arasında perakende satış tarifesi ve ulusal tarife yer almaktadır. Perakende satış tarifeleri EPK m.17/6 hükmü uyarınca, serbest tüketici olmayan tüketicilere yönelik perakende satış faaliyetinin yürütülmesinden kaynaklı ortaya çıkan tüm maaliyet ve hizmetlere ilişkin bedellerden oluşmaktadır.

Ulusal tarife ise aynı tüketici grubunda olan tüketiciler arasında bölge farkı olmaksızın aynı elektrik tarifesinden yararlanması amaçlı uygulanan tarifeye verilen isimdir.[412] Tarifenin dayanağını EPK Geçici 1.madde oluşturmaktadır. İlgili maddeye göre ulusal tarife, tüketicilerin dağıtım bölgelerindeki maliyet farkları sebebiyle faturalarına yansıyacak tutarın tüm tüketicileri koruyucu şekilde düzenlenmesi amaçlı ülke genelinde uygulanan fiyat eşitleme mekanizmasıdır.

Ulusal tarife, EPDK tarafından hazırlanır ve onaylaması ile yürürlüğe girer. Ulusal tarife belirlenirken uygulanan yöntem, çapraz sübvansiyon yapılarak fiyatların eşitlenmesidir. Bu yöntemin temelinde yatan sebepler, Türkiye'nin EPDK tarafından ayrılan 21 dağıtım bölgesinin her birinin farklı coğrafi koşullara sahip olması ve bu bölgelerin ekonomi, kültürel yapı, tüketici çeşitliliği, güvenlik şartları, çalışma gücü vs. farklı niteliklerinin varlığıdır. Dolayısıyla her bir bölgede elektrik enerji maliyeti, tarifesi

[411] **SİPAHİ,** s.105-106; **YALÇIN,** s.100; **CEVLAN**, s.132
[412] **YILDIRIM DİNDAR,** s.119.

farklılaşmaktadır. Elektrik enerjisi tedariki için yüksek maliyetlere neden olan bölgelerin düşük maliyetlerle elektrik tedariki sağlayan bölgelerdeki tüketicilerden karşılanarak maliyet noktasında bir denge sağlamasına çapraz sübvansiyon denir.[413] Kelime anlamıyla çapraz sübvansiyon; *"bir teşebbüsün bir alandaki faaliyetlerden elde ettiği gelirle, başka bir alandaki faaliyetini finanse etmesi"*[414] anlamına gelmektedir. Bu sayede aynı tüketici grubunda yer alan her tüketiciye ülke genelinde aynı tarifenin uygulanması sağlanmaktadır.

Bu durumu bir örnek ile açıklamak gerekirse ülkemizde ne yazık ki kaçak elektrik kullanımı bazı bölgelerde daha fazladır. Bu durum o bölgedeki şirketlerin ürettikleri elektrik enerjisi karşısında tüketicilerden kullanım görseler dahi yeterli geliri elde edememesine sebep olmaktadır. Örneğin Dicle bölgesinde yaşanan kaçak elektrik problemleri sebebiyle ortaya çıkan kayıp kaçak bedeli 2022 yılı için %43,63 iken, ülkenin en düşük kayıp kaçak bedeli oranına sahip Akedaş'ta %4,32, Uludağ'da %4,79, Gediz bölgesinde ise %5,04 olarak tespit edilmiştir. Bu dengesizliğin bölgesel çapta çözülmesi yerine ulusal bir çözüm getirilmiştir. Böylece Dicle bölgesindeki yasal tüketiciler diğer bölgelere göre (örneğin Gediz) oluşacak ciddi bir fiyat farkından korunmuştur.[415] Her hâlükârda yasal tüketicilerin, elektriği kaçak kullananlar sebebiyle bir zararı mevcuttur. Ancak bu zarar yukarıda anlatılan yöntemle ulusal çapta yayılarak sübvanse edilmiş ve daha sürdürülebilir miktarlara indirilmiştir.

Ulusal tarife uygulaması her beş senede bir uzatılmaktadır. Uzatma yetkisi Cumhurbaşkanına aittir. Mevcut güncel düzenlemeye göre ulusal tarife uygulamasının 31.12.2025 tarihine kadar uygulama alanı söz konusudur. Bu durum er ne kadar geçiş dönemi uygulaması olarak kabul edilse de her sene uzatılarak kalıcı bir uygulama haline getirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Doktrinde de bu hususun temelinde yatan sebebin kayıp kaçak bedelleri olduğu, sırf bu sebepten ötürü kayıp kaçak oranlarında yaşanmayan azalma nedeniyle ülke geneli fiyat eşitleme mekanizmasının kullanıldığı ileri sürülmektedir.[416] Bu türden bir uygulamanın süreklilik kazanması da haliyle azaltılamayan kayıp kaçak oranlarına sebep olmaktadır. Çünkü ülke geneli karşılanan bir gelir söz

[413] **YILDIRIM DİNDAR**, s.120; **CAMADAN, Ercüment** (2016), Elektrik Tarifelerinde Çapraz Sübvansiyon, Enerji Piyasa Bülteni, Ankara, s.4

[414]https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Yayinlar/rekabet-terimleri-sozlugu/terimler-listesi?icerik=0bcf86a2-214d-4691-93d6-1cbeafd564b9

[415] **YILDIRIM DİNDAR**, s.120-121; **CAMADAN,** s.6

[416] **YILDIRIM DİNDAR,** s.126; **YILMAZ, Mustafa** (2014), Türkiye Elektrik Piyasasında Abone Grubu Tespiti ve Enerji Bedelinde Sübvansiyon, Enerji Piyasası Bülteni, Ankara, Mayıs- Haziran; **KORKUTATA. Nedim** (2015), Dağıtım Faaliyetleri Bedelsiz Olabilir Mi?, Enerji Piyasası Bülteni, Ankara, Ekim-Aralık, S.4.

konusudur ve şirketlerin tüketicilere yansıttıkları bedel azalmak yerine her bölgeye eşit dağıtılmaktadır. Kanun amacına uygun hareket edilerek elektrik enerjisinin tüketicilere düşük meblağlarda sunulması için görevli tedarik şirketlerinin veya dağıtım şirketlerinin daha sistematik, düzenli bir şekilde denetimler yaparak kaçak oranlarını azaltma çabası içerisine girmesi gerekir.[417] Aksi takdirde oranlarda bir azalma görülmesi beklenilmemelidir.

2.2.2.1.1. Ücreti Oluşturan Kalemler

Perakende satış sözleşmelerinde EPK m.1 uyarınca "*şeffaf bir elektrik enerjisi piyasasının oluşturulması"* amaçlandığından tüketicilerin ödemesi gereken ücretler EPDK tarafından çeşitli kalemlere ayrılarak, faturada ayrıca isimlendirilmektedir.[418] Bu tutarlar yalnızca elektrik enerjisinin tüketim miktarı değildir. Aynı zamanda elektrik enerjisinin tüketiciye gelene kadar geçirdiği faaliyetler uyarınca oluşan maliyetler de bedele dahil edilmektedir. [419]

2011 yılında dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin ayrıştırılmasından sonra Elektrik Dağıtım Bölgelerinde Uygulanacak Fiyat Eşitleme Mekanizması Hakkında Tebliğ yürürlüğe girmiştir. Bu tebliğ ile fatura içeriği; dağıtım bedeli, iletim bedeli, kayıp kaçak bedeli, perakende satış bedeli, sayaç okuma haricindeki perakende satış sözleşme bedeli ve sayaç okumaya ilişkin perakende satış sözleşme bedeli, TRT payı, enerji fonu, elektrik ve havagazı vergisi bedelleri gibi çeşitli kalemlere ayrılmıştır. Bu türden birden çok kalem altında bedelin tüketicilerden talep edilmesi, tüketicilerin konuyu yargıya taşımasına neden olmuştur.[420]

Yargıya taşınan bu ücret kalemleri en son Yargıtay'a giderek, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun vermiş olduğu kararlar doğrultusunda yerleşik bir uygulama benimsenmiştir. Burada verilen kararlara göre, tüketicilerden herhangi bir hizmet karşılığı olarak tahsil edildiği kanıtlanamayan dağıtım, iletim, sayaç okuma, enerji

[417] **YILDIRIM DİNDAR**, s.120-121; **CAMADAN,** s.6; **YALÇIN,** s.100.
[418] **YALÇIN,** s.100; **YILDIRIM DİNDAR,** s.127; **TÜRKER**, s.48
[419] **YALÇIN**, s.101
[420] **YILDIRIM DİNDAR**, s.127; **YALÇIN**, s.102; **KARAN, Murat** (2016), Kayıp Kaçak Bedelleri Hakkında Elektrik Piyasası Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler ve Hükümlerin Anayasa'ya Uygunluğu, İstanbul Barosu Dergisi, C:90, S:6, s.130-139; **DOĞAN, Beşir Fatih (**2011), Elektrik Piyasasında Tüketicilerden Kayıp-Kaçak ve Sayaç Okuma Bedeli Alınmasının Hukuka Uygun Olup Olmadığı ve Tüketici Sorunları Hakem Heyetinin Görev Alanına Girip Girmediği, Enerji, Piyasa ve Düzenleme, C:2, s.79.

bedeli, TRT payı, enerji fonu, Belediye Tüketim Vergisi, KDV, kayıp kaçak bedelleri gibi tutarlar tüketiciden haksız olarak tahsil edilememeli, tazminat olarak tüketicilere geri ödenmelidir.[421]

Verilen kararların bu yönde olduğundan haberdar olan pek çok tüketici, tüketici hakem heyetlerine, tüketici mahkemelerine ve Yargıtay'a başvurarak ödedikleri bedellerin iadesini geri almışlardır. Zaman içerisinde tüketicilerin taleplerinin artması, EPK'da yeni düzenleme yapılmasına sebep olmuştur. Bu amaç doğrultusunda 17.06.2016 tarihli, 29745 sayılı Resmi Gazetede EPK m.17 hükmü yeniden düzenlenmiştir.

Yapılan yeni düzenleme ile tüketicilerden talep edilen dağıtım, iletim, sayaç okuma, perakende satış bedeli, TRT payı, enerji fonu, elektrik ve havagazı vergisi, KDV tutarları EPDK tarafından belirlenen tarifeler kapsamına dahil edilerek faturalara yansıtılması yasal hale getirilmiştir.[422] Aynı zamanda EPDK tarafından belirlenen tarifelere karşılık yapılacak başvurular ve açılacak davalarda hem Tüketici Hakem Heyetleri hem de mahkemeler sadece bedelin mevzuata uygunluğu denetlenebilir hale getirilmiştir.[423] Böylelikle söz konusu bedellerin içerikleri artık incelenemeyecek yalnızca mevzuatta talep edilmesinin mümkün olup olmadığı şeklen ele alınacaktır.

EPK m.17'de yapılan bu türden değişikliklerin hukuki belirlilik ilkesi ve hak arama hürriyetine ihlal oluşturacağı gerekçesiyle iptal edilmesi için 2016 yılında Anayasa Mahkemesine iptal başvurusunda bulunulmuştur. Anayasa Mahkemesi de yaptığı inceleme sonucunda tüketiciden talep edilen maliyet dışı bedellerin faturaya yansıtılmasını, devletin elektrik enerjisinin kaliteli, sürekli, kesintisiz, düşük maliyetlerle tüketiciye sunması amaçlı çeşitli tedbirleri almakla yükümlü olmasından ve yatırımlara ilişkin yaptığı masraflar olarak sistem işletim maliyeti, teknik ve teknik olmayan kayıp maliyeti, kesme bağlama hizmet maliyeti, sayaç okuma maliyeti, reaktif enerji maliyeti ve iletim tarifesi kapsamında ödenen tutarlar gibi tüm maliyet ve hizmetler dikkate alınarak belirleme yaptığından ilgili hususların faturaya yansıtılarak tüketicilerden talep edilmesinin yasaya uygun olduğundan iptal

[421] Çeşitli kararlar; YHGK E. 2013/7-2454 K. 2014/679 T. 21.5.2014; YHGK E. 2014/7-1884 K. 2014/1045 T. 17.12.2014; Yargıtay 3. HD, E. 2014/21492 K. 2015/2601 T. 19.02.2015; E.2015/1595, K.2016/155, T.18/01/2016; Yargıtay 3.HD. 2018/2719 Esas, 2018/7999 Karar.
[422] **YILDIRIM DİNDAR,** s.127; **YALÇIN,** s.102; **GEMALMAZ, Burak H.** (2018), Kayıp Kaçak Bedelleri Hakkında Anayasa Mahkemesi Kararı (E. 2016/150, K. 2017/179, T. 28/12/2017) ve Bireysel Başvuru Yolu, https://blog.lexpera.com.tr/kayip-kacak-bedelleri-hakkinda-anayasa-mahkemesi-karari-e-2016-150-k-2017-179-t-28-12-2017-ve-bireysel-basvuru-yolu/, s.e.t. 15.04.2023.
[423] EPK m.17/6.

taleplerinin reddine karar vermiştir.[424] Sadece Tüketici Hakem Heyeti (THH) ve Tüketici Mahkemelerinin şeklen inceleme yapmasına yönelik düzenlemenin hak arama özgürlüğüne ölçüsüz müdahale olacağından iptaline karar vermiştir.

Tüketicilerden talep edilen ücret kalemleri mevcut düzenlemede üç ana kalemden oluşmaktadır. Bunlar, enerji bedeli, dağıtım bedeli ve fon, pay ve vergilerden oluşur. Enerji bedeli, perakende satış faaliyetinin yerine getirilebilmesi amacıyla maliyet ve hizmetlere ilişkin olan bedeli ifade etmektedir. İletim bedeli ise, elektrik enerjisinin tüketicinin kullanımına sunulması aşamasına kadar iletim hatlarının kullanılması sebebiyle ödenen ücrettir. Dağıtım bedeli, dağıtım şebekesinin kullanılmasından kaynaklı şebeke işlemleri ve bakımları için tespit edilen ücrettir. Bu bedel dağıtım şirketleri tarafından hazırlanarak tüm tüketicilere eşit olarak yansıtılır. 2016 tarihi sonrası dağıtım bedeli içeriğine sayaç okuma bedeli, iletim bedeli, kayıp kaçak bedelleri dahil edilmiştir.

Dağıtım bedeli içerisine dahil edilen kayıp kaçak bedellerine ilişkin tüketicilerin açmış olduğu birden fazla dava bulunmaktadır. Bu davalardan birisi Yargıtay'a taşınmış ve en son YHGK 21.05.2014 tarihinde vermiş olduğu karar ile EPDK'ya fiyatlandırma unsuru belirleme yetkisi ve görevinin sınırsız verilmediğini, elektriğin nakledilirken yaşanan kayıpların veya başkalarının yasaya aykırı biçimde elektriği usulsüz kullanması durumunda bu bedellerin kurallara riayet eden tüketicilerden tahsil edilmesinin hukuk devleti ve adaleti ile bağdaşmayacağından bu bedelin talep edilmesinin mevzuat hükümlerine aykırı olduğuna hükmedilmiştir.[425]

Bu karar üzerine tüketiciler ödedikleri bedellerin iadesi için başvurularda bulundukça EPK'da yeniden bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiş ve dağıtım bedeli içerisinde talep edilen kayıp kaçak bedeli dağıtım tarifesine eklenmiştir. Böylelikle kayıp kaçak bedelinin de faturaya yansıtılması yasal hale gelmiştir.

Faturalara yansıtılan diğer bedeller; vergi, pay ve fonlardan oluşmaktadır. Bu bedeller, elektrik enerjisinin maliyetiyle ilgisi olmayan ancak alınması bazı Kanunlarda

[424] AYM kararı 15/02/2018 tarih ve 30333 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. AYM Kararı T.28.12.2017 E. 2016/150 K.2017/179.
[425] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 21.05.2014 tarihli 2013/7-2454 Esas 2014/679 Karar sayılı kararı. Bu yönde kararların derlendiği bir kaynak için bknz; **MEMİŞ, Yusuf** (2016), Elektrikte Kayıp- Kaçak Bedeli Davaları Açıklamalar ve Örnek İçtihatlarla, Ankara, s.344

düzenlenmiş bedellerdir. Bu bedeller; enerji fonu, TRT payı, elektrik ve havagazı vergisi ve KDV'dir.[426]

Enerji fonu adı altında alınan bedel 3096 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olan, Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı tarafından tespit edilen, sektör alt yapı giderlerine ilişkin olarak faturalara yansıtılan katkı payıdır.[427] Bu bedel elektrik enerjisinin maliyetine ilişkin bir tutar değil, Kanun'dan kaynaklı faturalara yansıtılan bir bedeldir.[428] Bu bedel tüketicilerden tahsil edildikten sona aynen Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığına aktarılmaktadır. 1 Ocak 2021 tarihi öncesinde faturalara yansıtılan enerji fonu tutarı, aktif enerji tüketim tutarı üzerinden %1 oranında alınmakta idi. Ancak 25 Aralık 2021 tarihinde 31700 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe giren 7346 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile artık bu enerji fonu bedelinin tüketicilerden tahsiline son verilmiştir.

TRT payı ise 3093 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Gelirleri Kanunu kapsamında aktif enerji bedeli üzerinden %2 oranında alınan ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna aynen aktarılan bedeldir.[429] Bu bedelin tüketici faturalara yansımasına dair enerji fonunda olduğu gibi 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe giren 7346 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte TRT payı tahsiline ilişkin 3093 Sayılı Kanunun ilgili maddelerinde değişiklik yapılmıştır ve TRT payı 01.01.2022 tarihinden itibaren tüketicilerden tahsil edilmemektedir.

Elektrik ve havagazı vergisi ise halihazırda faturalara yansıtılmaya devam etmektedir. Yasal zeminini 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu m.34 ve 35 oluşturmaktadır. Burada yer alan düzenlemeye göre, belediye sınırları içerisinde kalan alanlarda elektrik tüketildiğinde bu tüketim elektrik ve havagazı tüketim vergisine bağlanmaktadır. Hali hazırda tüketicilerden alınan elektrik ve havagazı vergisi aktif enerji tüketimi üzerinden %5 olarak alınmaktadır.

---

[426] 25 Aralık 2021 tarih 31700 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7346 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile enerji fonu ve TRT payı, 01.01.2022 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.
[427] 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun'un Geçici 4.maddesinin 3291 sayılı Kanunu Ek 2.maddesine yaptığı atıf.
[428] **YALÇIN**, s.116
[429] **YILDIRIM DİNDAR**, s.131; **YALÇIN**, s.116; **DOĞAN, Beşir Fatih** (2013), Elektrik Piyasasında TRT Payı Ödenmesi Konusundaki Hukuki Gelişmeler, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:4, S:1, s.36.

Bu kapsamda alınan son vergi ise KDV'dir. 3065 sayılı KDV Kanunu m.10/g bendi uyarınca elektrik enerji dağıtım veya kullanımlarında tüketicilere, vergi borcu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple elektrik faturalarında tüketilen elektrik enerji bedeli KDV'ye tabi olmakta ve faturalara yansıtılmaktadır.

2.2.2.1.2. Ücret Ödeme Yükümlülüğüne Aykırılık

Perakende satış sözleşmelerinde tüketicinin asli edim yükümlülüğü olan ücret ödeme borcuna aykırı davranması durumunda borçlunun temerrüdü hükümleri uygulama alanı bulmaktadır.[430] Bu konuda hem genel hükümler hem de elektrik piyasası mevzuatı hükümleri uygulanmaktadır.

Perakende satış sözleşmelerinin sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerden olması nedeniyle borçlunun temerrüdü ortaya çıkarsa görevli tedarik şirketi genel hükümler çerçevesinde tüketicinin temerrüde düşmesi nedeniyle çeşitli haklara sahiptir.[431] Bu haklardan birisi, ödenmeyen borcun ifasını talep etme hakkıdır. Bunun yanı sıra gecikme tazminatı ödenmesini de talep etme hakkı bulunmaktadır. Ancak Yargıtay'ın yerleşik uygulamalarına göre, abonelik sözleşmelerinde gecikme tazminatının tüketiciden talep edilebilmesi için sözleşmede açık, net, anlaşılır, oran belirtilir bir şekilde temerrüt halinde gecikme zammının uygulanacağının belirtilmesi gerekmektedir.[432]

Perakende satış sözleşmesi 9.madde ve EPTHY m.35'e göre, temerrüt halinde görevli tedarik şirketinin sahip olacağı haklar düzenlenmiştir. Burada yer alan düzenlemelerden birisine göre, görevli tedarik şirketleri borcun son ödenme tarihinden itibaren 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 51.maddesinde belirtilen oranı aşmamak kaydıyla gecikme zammını günlük uygulayarak tüketicilerden tahsil etme hakkına sahiptir. Diğer bir yaptırım türü ise, elektrik enerjisinin kesilmesidir. Ancak bu yaptırımın uygulanabilmesi için Kanunda bazı şekil şartları öngörülmüştür. Eğer tüketiciler ücret ödeme yükümlülüğüne aykırı davranırsa görevli tedarik şirketleri elektrik

[430] **AYRANCI** (2010), s.182; **YALÇIN,** s.108; **SİPAHİ,** s.108; **DALKA**, s.162; **EDİS,** s.120

[431] TBK m.126; *"İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunun temerrüdü halinde alacaklı, ifa ve gecikme tazminatı isteyebileceği gibi, sözleşmeyi feshederek, sözleşmenin süresinden önce sona ermesi yüzünden uğradığı zararın giderilmesini de isteyebilir."*

[432] Yargıtay 3.HD. T.27.02.2014 E.2013/18346 K.2014/3079; *"...Ayrıca, taraflar arasında imzalanan sözleşmede 6183 sayılı Kanunda belirtilen gecikme zammı oranının uygulanacağına yönelik bir hüküm olmadığından genel hükümlere göre işlemiş faiz hesabı yapılmalıdır."* YHGK T.28.11.2012 E.2012/13-624 K.2012/915; Yargıtay 3. HD. T.18.09.2018 E.2018/4621 K. 2018/8685; Yargıtay 3. HD. T. 04.12.2017 E. 2016/10742 K. 2017/17007.

enerjisi kesintisi yapmadan önce onlara hem yazılı hem de kalıcı veri saklayıcılarından en az biriyle ikinci bir bildirimde bulunmak zorundadır.[433] Bu bildiride tüketicilere ödeme için beş iş günü süre tanınmaktadır. Bu süre zarfında da bir ödemede bulunulmaz ise görevli tedarik şirketleri, tüketicinin elektriğinin kesilmesi için ilgili dağıtım şirketine bildirimde bulunacaktır.

Elektrik enerjisinin kesilmesinden itibaren tüketici, otuz gün içerisinde birikmiş borçlarını gecikme zammı ile birlikte peşin öderse veya ödemeyi taahhüt ederse bu durumda görevli tedarik şirketleri ile yeni bir sözleşme ilişkisi kurmaksızın elektrik enerjileri yeniden bağlanır. Bağlama işlemine dair tüketiciye yazılı olarak ve varsa kısa mesaj ile bildirimde bulunulur. EPTHY m.49/4 hükmünce, gerçekleştirilen kesme ve bağlama işlemleri nedeniyle ortaya çıkan kesme-bağlama bedeli, tüketicilerin bir sonraki döneme ait ödeme bildirimlerine yansıtılmaktadır.

Ücret ödeme yükümlülüğüne aykırılık halinde uygulanan elektrik kesintisi, her durumda uygulanmamaktadır. Kesintinin yapılamayacağı durum EPTHY m.52'de düzenlenmiştir. Buna göre, sağlık açısından problem yaşayan tüketicilerin hayatlarını devam ettirebilmek adına yaşam destek cihazlarına bağlı kalmaları gerekiyorsa bu husus da perakende satış sözleşmesine eklenmiş ise borçlarını ödemedikleri hallerde dahi elektrik kesintileri yapılamamaktadır.

2.2.2.2. Bizzat Kullanım Yükümlülüğü

Tüketicilerin sözleşmeden doğan bir diğer yükümlülüğü, görevli tedarik şirketleri ile imzaladıkları perakende satış sözleşmesinin konusunu oluşturan elektrik enerjisini bizzat kullanma yükümlülüğüdür.[434] Bu yükümlülük EPSS 13.maddede açık bir şekilde düzenlenmiştir. Yer alan düzenlemeye göre, tüketiciler sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerini görevli tedarik şirketlerinin onayı olmaksızın bir başkasına rehin edemez, temlik edemez ve devredemez.[435]

---

[433] **YALÇIN,** s.110; **AKER, Halit** (2017), Perakende Elektrik Satımıyla İlgili Mevzuata Genel Bir Bakış ve Borcunu Ödemeyen Abonenin Elektriğinin Kesilmemesine İlişkin Bazı Yargıtay Kararları Hakkında Bir Değerlendirmeler, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C:3, S:2, s.8; **SİPAHİ**, s.109

[434] **YAVUZ**, s.362; **AYRANCI** (2010), s.193-194,237; **SİPAHİ,** s.111; **DALKA,** s.163; **YALÇIN,** s.123-124; **EDİS,** s.116

[435] **DALKA,** s.163; **YALÇIN**, s.123; EPPS 13.madde;

Getirilen bu yükümlülük ile amaçlanan şey, tüketicilerin sözleşmeden doğan haklarını görevli tedarik şirketlerinin haberi olmaksızın üçüncü kişiye devretmesinin önüne geçmektir.[436] Zira uygulamada yaşanan güvenlik açığı, usulsüz elektrik tüketimi, kaçak elektrik enerjisi kullanımları gibi durumlar elektrik enerji sektörüne zarar verir. Bu sebeple tüketicilerin devir, temlik ve rehin yasağına uymaları gerekmektedir.

Özellikle uygulamada karşılaşılan durum, çalışmamızda daha önce belirttiğimiz üzere fiili kullanım halidir. Fiili kullanım hali, görevli tedarik şirketleri ile tüketicilerin perakende satış sözleşmesi imzalamaksızın tüketicilerin elektrik enerjisinden faydalanması, yani elektrik enerjisini tüketmesinin sözleşmeyi yapmak adına fiili bir davranış olarak kabul edilmesi halidir.[437] Bu tür durumda ortada bir sözleşme ilişkisi varmış gibi görevli tedarik şirketlerinin tüketicilerden elektrik enerji tüketim bedelini talep etme hakkı bulunmaktadır. Doktrinde bu türden fiili davranışlar için, fiili sözleşme [438] ifadeleri kullanılır.

Bizzat kullanım yükümlülüğünün ihlali halinde tüketiciler hem yükümlülüğe aykırı davranmış olacaklar hem de devrettikleri kişi ile birlikte tüketimden müteselsilen sorumlu tutulacaklardır. Bu hususa ilişkin Yargıtay vermiş olduğu çeşitli kararlarında, tüketicilerin abonelik sözleşmelerini iptal ettirmediği müddetçe o abonelik üzerinden bir başka kişinin kullanım sağlaması durumunda abone ile birlikte müteselsil sorumlu olacağına hükmetmiştir.[439]

2.2.2.3. Teçhizatı Özenli Kullanma Yükümlülüğü

Tüketicilerin sözleşme ilişkisinden doğan bir diğer yükümlülüğü, elektrik enerji teçhizatını özenli kullanma yükümlülüğüdür.[440] Bu yükümlülük sözleşme ilişkisinin kurulması ile birlikte, tüketicilere sunulan elektrik enerjisinin yanı sıra bir özen yükümlülüğü de getirmektedir. Dolayısıyla tüketicilerin kendilerine sunulan malı dikkatli bir şekilde kullanması ve yeri geldiğinde bu mala erişime izin vermesi gerekir.[441] Nitekim bu yükümlülük EPPSS m.6/2'de açık bir şekilde düzenlenmiştir.

---

[436] **YALÇIN,** s.124; **DALKA,** s.163-164; **AKER**, s.7; **YAVUZ**, s.362.
[437] **KAMA,** s.29; **OĞUZMAN/ÖZ,** s.54; **ERGİN,** s.11; **TÜRKER**, s.19; **ÇABRİ** (2013), s.862; **EDİS,** s.40.
[438] **EDİS**, s.40; **TÜRKER**, s.19; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s.5; **KAMA**, s.29-30; **OĞUZMAN/ÖZ,** s.54; Fiili sözleşme ilişkisine ilişkin detaylı bilgi için bknz; **KILIÇOĞLU** (1985), s.739; **AYDINLI,** s.35.
[439] Yargıtay 3. HD. T.14.04.2015 E.2014/13322 K.2015/6247; Yargıtay 3.HD. T.08.06.2017 E.2016/15380 K.2017/9509.
[440] **EDİS,** s.118
[441] **BAL**, s.140; **DALKA,** s.160; **YALÇIN,** s.119; **SİPAHİ,** s.112; **EDİS,** s.118

Perakende satış sözleşmelerinde, tüketicilerin tüketmiş oldukları elektrik enerji bedeli sayaçlar aracılığı ile ölçülmektedir. Bu sayaçların mülkiyeti EPK m.9/7 hükmüne göre dağıtım şirketlerine aittir. Kullanım hakkı tüketicilere tanınmıştır. Bu husus her ne kadar TBK. m.379'da düzenlenen "kullanım ödüncü sözleşmeleri" ile benzer nitelikte olduklarını gösterse de TBK m.379'da düzenlenen hükme göre kullanım ödüncü sözleşmeleri, "*ödün verenin bir şeyin karşılıksız olarak kullanılmasını ödünç alana bırakmayı ve ödünç alanın da o şeyi kullandıktan sonra geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir."* Bu tür sözleşmelerde bir taraf bir malın kullanımını karşı tarafa karşılıksız bir şekilde vermekte, diğer taraf da sözleşme süresinde o şeyi kullanmaya hak kazanmaktadır. Dolayısıyla ortada eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğunun kabulü mümkündür. Sayaçlar açısından bu durum değerlendirilecek olursa, sayaçların mülkiyeti dağıtım şirketlerindedir ve bu sayaçların bakım, onarım vs. gibi hususları dağıtım şirketi tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak yapılan şeylerin maliyetleri tüketicilere yansıtılmaktadır. Dolayısıyla karşılıksız şartı burada geçerli değildir. O yüzden perakende satış sözleşmelerinin kullanım ödüncü sözleşmeleri ile farklı hukuki nitelikte olduğunu söylemek gerekir.

Perakende satış sözleşmelerinin görevli tedarik şirketleri ile tüketiciler arasında yapılması nedeniyle teçhizatların özenli kullanım yükümlülüğünün görevli tedarik şirketlerinde olmadığına ilişkin doktrinde ileri sürülen görüşler bulunmaktadır.[442] Bu görüşü ileri süren kişilere göre, sayaçların mülkiyeti dağıtım şirketlerine ait olduğu için sözleşme kapsamında tüketicilerin bu tarz bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü perakende satış sözleşmesi kapsamında söz konusu teçhizatlar tüketicilerin sorumluluk alanına dahil olurlar. Nitekim bu husus yargıya taşınmış, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi bir kararında;[443] tüketicilerin abone olmaları nedeniyle elektrik teçhizatının düzgün çalışması için gerekli önlemleri almalarının beklenildiğini belirtmiştir. Bu sebeple her ne kadar teçhizatın mülkiyeti dağıtım şirketlerine ait olsa da bunların tüketiciler tarafından özenle kullanımı sözleşmeden doğan bir yükümlülük olarak kabul edilmelidir.

[442] **YALÇIN**, s.119; **YAVUZ,** s.362
[443] Yargıtay 3. HD. T.15.03.2004 E.2004/1576 K.2004/2156 sayılı kararı.

SONUÇ

Elektrik enerjisi, gündelik hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Her alanda doğrudan veya dolaylı bir şekilde elektrik enerjisine ihtiyaç duymaktayız. Bu durum elektrik enerjisinin kamunun ortak ihtiyacı niteliğinde kabul edilmesini, piyasa faaliyetlerinin kamu hizmeti olarak nitelendirilmesini sağlamıştır. Kamu hizmeti olarak kabul edilmesi nedeniyle de piyasa faaliyetleri uzun yıllar devlet tekelinde yürütülmüştür. Fakat zamanla elektrik enerji talebinin artması, üretim faaliyetindeki masrafların artmasına sebep olmuş piyasa tek elden yürütülemez bir hal almıştır. Artık özel sektörün piyasaya dahil olması ve piyasa faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi gerekmiştir.

1980'li yıllara kadar elektrik piyasa faaliyetleri devlet eliyle yürütülmeye devam etmiştir. O dönem sanayi, teknoloji, endüstri alanında yaşanan gelişmeler ve ülkedeki ekonomik krizin çözümlenmesi için yürütülen çalışmalar neticesinde piyasalarda serbestleşmeye gidilmesi amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda elektrik piyasasında rekabetçi bir ortam oluşturulmasının ekonomiyi canlandıracağı inancıyla hareket edilerek piyasada egemen dikey bütünleşik yapı modelinden vazgeçilmiştir. Bu sayede piyasa faaliyetlerine göre ayrıştırılmış, faaliyetlerde özel sektörün aktif olmasına imkan tanınmıştır.

Yürütülen çeşitli çalışmalar sonucu beklenen verimin alınmaması, 4628 sayılı Kanun'un kabul edilmesine neden olmuştur. Bu Kanun ile özel sektörün piyasada daha aktif rol alması için çalışmalar yürütülmüştür. Bunlardan birisi de piyasa faaliyetlerinin çeşitli gruplara ayrılmasıdır. Piyasa faaliyetleri; üretim, iletim, dağıtım, toptan ve perakende satış, ithalat ve ihracat olmak üzere çeşitlendirilmiştir. Bu faaliyetlere özel sektörün dahil olması beklenmiştir. Ancak elektrik enerjisinin kendine özgü yapısı gereği bir yerden başka yere naklinin önem taşıması iletim ve dağıtım faaliyetlerinde devletin özel sektörün katılımını sağlayamadığı, doğal tekel özelliğini halihazırda elinde bulundurduğu iki faaliyet türü olarak kabul edilmektedir.

2013 yılında kabul edilen 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, elektrik piyasasında köklü değişikliklerin yapıldığı bir dönem olarak kabul edilir. Yapılan düzenlemeler ile özelleşme sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verilmesi, piyasanın faaliyetlerinin belirlenmesi ve piyasada bağımsız bir kurumun denetim ve düzenleme yapması amacıyla önemli hükümlere yer verilerek piyasanın mevcut şeklini alması sağlanmıştır.

6446 sayılı Kanun ile getirilen önemli yenilikler arasında, piyasa faaliyetlerinin lisansa tabi tutulması yer alır. Kanun'da hangi faaliyetler için hangi tür lisansın gerektiği açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu faaliyetlerin hepsinde alınması gereken bir lisans bulunmaktadır. Bu türden bir düzenlemenin getirilmesindeki temel amaç ise, piyasa işletişinin kontrol altında tutulmasını sağlamaktır. Çünkü lisans alabilmek için öngörülen belli başlı standartlar bulunmaktadır. Bu standartlar sağlandığı takdirde lisans sahibi olunmakta, ilgili faaliyet yürütülmektedir. Üretim faaliyeti bakımından ise lisans alma zorunluluğu öncesi "ön lisans" adı verilen başka tür lisans alınma zorunluluğu daha getirilmiştir. Bu ön lisans sayesinde üretim faaliyeti gibi büyük yatırımların yapılmasının gerektiği faaliyete katılmak isteyen kişilerin ön denetimden geçirilerek lisansa sahip olmaları amaç edinilmiştir.

Elektriğin hukuki niteliğinin tespiti, ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hüküm ve ilkeler açısından önem arz eder. TMK m.762 kapsamında elektrik, üzerinde ayni hak kurulabilen ve taşınır mülkiyetine konu olan doğal güç olarak kabul edilir. Ayrıca TBK m.209 hükmü ile de taşınır satışı kapsamında değerlendirilir. Bu bağlamda elektrik enerjisinin hukuki niteliğinin "mal" olarak kabul edilmesi gerekir.

Elektrik piyasasında tüketicilerin elektrik enerjisinden faydalanabilmesi tedarik sözleşmeleri ile mümkündür. Bu sözleşmeler arasında yer alan perakende satış sözleşmeleri, elektrik enerjisinin temini için tüketicilerin bölgelerindeki görevli tedarik şirketleri ile imzaladığı sözleşmedir. Bu sözleşmeler görevli tedarik şirketleri tarafından önceden, tek taraflı olarak hazırlanan EPDK onayına sunularak yürürlüğe giren standart tip sözleşmelerdir. Bu sözleşmelerin tanımı, 6446 sayılı EPK ile tanımlanmamış, ikincil mevzuat konumunda olan EPTHY ile tanımlanmıştır. Bu durum sözleşmenin hukuki niteliğinin tespit edilmesi noktasında bazı tartışmaları beraberinde getirmiştir.

Kanunda tanımı yapılmadığından çalışmamız kapsamında perakende satış sözleşmelerinin isimsiz sözleşme grubu içerisinde yer aldığı kabul edilmelidir. İsimsiz sözleşmelerin hukuki niteliklerinin tespit edilmesi bir ihtilaf halinde uygulanacak hükümlerin tespiti noktasında büyük öneme sahiptir. Bu nedenle benzer çeşitli sözleşmeler ile kıyaslansa da perakende satış sözleşmelerinin, elektriğin kendine has yapısının bulunması gereği kendine özgü sözleşme grubunda yer aldığının kabul edilmesi daha uygundur. Bu nedenle çalışmamız sonucu, perakende satış sözleşmelerinin hukuki niteliğinin kendine özgü yapısı olan isimsiz bir sözleşme olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Elektrik piyasasında tüketici terimi, TKHK kapsamındaki kalan tüketici teriminden daha geniş bir kullanım alanına sahiptir. Elektrik piyasasında elektriği tedarik eden herkes, tüketici sıfatına sahip olur. Bu tüketiciler kullanım limitlerine göre kendi içlerinde çeşitli gruplara ayrılırlar. Bunlar; serbest tüketici, serbest olmayan tüketici ve son kaynak tedarikçisi kapsamında kalan tüketicilerdir. Bu gruplar arasında temel ayırıcı özellik, belirli bir düzeyde elektrik tüketiminin olması ve tedarikçinin seçilme hakkının bulunmasıdır. Eğer tüketiciler EPDK tarafından belirlenen limit üstünde elektrik enerjisi tüketirse serbest tüketici olarak nitelendirilecek ve elektrik enerjisini tedarik edeceği tedarikçiyi kendisi seçebilecektir. Bu durumda da yapacağı tedarik sözleşmesi piyasada ikili anlaşma ismi ile anılacaktır. Serbest olmayan tüketiciler ise limitin altında tüketimde bulunduklarından bölgelerinde görevli kılınmış tedarikçilerden elektrik enerjisi tedarik etmek için perakende satış sözleşmesini imzalamak zorundadır. Son grup ise elektrik tüketim limitini aşarak serbest tüketici konumuna erişmiş ancak bir sebeple sözleşmesi sona erdiği için elektrik enerjisi tedarik edemeyecek tüketicilerdir. Bu tüketicilerin elektrik enerjisinden mahrum kalmaması adına perakende satış sözleşmelerinin tarafı olabilirler. Bu gruplar arasında çalışmamızın konusunu oluşturan perakende satış sözleşmesinin tarafı olabilenler serbest olmayan tüketici ve son kaynak tedarikçisi kapsamındaki tüketicilerdir.

Her geçen gün tüketim limitlerinin aşağı yönde ilerlemesi aslında elektrik piyasasında herkesin tedarikçisini seçebilmesine imkan tanınmak istendiğini, serbest tüketici grubunun herkesi kapsayacak hale gelmesinin amaçlandığını göstermektedir. Ancak elektrik tüketicilerine yeterli bilgilendirmelerin yapılmaması ve ikili anlaşmaların EPDK onayı olmadan yapılan ticari anlaşma niteliği taşıması durumu uzun bir süre daha büyük bir kesimin serbest olmayan tüketici grubu içerisinde kalmaya devam edeceğini gösterir.

Perakende satış sözleşmelerinin tarafı olan tüketiciler, TKHK kapsamında tüketici niteliğine haiz olur ise yapılan sözleşme abonelik sözleşmeleri niteliği taşıyacaktır. Bu kapsamda abonelik sözleşmeleri ile perakende satış sözleşmeleri benzerlik göstermektedir. Bu durum aynı zamanda tüketicilerin bir uyuşmazlık halinde elektrik mevzuatının yanı sıra TKHK hükümlerinin sağladığı geniş kapsamlı koruyucu hükümlerinden faydalanmasını sağlayacaktır.

Perakende satış sözleşmelerinin özellikleri ele alındığında ilk olarak bu tür sözleşmelerin tüketici sözleşmesi olarak kabulü edilmesinin mümkün olabileceği değerlendirilmelidir. Çünkü bu tür sözleşmelerin tüketici tarafını oluşturan kişiler TKHK

kapsamında elektrik enerjisini tedarik ediyor ise yaptıkları sözleşme tüketici işi olarak değerlendirilecek ve söz konusu sözleşme tüketici sözleşmesi niteliği kazanacaktır. Bunun yanı sıra sözleşmeler görevli tedarik şirketi tarafından önceden, tek taraflı olarak birden çok kişi ile yapılmak amacıyla hazırlanan ve EPDK onayı ile yürürlüğe giren sözleşmelerden olduğu için sözleşme hükümleri arasında genel işlem koşulu kapsamında değerlendirilecek hükümler mevcuttur. Bu hükümler, TBK'da yer alan genel işlem koşulları denetimine tabi olacaktır. Aynı zamanda bu tür sözleşmelerin tek bir kişi ile yapılabiliyor olması, elektrik enerjisinin kamu hizmeti niteliğinde kabul edilmesi sözleşmenin iltihaki sözleşme niteliğinde olmasını da beraberinde getirmektedir. Her ne kadar sözleşmenin rızai olarak yapılmadığına yönelik görüşler bulunsa da sözleşmelerin tüketici onayına sunulması görevli tedarik şirketlerinin sözleşme yapma iradesini ortaya koymakta, tüketicinin de imzalayarak onay vermesi sözleşmeleri rızai sözleşmeler grubu içerisine dahil etmeye yeterlidir.

Perakende satış sözleşmeleri yapmak isteyen tüketiciler, ülkemizin ayrılan 21 dağıtım bölgesinde görevlendirilmiş görevli tedarik şirketleri ile bu sözleşmeyi imzalarlar. Sözleşmenin imzalanması aşamasında tüketicilerden bazı bilgi ve belgeler talep edilir. Bu bilgi ve belgelerin sunulması sonucu sözleşme imzalanır ve bu tarihten itibaren sözleşme ilişkisi kurulmuş kabul edilir.

Perakende satış sözleşmelerinin düzenlendiği EPK ve ilgili mevzuatlara bakıldığında sözleşmenin şekle tabi kılınmadığı anlaşılmaktadır. Yalnızca tüketicilerin TKHK kapsamındaki tüketiciler grubunda yer aldığı hallerde bu sözleşmelerin TKHK kapsamında adi yazılı şekle tabi kılındığının kabul edilmesi gerekir. Zira burada yer alan düzenlemeler tüketicileri koruyucu nitelikte olduğundan sözleşmenin adi yazılı şekle tabi kılınmalıdır. Uygun düştüğü ölçüde abonelik sözleşmelerindeki şekil şartlarının kıyasen perakende satış sözleşmelerine de uygulanması gerekir.

Perakende satış sözleşmeleri, kendiliğinden sona erme veya hukuki bir işlem ile sona erme olarak iki şekilde sona erebilir. Kendiliğinden sona erme halleri; tüketicinin ölümü, tüketicinin fiil ehliyetinin kaybı veya sınırlandırılması ve tüketicinin aczi ile ifa imkansızlığı olarak karşımıza çıkar. Hukuki işlemle sona ermesi ise tarafların anlaşması ve fesihtir. Sözleşmenin fesih ile sona erme halleri, olağan fesih ve olağanüstü fesih olarak ikiye ayrılmaktadır.

Perakende satış sözleşmelerinin karşılıklı iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olması nedeniyle sözleşmenin kurulması ile taraflar bazı haklara sahip olduğu gibi birtakım yükümlülükler altına da girmektedir. Tüketicilerin sahip olduğu haklar görevli tedarik şirketlerinin yükümlülüklerini oluştururken; görevli tedarik şirketlerinin hakları da tüketicilerin yükümlülükleridir. Perakende satış sözleşmelerinin tanımından yola çıkıldığında sözleşmeden doğan asli hak ve yükümlülükler şu şekildedir; görevli tedarik şirketinin asli yükümlülüğü elektrik enerjisinin tedarik edilmesi, tüketicinin asli yükümlülüğü de bu tedarik kapsamında tükettiği elektriğe karşılık gelen ücreti ödemesidir. Bunlar dışında kalan yükümlülükler tarafların yan edim yükümlülüklerini oluşturmaktadır. Görevli tedarik şirketleri, bilgilendirme ve bildirimde bulunmak, başvuran tüketiciler ile sözleşme yapmak, ayrıntılı fatura düzenlemek, bilgi ve belgeleri gizli tutmak, elektrik enerjisini yeterli, kaliteli ve kesintisiz bir şekilde sunmak, güvence bedelini saklamak ve sözleşme sonunda iade etmek gibi yan edim yükümlüklerini yerine getirmek durumundadır. Buna karşılık tüketiciler de güvence bedeli ödemek, elektrik teçhizatını özenle kullanmak, devir, rehin ve temlik yasağına uymak gibi yan edim yükümlülüklerini yerine getirmelidir.

KAYNAKÇA

AÇIKGÖZ, Osman (2013), Tüketicinin Korunması Çerçevesinde Mobil Haberleşme Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşulları, 1. Baskı, İstanbul.

AKBULUT, Pakize Ezgi (2016), Borçlar Hukukunda Kesin Hükümsüzlük Yaptırımının Amaca Uygun Sınırlama Yöntemi ile Daraltılması, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul

AKÇAAL, Mehmet (2014), Borçlar Kanunu'nun Genel İşlem Koşullarına Dair Hükümleri Hakkında Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:18, S:1.

AKÇOLLU, F. Yeşim (2003) Elektrik Sektöründe Rekabet ve Regülasyon, Rekabet Kurumu Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara.

AKER, Halit (2017), Perakende Elektrik Satımıyla İlgili Mevzuata Genel Bir Bakış ve Borcunu Ödemeyen Abonenin Elektriğinin Kesilmemesine İlişkin Bazı Yargıtay Kararları Hakkında Bir Değerlendirmeler, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, C:3, S:2.

AKINCI, Şahin (2017), Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Sayram Yayınları, Konya.

ALTAN, Alparslan (2004), Enerji Sağlama Sözleşmeleri Bakımından Sözleşme Özgürlüğü ve Sözleşme Yapma Zorunluluğu İlkelerinin Uygulanması, Ankara Barosu Dergisi, S:4, Ankara

ALTAŞ, Hüseyin (2009), Telekomünikasyon Alanında Abonelik Sözleşmeleri, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara.

ALTUNKAYA, Mehmet (2004), Sözleşmenin Kuruluşundan Önce Tüketicinin Korunması, GÜHFD, C:8, S.1-2.

ALTUNKAYA, **Mehmet** (2005), Edimin Başlangıçtaki İmkansızlığı, 1. Baskı, Ankara.

ARAL, Fahrettin (2011), Türk Borçlar Hukukunda Kötü İfa, Yetkin Yayınları, Ankara.

ARAL, Fahrettin/ AYRANCI, Hasan (2020) Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri,13. Baskı, Ankara.

ARPACIK, Duygu Dijan (2023), Elektrik Dağıtım ve Perakende Satış Sektöründe Hakim Durumun Kötüye Kullanılması (Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ASLAN, Yılmaz (2015), Tüketici Hukuku, 5.Baskı, Bursa, Ekin Yayıncılık.

ASLAN, Yılmaz/ ALTINAY, Galip/ AKÇAOĞLU, Can/ ARDIYOK, Şahin/ GÜLTEKİN, Banu/ ILICAK, Ali/ KATIRCIOĞLU, Erol/ ÖNAL, Emre (2007), "Elektrik Piyasasında Rekabet ve Regülasyon, 1. Baskı, Ankara, Ekin Yayınevi.

ATAMER, Yeşim (2001), Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi, İstanbul, Beta Yayınları.

ATİYAS, İzak (2006), "Elektrik Sektöründe Serbestleşme ve Düzenleyici Reform, İstanbul, TESEV Yayıncılık.

AYDINLI, İbrahim (2003), Sosyal Temas ve İş İlişkisinden Doğan İşverenin Edimden Bağımsız Koruma Yükümlülükleri ve Sonuçları (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

AYDOĞDU, Murat (2014a), Tüketici Kılavuzu Hukuk Rehberi, İstanbul, 12 Levha Yayıncılık.

AYDOĞDU, Murat (2014b), Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi, 1. Baskı, Ankara.

AYDOĞDU, Murat /KAHVECİ, Nalan (2014), Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Sözleşmeler Hukuku, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.

AYRANCI, Hasan (2003), Sözleşme Kurma Zorunluluğu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:52, S:2.

AYRANCI, Hasan (2010), Enerji Sözleşmeleri, Ankara, Yetkin.

BAHTİYAR, Mehmet/ BİÇER, Levent (2016) Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Cevdet Yavuz'a Armağan Özel Sayısı, C:22, S:3.

BAL, Yakup (2020) Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Abonelik Sözleşmeleri, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

BAŞÇIL, Aykut (2008), Elektrik Dağıtım Şirketlerinin Özelleştirilmesi Öncesi ve Sonrası Yükümlülükleri, Ankara, Babıali Kültür Yayıncılık.

CAMADAN, Ercüment (2016), Elektrik Tarifelerinde Çapraz Sübvansiyon, Enerji Piyasa Bülteni, Ankara.

CAN, Mustafa Erdem (2006), Hukuki Açıdan Elektrik Piyasasında Rekabet, Ankara, Turhan Kitapevi.

CEVLAN, Durmuş (2012), Elektrik Tedarik Sözleşmelerinde Bedel (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇABRİ, Sezer (2013), Karşılıklı Borç Yükleyen Sözleşmelerde İfa Güçsüzlüğü ve Buna Bağlanan Sonuçlar, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, İstanbul.

ÇABRİ, Sezer (2016), 6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara.

ÇANKAYA DEMİR, Büşra (2018), "Elektrik Piyasasında Tüketici ve Tüketiciye Yansıtılan Maliyet Unsurları" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.

ÇAPRAK COŞKUN, Yağmur (2021), "Abonelik Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşullarının Denetimi" (Yüksek Lisans Tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇINAR, Hacı Yusuf (2017), Elektrik Piyasasında Önlisans Müessesi Üzerine Bazı Değerlendirmeler, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:21, S.4, s.199-218.

ÇINAR, Hacı Yusuf (2019), Elektrik Piyasası Mevzuatı Bağlamında Abonelik Sözleşmeleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:28, S:3, s.351-368.

ÇINAR, Ömer (2009), Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar,12 Levha Yayıncılık, İstanbul.

DALKA, Şüheda (2016) Elektrik-Doğal Gaz Piyasaları Abonelik Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerde Yer Alan Genel İşlem Koşullarının Denetimi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DEVİR, Kenan (2017), "Türk Elektrik Piyasasının İşleyişi", Bursa, Dora Yayınları.

DİNÇ, Ali Rıza (2016), Düzenlenen Tarifelerde Yeni Dönem, Enerji Piyasası Bülteni, Ankara, Şubat sayısı.

DOĞAN, Beşir Fatih (2011), Elektrik Piyasasında Tüketicilerden Kayıp-Kaçak ve Sayaç Okuma Bedeli Alınmasının Hukuka Uygun Olup Olmadığı ve Tüketici Sorunları Hakem Heyetinin Görev Alanına Girip Girmediği, Enerji, Piyasa ve Düzenleme, C:2.

DOĞAN, Beşir Fatih (2013), Elektrik Piyasasında TRT Payı Ödenmesi Konusundaki Hukuki Gelişmeler, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:4, S:1.

DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR, Özlem (2010), Avrupa Birliği Enerji Piyasalarında Tüketiciye İlişkin Değerlendirmeler ve Bu Düzenlemelerin Türk Enerji Mevzuatında Yansımaları (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

DÖĞERLİOĞLU IŞIKSUNGUR, ÖZLEM (2011), "Elektriğin Hukuki Niteliği", Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:15, S:3-4.

DURAL, Mustafa (1976), Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkansızlık, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

EDİS, Enes (2022), Tüketicinin Korunması Hukukunda Taahhütlü Abonelik Sözleşmesi (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERCOŞKUN ŞENOL, Kübra (2016) Borçlar Hukukunda Kısmi İmkansızlık, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.

ERDEM, Kaan Mahmut/ ERDEM, Deniz (2017), Türkiye'de Elektrik Dağıtımının Özelleştirilmesinin Nedenleri ve Amaçlar Özelleştirmede Tedaş Örneği, C:91, S:4.

ERDOĞAN, Kemal (2018), Taahhütlü Abonelik Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C; 26; S; 3.

EREN, Fikret (2008), İsimsiz Sözleşmelere İlişkin Bazı Sorunlar, Prof. Dr. Turgut Akıntürk'e Armağan, Beta Yayınevi, Ankara.

EREN, Fikret (2015), 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Ankara, Yetkin Yayıncılık.

EREN, Fikret (2018), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara.

ERGİN, Emre (2018), "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Abonelik Sözleşmeleri" (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ERGÜNE, Mehmet Serkan/ KURŞUN, Ali Suphi (2018), TBK m.27 İstanbul Şerhi, Türk Borçlar Kanunu Yürürlük Kanunu Cilt 1 Genel Hükümler, Vedat Yayıncılık, İstanbul.

ERGÜNE, Mustafa Serkan (2017), Taşınır Mülkiyeti, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

ERMENEK, İbrahim/ KIL, İlker Fatih (2014), Elektrik Piyasası Hukuku Alanında Tüketicilerin Karşılaştıkları Hukuki Problemler ve Çözüm Önerileri, Enerji Hukuku Dergisi, C:1.

GEMALMAZ, Burak H. (2018), Kayıp Kaçak Bedelleri Hakkında Anayasa Mahkemesi Kararı (E. 2016/150, K. 2017/179, T. 28/12/2017) ve Bireysel Başvuru Yolu, https://blog.lexpera.com.tr/kayip-kacak-bedelleri-hakkinda-anayasa-mahkemesi-karari-e-2016-150-k-2017-179-t-28-12-2017-ve-bireysel-basvuru-yolu/, s.e.t. 15.04.2023.

GÖNEN, Yakup (2010), Elektrik Piyasası Faaliyetlerinin Kamu Hizmeti Niteliğine İlişkin Bir Değerlendirme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:14, S:2.

GÖNEN, Yakup (2011), Türkiye'de Elektrik Kamu Hizmetinin Yürütülmesi ve Lisans Usulü, Ankara, Adalet.

GÖZEN, Mustafa (2013), "6446 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunun Getirdiği Yeni Düzenlemeler", Enerji Piyasası Bülteni, Ankara.

GÜÇLÜER, Tümer (2018), Elektronik Haberleşme Sektöründe Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper (2108), Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı, 3. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.

GÜNAY, Cevdet İlhan (2009), İkale Sözleşmesi, Çimento İşveren Dergisi, C:23, S:5, İstanbul.

GÜVEN, Kudret Ertaş (1994), Enerji Sağlama Sözleşmeleri, Hüküm ve Sonuçları, Ankara.

GÜVEN, Kudret/ ÖZDEMİR, Atalay (2017), Enerji Sağlama Sözleşmelerinde Yan Yükümlülükler ve İşlevi, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:3, S:1.

İŞLEKEL, Zeki (2017), Hukuki Bir Sorun Olarak Teknik ve Teknik Olmayan Kayıp, İzmir Bölgesi Enerji Forumu, 7-8 Nisan.

KAMA, Musa (2019), Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARA KILIÇARSLAN, **Seda** (2015), Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü, Hacettepe HFD, S:5.

KARA, İlhan (2015), Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Ankara.

KARABEL, Emine Gökçe (2015), Yazılı Şekil Şartı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı (Doktora Tezi), İstanbul.

KARAKAŞ, Seren (2021), Tüketici Hukukunda Taahhütlü Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

KARAKILIÇ, Hasan (2005) Hukuki Açıdan Elektrik Piyasası- Avrupa Birliği ve Türkiye Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARAKILIÇ, Hasan (2006), "Hukuki Açıdan Elektrik Piyasası", İzmir, Yetkin.

KARAN, Murat (2016), Kayıp Kaçak Bedelleri Hakkında Elektrik Piyasası Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler ve Hükümlerin Anayasa'ya Uygunluğu, İstanbul Barosu Dergisi, C:90, S:6.

KAVAK, Yalçın (2015), Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil, 1. Baskı, Kayhan Matbaacılık, İstanbul.

KEÇELİGİL, Hasan Tahsin (2018), Kamu- Özel İş Birliği: Esasları ve Türkiye Uygulaması, Terazi Hukuk Dergisi, C:13, S:145.

KENT, Bülent (2012), Türk ve Alman Hukukunda Elektrik Piyasasının Düzenlenmesi ve Düzenleyici Kurumları, Ankara, Adalet.

KILIÇOĞLU, Ahmet (1985), Fiili Sözleşme İlişkileri, Ankara Barosu Dergisi, S:5-6.

KILIÇOĞLU, Ahmet M. (2013), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.

KOCA, Güneş (2004), Tüketicinin Korunması Açısından Abonelik Sözleşmeleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip (2017), Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, C:1, Filiz Kitabevi, 7.Baskı, İstanbul.

KOÇ, Erdem/ KAYA, Kadir (2015), "Enerji Kaynakları-Yenilenebilir Enerji Durumu", Mühendis ve Makine, C:56, S:668.

KOÇ, Hilal (2021), "Elektrik Enerjisi Toptan Satış Sözleşmeleri" (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KÖSTEKÇİ, Yaşar/ KÖSTEKÇİ, Özge (2012), "Elektrik Enerjisi Hukuku (Dağıtıcı-Satıcı-Tüketici İlişkileri Kaçak Usulsüz Elektrik Enerjisi Tüketimi)", İstanbul, Vedat Yayıncılık.

KULALI, İhsan (1997), Elektrik Sektöründe Özelleştirme ve Türkiye Uygulaması, Devlet Planlama Teşkilatı Uzmanlık Tezi, Ankara.

MEMİŞ, Yusuf (2016), Elektrikte Kayıp- Kaçak Bedeli Davaları Açıklamalar ve Örnek İçtihatlarla, Ankara.

OĞUZMAN, M. Kemal / BARLAS, Nami (2019) Medeni Hukuk, 25. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul.

OĞUZMAN, M. Kemal/ ÖZ, Turgut (2020), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C:1, Güncellenip Genişletilmiş 18. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul.

OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ OKTAY ÖZDEMİR, Saibe (2020), Eşya Hukuku, 22. Baskı, İstanbul, Filiz Yayıncılık.

OKTAY, Saibe (1996) İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:55, S:1-2.

OZANOĞLU, Seçkin Hasan (2011), Tüketici Sözleşmesi Kavramı (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Maddi Anlamda Uygulama Alanı), AÜHFD, C:50, S:1, Ankara.

ÖKTEM ÇEVİK, Seda (2008), Mobil Telefon Abonelik Sözleşmesi, Beta Yayıncılık, İstanbul.

ÖKTEM ÇEVİK, Seda (2015), "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uyarınca Abonelik Sözleşmeleri", Yeni Tüketici Hukuku Konferansı Makaleler Tartışmalar, Derleyen; M. Murat İNCEOĞLU, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

ÖZ, Muhammet Emir (2021), Elektronik Haberleşme Abonelik Sözleşmesi (Yüksek Lisans Tezi), Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

ÖZÇELİK, Barış (2014) Sözleşmeden Doğan Borçların İfasında İmkansızlık ve Sonuçları, AÜHFD, C:3, S:63.

ÖZDEMİR, Atalay/ GÜVEN, Kudret (2017), Enerji Sağlama Sözleşmelerinde Yan Yükümlülükler ve İşlevi, Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:3, S:1.

ÖZDEMİR, Naziye (2016), "İmparatorluktan Cumhuriyete Türkiye'de Elektriğin Tarihsel Gelişimi, Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, C:2, S:3.

ÖZEL Çağlar / ÖZCAN BÜYÜKTANIR Burcu G. / ÖZEL, Fatma (2013), Elektrik Piyasalarında Elektrik Sağlama Amaçlı Sözleşmeler, C:8, Özel Sayı, Yaşar Üniversitesi E-dergi.

ÖZEL, Çağlar/ KELEŞ, Adem (2017), Elektrik Abonelik Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması (Sektörel Bazda Tüketici Uygulamaları), 6. Tüketici Hukuku Kongresi, Aristo Yayınevi.

ÖZKAYA, Ayşe (2011), Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketicinin Korunması Açısından Abonelik Sözleşmelerinin İncelenmesi (Bilişim Uzmanlığı Tezi), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu.

PAŞALIOĞLU, M. Ömür (2003), Doğal Tekellerde Regülasyon ve Rekabet Bir Örnek: İngiliz Elektrik Sektörünün Yeniden Yapılandırılması, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi.

PEKGÜÇLÜ KARABULUT, Güzin (2007), Türk Özel Hukukunda Yap-İşlet-Devret Sözleşmesi, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.

REİSOĞLU, Safa (2015), Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayıncılık, İstanbul.

SELİÇİ, Özer (1977), Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkisinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul.

SEROZAN, **Rona** (2007), Sözleşmeden Dönme, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul.

SERPEN, Alparslan (2012), Türkiye Elektrik Sektöründe Serbest Piyasa Oluşumu İçin Tarife Politikaları, Enerji Piyasası Bülten, S:21.

SİPAHİ, H. Bihter (2019), "Elektrik Enerjisi Sektöründe Serbest Tüketici ile Perakende Satış Sözleşmesinin Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi", (Yüksek Lisans), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞAHİN, Selen (2012) Enerji Sektöründe Ayrışma, Yayımlanmamış Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara.

TANDOĞAN, Haluk (2007), Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C:1, İstanbul.

TATLI, Burçak (2018), Türkiye Elektrik Pazarında Güncel Gelişmeler ve Avrupa Birliği Komisyonunun CEZ Kararı, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:9, S:1.

TERCİER, Pierre/ PİCHONNAZ, Pascal/ DEVELİOĞLU, H. Murat (2020), Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, İstanbul.

TİRYAKİ, Betül (2007), "Tüketicinin Korunması Hukuku Açısından Ayıplı Hizmetten Doğan Sorumluluk, 1.Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

TUFAİ, Nurdan (2017), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

TUTUMLU, Akif (2021), Ayıplı Mal Hukuku, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

TÜRKER, Sümeyye (2020), 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Abonelik Sözleşmeleri (Yüksek Lisans Tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TÜRKMEN, Efe (2014), "Elektrik Piyasası ve Tarifeler", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

ULUSOY, Ali (2005), Elektrik Dağıtım Özelleştirmelerine Hukuki Bakış.

ÜLGEN, Hüseyin/ TEOMAN, Ömer/ HELVACI, Mehmet/ KENDİGELEN, Abuzer/ KAYA, Arslan/ NOMER ERTAN, Füsun (2006) Ticari İşletme Hukuku, İstanbul.

ÜNAL, Akın/ KÖROĞLU, Emre (2019), Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetiminin Sonuçları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S:13, C:7, s.523-550.

ÜNAL, Onur (2007), Elektrik Piyasası Oluşumu, Ankara Barosu Dergisi, S:3.

YALÇIN, Türkan İrem (2022), "Elektrik Enerjisi Satış Sözleşmeleri", 1.Baskı, Ankara, Yetkin Yayıncılık.

YAVUZ, Cevdet (2012), Borçlar Hukuku Dersleri, 10. Baskı (Hazırlayanlar; YAVUZ, Cevdet/ ACAR, Faruk/ ÖZEN, Burak), Beta Yayıncılık, İstanbul.

YAVUZ, Mustafa (2022), Elektrik Tedarik Sözleşmeleri, 2. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

YELMEN, Adem (2014), Türk Borçlar Hukuku'na Göre Genel İşlem Şartları, 1. Baskı, Ankara.

YILDIRIM DİNDAR, Aylin (2020), Elektrik Piyasasında Abonelik Sözleşmeleri ve Tüketicinin Korunması, Ankara, Seçkin.

YILDIZ, İstemi (2012), Türkiye Elektrik Toptan Satış Piyasasında Uzun Dönemli Fiyat Projeksiyonu (Yayımlanmamış EPDK Uzmanlık Tezi), Ankara.

YILDIZ, Mustafa Göktürk (2012), Son Kullanıcıyla Akdedilen Elektronik Haberleşme Hizmeti Sözleşmesi, 1. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.

YILMAZ, Dilşat (2008), Türk Hukukunda Kamu Hizmeti Kavramı ve Kriterleri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:12, S:1-2.

YÜCEL, Cemal Ökmen (2012), Elektrik Üretiminde Hakim Durum Tespiti, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları.

ZENGİN, Yasemin (2012) "Elektrik Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda İşlem Görmesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ZENGİNOBUZ, Ünal (2000), Türkiye Elektrik Sektöründe Yeniden Yapılanma, Özelleştirme ve Regülasyon, Perşembe Konferansları, S:5.

ZEVKLİLER, Aydın/ GÖKYAYLA, K. Emre (2017), Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 17.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.